Eurasian Knowledge Network

Vision for the Future of Korea-Eurasia Cooperation in the Era of Eurasia

9-10 December 2015

Jeju, Republic of Korea

National Research Council for Economics, Humanities and Social Sciences

KIEP Korea Institute for International Economic Policy

JEJU NATIONAL UNIVERSITY

CHEJU HALLA UNIVERSITY

목 차

● 프로그램 6

제 1세션 한 · 몽 수교 25주년 평가: 관계발전 현황과 전망

발 표 1 정치 · 외교 분야 13

발 표 2 경제 분야 29

발 표 3 사회 · 문화 분야 45

발 표 4 교육 분야 53

제 2세션 러시아의 新(신) 국가전략과 한 · 러 관계의 미래

발 표 1 러시아의 신 동방정책과 극동 개발전략 69

발 표 2 유라시아 경제연합(EEU)의 출범과 발전 전망 83

발 표 3 세계경제의 구조적 변화와 한 · 러 경협 방향 91

제 3세션 중앙아시아 新(신) 국가전략과 한 · 중앙아 관계의 미래

발 표 1 EEUvs일대일로, 중앙아시아의 전략적 선택과 대응 115

발 표 2 중앙아 주요국의 산업다각화 정책 추진현황과 발전 전망 133

발 표 3 한 · 중앙아 교통 · 물류 협력 확대를 위한 방안 145

Contents

- Program 8

Session 1 25 Years of Korea-Mongolia Diplomatic Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future

Speech Topic 1 25 Years of Korea-Mongolia Political and Diplomatic Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future 13

Speech Topic 2 25 Years of Korea-Mongolia Economic Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future 29

Speech Topic 3 25 Years of Korea-Mongolia Social and Cultural Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future 45

Speech Topic 4 25 Years of Korea-Mongolia Educational Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future 53

Session 2 Russia's New National Strategy and the Future of Korea-Russia Relations

Speech Topic 1 Russia's 'Pivot to Asia Policy' and Far East Development Strategy 69

Speech Topic 2 Expanding Russia's Integration Agenda: The Eurasian Economic Union and Beyond 83

Speech Topic 3 Structural Change in the World Economy and Strategy for Expanding Korea-Russia Economic Cooperation 91

Session 3 Central Asia's New National Strategy and the Future of Korea-Central Asia Relations

Speech Topic 1 EEU vs One Belt One Road, Central Asia's Strategic Choices and Responses 115

Speech Topic 2 Implementation and Future Prospects of Policies on Central Asia's Industrial Diversification 133

Speech Topic 3 Measures to Expand Korea-Central Asia Economic Cooperation in Transportation and Logistics 145

프로그램

2015. 12. 09

08:30-09:00	참가자 등록 / VIP Tea Time
개 회 식	
09:00-09:30	개회사 이일형 KIEP 원장 환영사 안세영 경제 · 인문사회연구회 이사장 축 사 허향진 제주대 총장 축 사 김성훈 제주한라대 총장
09:30-09:40	사진촬영 및 장내정리
| 제 1세션 | 한 · 몽 수교 25주년 평가: 관계발전 현황과 전망	
09::40-12:00	사 회 김홍진 순천향대 부총장 / 前한국몽골학회장
	발 표 1 **정치 · 외교 분야** J. Battur 몽골국립대 국제관계대학 학과장/부교수
	발 표 2 **경제 분야** 이재영 KIEP 구미 · 유라시아실장
	발 표 3 **사회 · 문화 분야** Bat-Erdene Badmaanyambuu 몽골국회의원
	발 표 4 **교육 분야** Lkhagvasuren Khuglubuu 몽골칭기즈칸대 총장
	토 론 Ganbaatar Sainkhuu 몽골국회의원 Uyanga Gantumur 몽골국회의원 Lkhagvajav Baatarjav 몽골상공회의소 회장 조병학 가천대 교수 / 한국몽골학회장 김기선 한국외대 몽골어학과장
12:00-13:30	**오 찬** (Keynote Speech "유라시아 교통물류협력의 미래" 이창운 한국교통연구원장)
| 제 2세션 | 러시아의 新(신) 국가전략과 한 · 러 관계의 미래	
13:30-15:30	사 회 정여천 KIEP 선임연구위원
	발 표 1 **러시아의 신 동방정책과 극동 개발전략** Sergey Lukonin IMEMO 중국연구센터 소장
	발 표 2 **유라시아 경제연합(EEU)의 출범과 발전 전망** Pavel Kadochnikov 러시아 무역아카데미 부총장

	발　표 3 **세계경제의 구조적 변화와 한 · 러 경협 방향** 엄구호 한양대 아태지역연구센터 소장
	토　론 Valery Slavinskiy 가스프롬은행 제1부총재 김석환 한국유라시아연구소장 / 한국외대 초빙교수 백준기 한신대 교수 이상목 기획재정부 국제경제과장 강태호 한겨레 기자
15:30-16:00	**Coffee Break**
| 제 3세션 | **중앙아시아 新(신) 국가전략과 한 · 중앙아 관계의 미래**	
16:00-18:00	사　회 박상남 한신대 교수 / 한국유라시아학회장
	발　표 1 **EEUvs일대일로, 중앙아시아의 전략적 선택과 대응** Muratbek Imanaliev 키르기스 외교아카데미 교수 / 前SCO 사무총장
	발　표 2 **중앙아 주요국의 산업다각화 정책 추진현황과 발전 전망** Yevgeniy Khon 카자흐스탄 전략연구소 경제연구팀장
	발　표 3 **한 · 중앙아 교통 · 물류 협력 확대를 위한 방안** 성원용 인천대 교수
	토　론 최일송 한-중앙아협력포럼 사무국 준비위원장 / 前루마니아대사 한홍렬 한양대 교수 / 코리아컨센서스(KCRC) 이사장 박정호 KIEP 러시아 · 유라시아팀장
18:00-20:00	**만　찬**

2015. 12. 10

| 라운드테이블 | **유라시아 시대 한 · 유라시아 경제협력의 기회와 도전**	
10:00-11:30	사　회 이재영 KIEP 구미 · 유라시아실장
	기조 발제 고재남 국립외교원 교수 장덕준 유라시아연구소장 / 국민대교수 홍완석 한국외대 교수
	토　론 참석자 전원
11:30-12:00	**폐 회 식**

Program

2015. 12. 09

08:30-09:00	Registration
	Opening Ceremony
09:00-09:30	Opening Remarks: Il Houng Lee (President of the Korea Institute for International Economic Policy (KIEP)) Welcome Remarks: Se Young Ahn (Chairman of National Research Council for Economics, Humanities and Social Sciences) Congratulatory Remarks: Hyang-Jin Huh (President of Jeju National University) Congratulatory Remarks: Sung-Hun Kim (President of Cheju Halla University)
09:30-09:40	Photo Session
	Session 1 **25 Years of Korea-Mongolia Diplomatic Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future**
09::40-12:00	Moderator Hong-Jin Kim (Vice-President of Soonchunhyang University, Former Head of the Korean Association for Mongolian Studies)
	Speech Topic 1 **25 Years of Korea-Mongolia Political and Diplomatic Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future** J. Battur (Head and Associate Professor of Department of International Relations, School of International Relations and Public Administration, National University of Mongolia)
	Speech Topic 2 **25 Years of Korea-Mongolia Economic Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future** Jae-Young Lee (Executive Director of the Department of Europe, America, and Eurasia of KIEP)
	Speech Topic 3 **25 Years of Korea-Mongolia Social and Cultural Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future** Bat-Erdene Badmaanyambuu (Member of Parliament of Mongolia)
	Speech Topic 4 **25 Years of Korea-Mongolia Educational Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future** Lkhagvasuren Khuglubuu (President of Chinggis Khaan University)
	Panelist Ganbaatar Sainkhuu (Member of Parliament of Mongolia) Uyanga Gantumur (Member of Parliament of Mongolia) Lkhagvajav Baatarjav (Chairman of Board, Mongolian National Chamber of Commerce and Industry (MNCCI)) Byounghak Cho (Professor of Gachon University, President of the Korea Association for Mongolian Studies) Ki-Sun Kim (Dean of Mongolian Studies of Hankuk University of Foreign Studies)
12:00-13:30	**Luncheon** Keynote Speech: **"The Future of Transport and Logistics Cooperation in Eurasia"** Chang Woon Lee, President of the Korea Transport Institute
	Session 2 **Russia's New National Strategy and the Future of Korea-Russia Relations**
13:30-15:30	Moderator Yeocheon Jeong (Senior Research Fellow of KIEP)
	Speech Topic 1 **Russia's 'Pivot to Asia Policy' and Far East Development Strategy** Sergey Lukonin (Director, Center for Economic and Political Studies of China, Russian Academy of Sciences, Primakov Institute of World Economy & International Relations (IMEMO)

	Speech Topic 2 **Expanding Russia's Integration Agenda: The Eurasian Economic Union and Beyond** Pavel Kadochnikov (Vice-Rector for Research, Russian Foreign Trade Academy)
	Speech Topic 3 **Structural Change in the World Economy and Strategy for Expanding Korea-Russia Economic Cooperation** Gu Ho Eom (Director of Asia-Pacific Research Center at Hanyang University)
	Panelist Valery Slavinskiy (First Vice President of Gazprombank) Seok Hwan Kim (President of Korea Institute for Eurasian Studies, Visiting Professor of Hankuk University of Foreign Studies) Jun Kee Baek (Professor of Hanshin University) Sangmok Lee (Director of International Economic Cooperation, Ministry of Strategy and Finance) Tae Ho Kang (Senior Staff Reporter, The Hankyoreh)
15:30-16:00	**Coffee Break**

| Session 3 |
Central Asia's New National Strategy and the Future of Korea-Central Asia Relations

16:00-18:00	Moderator Sang-Nam Park (Professor of Hanshin University, President of the Korean Association for Eurasian Studies)
	Speech Topic 1 **EEU vs One Belt One Road, Central Asia's Strategic Choices and Responses** Muratbek Imanaliev (Professor of Diplomatic Academy of Ministry of Foreign Affairs of Kyrgyz Republic, Former Secretary General of the Shanghai Cooperation Organization (SCO))
	Speech Topic 2 **Implementation and Future Prospects of Policies on Central Asia's Industrial Diversification** Yevgeniy Khon (Head of Department of Economic Studies at Kazakhstan Institute for Strategic Studies under the President of the Republic of Kazakhstan)
	Speech Topic 3 **Measures to Expand Korea-Central Asia Economic Cooperation in Transportation and Logistics** Weon-Yong Sung (Professor of Incheon National University)
	Panelist Ihl Song Choi (Chairman of the Preparatory Committee for the Korea-Central Asia Cooperation Secretariat, Former Ambassador to Romania) Hongyul Han (Professor of Hanyang University, Chairman of the Korea Consensus Research Center (KCRC)) Joung Ho Park (Head of Russia and Eurasia Team of KIEP)
18:00-20:00	**Dinner**

2015. 12. 10

| Round Table |
Korea-Eurasia Economic Cooperation in the Era of Eurasia: Opportunities and Challenges

10:00-11:30	Moderator Jae-Young Lee (Executive Director of the Department of Europe, America, and Eurasia of KIEP)
	Speakers Jae-Nam Ko (Professor of Korea National Diplomatic Academy) Duckjoon Chang (Director of Institute of Eurasian Studies, Professor of Kookmin University) Wan Suk Hong (Professor of Hankuk University of Foreign Studies)
	Panelist All participants from 5 countries
11:30-12:00	**Closing Ceremony**

Session 1

25 Years of Korea-Mongolia Diplomatic Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future

Moderator

Hong-Jin Kim (Vice-President of Soonchunhyang University, Former Head of the Korean Association for Mongolian Studies)

Speech Topic 1

J. Battur (Head and Associate Professor of Department of International Relations, School of International Relations and Public Administration, National University of Mongolia)

Speech Topic 2

Jae-Young Lee (Executive Director of the Department of Europe, America, and Eurasia of KIEP)

Speech Topic 3

Bat-Erdene Badmaanyambuu (Member of Parliament of Mongolia)

Speech Topic 4

Lkhagvasuren Khuglubuu (President of Chinggis Khaan University)

Panelist

Ganbaatar Sainkhuu (Member of Parliament of Mongolia)

Uyanga Gantumur (Member of Parliament of Mongolia)

Lkhagvajav Baatarjav (Chairman of Board, Mongolian National Chamber of Commerce and Industry (MNCCI))

Byounghak Cho (Professor of Gachon University, President of the Korea Association for Mongolian Studies)

Ki-Sun Kim (Dean of Mongolian Studies of Hankuk University of Foreign Studies)

Speech Topic 1

25 Years of Korea-Mongolia Political and Diplomatic Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future

J. Battur

Head and Associate Professor of Department of International Relations,
School of International Relations and Public Administration, National University of Mongolia

몽골과 한국의 정치 경제 관계

-과거 회고와 미래 조명-

Prof. J. Battur,

School of International Relations and Public Administration. , National University of Mongolia

1. 25 년 역사 조명

지금부터 25 년전 몽골이 한국과 수교를 맺은 것은 하나의 특이한 상황이었다. 즉,

1. 몽골은 두 이웃 국가인 중국과 아직 붕괴되지 않았던 소련보다 먼저 한국과 수교를 맺은 것이다.

2. 이에 몽골은 중앙아시아의 사회주의 국가들 가운데 가장 먼저 한국과 외교관계를 수립한 국가가 되었다.

3. 또한 중국, 베트남, 라오스, 캄보디아 등 아시아의 공산권 국가들 중에서도 몽골과 한국 양국이 가장 먼저 서로를 주권국가로 인정하였다.

4. 여기서 언급해야 할 중요한 사항은, 과거에는 몽골이 다른 국가들과 수교를 맺을 때 반드시 '소련'의 허락을 받아야 했지만, 한국과의 수교는 몽골 정부가 자체적으로 결정을 내렸다는 점이다.

그런데 문서보관소에 보관되어 있는 그 당시의 기록문서를 살펴볼 때, 몽골에서 대한민국과 외교관계를 맺게 된 내외의 요인들을 잘 파악할 필요가 있다.

- 그 당시 몽골의 중요한 외교의 동반자이자 채권국, 국방 및 안보 보장국이었던 소련에서 "페레스트로이카(개혁)"가 추진되고, 사회의 투명화가 강조되면서 강제로 억압하고 있었던 공산주의 제도의 미래가 없다는 것이 뚜렷해졌다.

- 몽골에서도 경제 위기가 닥치고, 공산주의가 붕괴됨에 따라 민주화 및 사유재산을 인정하게 되었다.

문서 보관소의 자료를 보면 그 당시의 몽골인민공화국의 집권당인 몽골인민혁명당(현재 국민당)의 정치비서실에서 대한민국과 수교를 맺어야 하는 배경에 대해 아래와 같이 7-8 가지 근거로 설명하고 있다. 즉,

1. 한국은 세계 140 여개국이 인정하고 있는 국가로, 경제, 과학, 기술 등 주요 분야에서 급속한 성장을 이루고 있는 동시에 국제 정치 및 경제 정책에 실질적인 영향을 미치고 있다. 그렇기 때문에 이러한 상황을 새로운 사고 방식으로 받아들일 시기가 되었다.

2. 한국은 몽골인민공화국이 경제 개방 정책을 시행하는데 필요한 재정, 경제, 기술 설비 등 분야에서 폭 넓은 기회와 잠재력을 가지고 있고, 지리적으로도 가까운바, 한국과 통상협력을 강화하는 것은 몽골에 이익이 될 것이다.

3. 몽골인민공화국이 한국과 일정한 범위에서 협력관계를 맺게 되면, 이는 한국을 지원하는 세계적으로 영향력이 있는 강대국들에게 몽골의 명예를 제고하는 한편, 몽골이 '아시아 이미지' 구축 차원에서 추진하고 있는 외교 분야 개혁정책의 신뢰도를 높이는 큰 성과가 될 것이다. 이러한 의미에서 정치적으로 중요한 발걸음이 될 것이다.

4. 일본은 지리적으로 가깝고, 첨단기술과 자본이 무한한 나라이다. 앞으로 일본이 몽골인민공화국과 서구국가들 간 경제 협력 분야에서 독점권을 가지고, 자국의 조건을 강요할 가능성이 있는 바, 한국과 경제 및 무역 협력을 활발히 하여 한국을 일본의 경쟁자로 두는 것은 몽골에게 이익이 될 것이다.

5. 아시아태평양 경제협력에서 중요한 자리를 차지하고 있는 한국과 경제 및 무역 협력을 활성화하는 것은 향후 몽골이 이 지역 경제협력에 참가하는데 긍정적인 영향을 미칠 것이다.

6. 몽골인민공화국은 아시아태평양 지역의 북방 국가들 간 지속적인 대화 수단 마련 방안에 대한 새로운 제안을 내 놓았으며, 이러한 차원에서 향후 한국과의 협력관계 필요성과 요구가 증가할 것이다. 이는 몽골이 제안한 새로운 방안을 추진 하는데 영향을 미치는 또 하나의 요인이 될 것이다.

7. 한국이 "동양 정책"을 선언하고, 유럽의 사회주의 국가들에서 일어나고 있는 변화에 주목하면서 그 국가들과의 협력관계 확대를 모색하고 있는 점을 고려할 때, 한국이 몽골인민공화국과의 협력에 대한 관심이 줄어들기 전 시의적절하게 수교를 맺는 것이 적합하다. /몽골, 외교부, 문서 보관소, 한국/

1991 년 10 월 몽골 푼살마긴 오치르바트(P.Ochirbat) 초대대통령이 대한민국 노태우 대통령의 초청으로 한국을 방문하였다. 당시 방문 기간 중 1991 년 10 월 23 일 오치르바트 대통령은 한국 대기업 회장들과 면담을 가졌으며 이 때 몽골과 한국은 아래와 같은 방향으로 협력할 수 있는 기회가 있다는 것을 언급하고, 몽골 투자 및 공동 공장을 건설하자고 제안하였다. 면담 시 언급된 주요 내용은 아래와 같다.

… 지리적 위치나 일부 관계 면에서 보면 비교적 가까우며, 몽골인민공화국의 천연자원, 원료자원과 한국의 산업 및 첨단 과학기술, 다면적이고 풍부한 사업 운영 경험을 결합하여 시너지 효과를 낼 수 있다고 본다.

사업가들의 말처럼 "놓치면 안 되는 좋은 시기"를 활용하는 것은 양국 국민의 현재와 미래의 목적을 달성하는데 도움이 될 뿐만 아니라, 동북아시아 지역 발전 및 협력에 한국과 몽골 양국이 기여할 수 있는 토대를 구축한다는 점에서 분명히 유익하다고 본다. 몽골의 수출 확대 및 수입대체산업 개발 분야에서 한국과 몽골 양국이 협력할 수 있는 좋은 조건과 기회가 있다.

…여러분이 원한다면 몽골의 인프라 시설이 있는 지역에 자유경제특구를 개발하고, 활용할 수 있으며, 몽골 정부는 세금 및 조세 시스템 완화 등 지원책을 강구할 수 있다.

그렇기 때문에 몽골의 국내 시장 수요와 동시에 우리나라의 이웃 강대국 특히 소련의 국경 지역의 시장 판매용 물건 등을 생산하여 상호 보완적인 협력이 가능하다. 양국의 무역 및 경제협력을 확대하기 위하여 한국의 경제협회들이 관심을 가진다면 아래와 같은 분야를 중심으로 협력을 모색할 수 있다.

1. 몽골의 동쪽 지역에 구리, 몰리브덴, 은, 아연, 납, 카드뮴, 텅스텐 등 비철금속 및 혼합 금속, 형석, 우라늄, 코크스화 및 에너지용 석탄, 희토류 등 많은 광산을 개발하고, 금속 공학 자동차 및 금속 가공 공장을 가동할 수 있는 기회가 있다. 이 광산들은 다 탐사가 이루어졌고, 조사된 광산들이다. 즉, 남쪽지역에는 일년에 10.000.000-15.000.000 톤 코크스화 및 에너지용 석탄을 개발할 수 있는 "타반 톨고이(Tavan tolgoi)"라는 대규모 광산이 있으며, 이 광산에는 약 백만톤의 구리가 매장되어 있고, 지질 탐사 조사가 완전히 이루어졌다.

"타반톨고이(Tavan tolgoi)" 코크스 석탄 광산을 개발하고, 가공 및 코크스 화학 공장을 가동하는 대규모 사업을 시행하는 것은 경제 효율성이 있다고 확인되고 있다. 몇 나라 국가들의 대기업들이 이미 관심을 갖게 되었다.

2. 현재 가동 중인 에르데네트(Erdenet) 광산 공장에 의존하여 일년에 10 만톤 구리를 제련하고, 그 중에서 2 만-3 만톤의 구리는 주조(鑄造) 및 구리 제품을 생산하는 공업단지를 설립할 계획이 있다.

3. 몽골과 한국 양국 국가에서 관심을 가지고 있는 협력 분야 중 하나는 축산가공 및 공장의 기술 장비를 혁신하여, 성능을 확대하고 제품의 품질을 세계 수준으로 끌어 올리는 일이다. 예를 들면 캐시미어나 가죽을 가공하는 방직, 방사, 카페트, 가죽 또는 펠트 구두 생산 공장 설비를 개선하여 제품 종류, 생산량 및 품질을 향상시켜야 하는 문제가 남아 있다.

4. 몽골에서 관광업을 할 수 있는 기회도 있다. 관광 휴양 단지를 개발하는 대규모 관광단지 개발정책을 시행해야 하는 필요가 있다.

5. 현재 가지고 있는 공장 공간을 활용하고, 공장 기술을 혁신하여 목재 가공 공장 및 건축자재 공장, 식품 분야, 금속 제품, 봉제업 등 많은 분야에서 중소 규모 사업을 시행할 수 있다.

6. 몽골은 에너지, 운송, 통신 등 인프라 분야 시설 확대 및 신건설에 대해 활발히 논의하고 있으며, 외국의 원조국가들 및 국제금융기관에서 몽골에 대한 긍정적인 태도를 갖게 되었다.

7. 몽골에는 경제 분야별 종사자를 대상으로 시장 경제 시스템, 산업 무역의 현대화 방법, 첨단기술 취득 등에 대한 교육을 실시하여 인적자원을 양성해야 하는 문제가 대두되고 있다. /문서보관소 자료/

몽골 초대 대통령 푼살마긴 오치르바트(P.Ochirbat) 및 총리의 한국 방문 때의 회의록을 읽어보면 소련과 마찬가지로 경제 모든 분야에서 투자 유치, 공장 설치, 광산 개발뿐만 아니라 현재 타반톨고이(Tavan tolgoi) 코크스골탄 광산 개발을 공동으로 하자고 제안한 내용은 있었지만 아쉬운 점은 한국측에서 그렇게 대규모 투자를 하지 않았다는 것이다.

하지만 일정의 차관을 받은 것은 있다.

몽골이 한국을 처음 보았을 때

- 급속한 발전을 이룬 아시아의 "호랑이(Tiger)" 국가

- 많은 공동 공장 건립이 가능한 파트너 국가

- 몽골을 아주 많이 도와 줄 수 있는 국가

- 시장경제 시스템 경험이 풍부한 국가

그렇기 때문에 한국의 경험을 연구하여 분야별로 시행할 수 있다고 보았다.

몽골의 경우:

- 시장 경제 시스템으로 전환하는 첫 단계였다.

- 아시아의 유교 철학이 있는 국가들과 협력 경험이 없었다.

- 70 년간 공산주의 시스템으로 걸어 온 몽골의 경우 그 동안 축산 및 자원을 국제시장 가격보다 매우 저렴하게 소련에게 공급하였지만, 모든 건축 및 건축 시설물을 소련 원조로 선물처럼 받았다. 몽골은 어떤 부국(富國)들이 들어와서 무상원조로 건축, 공장 등을 지어 줄 것이다라는 기대와 인식을 깊이 가지고 있었다. 한국도 마찬가지로 건축이나 공장 등을 많이 개발해 줄 수 있을 것이다라는 보이지 않는 기대가 있었다.

- 또 양국 협력 관계가 새로운 단계로 전환되지 못한 이유는 몽골 인구 수가 적고, 구매력이 적다는 점, 그리고 몽골이 운송과 무역의 중심지가 아니었다는 것이다.

2. 향후 협력 전망

■ 한국 이해하기

- 어떤 나라나 제일 중요한 것은 국가의 이익이다. 국가 이익을 위해 어떤 나라와 관계를 맺을 때 상대 국가를 위한 것이 아니고, 자기 국가 이익에 맞는다고 판단하면 상대국을 지원하는 형태로 외교정책을 실시한다.

- 한국은 선진국이지만 강대국이 아니라는 것을 이해를 해야 한다. 한국은 중견국(middle-power)이다. 호주, 캐나다, 체코, 노르웨이 등 중견국(middle-power)들 정책의 강대국과의 차이점은 지역 및 이웃국가에 대해 보다 활발한 정책을 취하고 있다는 것이다. 이는 자기 국가만의 이미지를 가진 특별한 외교정책으로 나타난다. 예를 들면, 한국은 한류, 캐나다는 인간 안보와 같은 외교정책 등을 언급할 수 있다.

우리도 한국의 이러한 특수성을 이해해야 한다. 한국을 미국이나 중국과 비교하면 안 된다.

이러한 의미로 본다면 한국은 중견국(middle-power) 국가들 중에서, 몽골이나 중앙아시아 국가와 협력하고 있는 중견국 가운데 가장 중요한 파트너국가이다.

■ 북한 요인

몽골과 한국의 협력 관계에서 잘 고려해야 하는 중요한 요인의 하나는 몽골이 취하는 북한에 대한 정책이다. 이러한 범위에서 최근에 진행하고 있는 주요 활동은 "동북아시아의 안보에 대한 Ulaanbatar 대화"이다.

Ulaanbaatar 대화의 목적은 정책담당자와 지역대표자, UN 의 아시아태평양 경제, 사회 위원회 등 국제기관들의 참여를 통해 경제 협력, 군사 및 국방에 대한 투명성, 자연환경문제, 안보유지 및 안보 위험, 지역 안전, 문화 교육 교류 등 다양한 의제에 대해 논의하고, 협력할 수 있는 기회를 마련하는데 있다. 또한 몽골 현 대통령이 북한 방문 시 2013 년 11 월 1 일에 김일성종합대학교에서 강의한 내용은 "동북아시아 및 북한에 대한 몽골의 정책"에 관한 것이었다.

북한에 대한 몽골의 "메시지(message)" 중에 하나가 남북한 통일에 있어 몽골이 기여를 하고 싶다는 것이었다.

하지만 이와 같은 의견이나 생각은 단지 북한하고 직결되는 문제가 아니라 한국(남한)과 신중히 협의를 해야 한다. 한 측면에서 몽골이 생각이나 염두에 두고 있었던 것에 대한 행동을 과도하고 지나치게 하는 것 같다. 북한이 가장 많이 겁을 내면서, 가장 많이 기대하고 사랑하는 국가는 한국(남한)이다. 다른 말로 말하자면 북한의 "주인"이 한국(남한)이다.

북한은 그리 쉽게 해결될 문제가 아니다. 이 나라는 평범한 나라가 아니며, 우리와 완전히 다른 가치관과 목적을 가지고 있는 나라이다. 미국 콜럼비아대학교의 교수 암스트롱(Armstrong)은 북한 사람의 성격을 "Tyranny of Weak" 라고 정의 하였다. (Charles K. Armstrong, "Tyranny of Weak, North Korea and the World, 1950-1992, Cornell University Press, Ithaca and London, 2013")

약하고 착한 모습을 보이고 평화를 많이 이야기 하면서 군사 강대국이 된다고 핵무기 및 단중장거리 미사일을 지속적으로 시험하고 있는 것은 우리가 이미 알고 있는 사실이다. 이러한 행동은 동북아평화, 안보, 협력, 발전을 위해 노력하고 있는 몽골과 반대되는 정책이다. 몽골이

꿈을 꾸고 있는 북한의 항구를 사용하는 문제도 쉽지 않다. 왜냐하면 북한은 핵무기 프로그램 및 핵무기 실험문제로 인해 국제적으로 북한산 상품의 수입금지 제재를 받고 있다. 또한 북한 항구를 사용하게 되어도 국제적 반대가 있을 가능성이 높다.

■ 비자

몽골과 한국 정상회담 및 고위급 관료 면담에 대한 회의록을 검토해보면 "비자 조건 완화"라는 말이 부탁, 요청, 어떤 때는 강요처럼 매번 빈번하게 나타난다. 양국의 협력 관계를 다만 비자 문제로 평가하고, 대두 되고 있는 문제가 비자문제만 있다는 것으로 대응하는 것은 적합하지 않다. 비자 외에 투자, 혁신기술, 녹색사업을 지원하고, 국가기관들의 압박 보호 등을 해결해야 할 시기가 되었다고 본다.

➢ 연구자와 정책담당자 간 긴밀한 협력 필요

몽골과 한국 협력 발전에 있어 비즈니스맨, 학생, 종교인, 정부 및 비정부기관의 직원, 외교관, 학자들이 주요 역할을 하고 있다. 여기서 아래의 두 분야의 관계자들의 특별한 이야기를 하고자 한다.

말하고자 하는 이야기의 핵심은 양국 관계를 파악하고, 협력을 위한 새로운 계획을 세워, 풍부하고, 폭 넓고, 보다 활발한 협력을 하기 위해 2 분야의 관계자가 공동으로 협력하는 것이 아주 중요하다는 점이다.

왜냐하면 지난 25 년 동안 있었던 한 가지의 단점은 학자들 중에 양국 관계를 어떻게 하면 보다 효율적으로 이루어지게 해야 하는가라는 연구가 최근까지 거의 이루어지지 않은 것이 사실이다. 국가 정책을 마련하는 자들이 실제적인 상황에 맞지 않고, 불명확한 정책을 취해 왔다.

다시 말하면, 몽골과 한국은 "상호 보완적인 협력"을 하자고 많은 이야기를 하였다. 즉, 몽골의 천연자원과 한국의 첨단기술 등 양국간 상호 보완적인 구조를 활용해 발전하겠다는 것이었다. 하지만 몽골의 천연자원이 한국에 수출된 사례는 없고, 몽골에서 한국의 첨단기술이 정착된 사례도 없다. 양국의 협력관계의 그림을 화려하게 꾸미지만 향후 어떻게 실질적인 성과로 만들어 효율성을 가져올 수 있는지에 대한 탐구가 없었다. 또한 양국은 서로 기다리고 있는 상황이다.

하지만 아주 평범하면서 중요한 기술 협력을 통해 성과를 낼 수 있는 중소규모 협력사업들도 있다고 본다.

- 일반적인 원론은 버리고 실질적인 협력 모색 필요

앞으로 양국 관계 발전 및 협력 강화에 대해서 이야기할 때 대규모의 헛된 내용이나 언제 이루어질지 모르는 불명확한 미래의 꿈에 대해서 이야기하기 보다는 최근 1 년 그리고 5 년 내에 개발이 가능한 사업에 대해서 논의하기를 희망한다. 또한 개발이 시작되면 잘 협조하고, 도와주는 방법을 마련해야 한다.

예를 들면, 한국에 갈 때 마다 인공 호수, 저수지 등을 보면서 몽골에 아주 필요하다는 생각을 한다. 몽골은 수질 자원이 부족한 나라이며, 특히 고비 지역은 매우 부족하다. 물을 확보하면 농업, 축산업, 어업 등에 많은 용도로 활용할 수 있다. "짧은 기간에 할 수 있는 작은 것부터 시작합시다" 라는 점을 강조하고 싶다.

- 양국 정부 간 위원회 운영 개선

몽골과 한국 정부간 위원회가 있는데, 이 조직을 비판하고 싶지는 않다. 그러나 아쉬운 점은 경제가 좋아지면 빠른 속도로 진전하고, 한번 위기에 닥치면 금방 하향세를 보이는 현대 사회에 대한 성찰이 없다는 것이며, 보다 미래지향적인 사고가 필요하다고 본다.

각 나라의 연구자 및 정책 수립자, 결정자, 자문 회사들의 대표자들을 포함한 위원회를 개설해야 한다. 지금과 같이 끝없는 경쟁의 사회에 이렇게 조직하는 것이 효율적이라고 본다.

감사합니다.

Монгол Солонгосын улс төр, эдийн засгийн харилцаа: Өнгөрснийг дүгнэж, ирээдүйг төсөөлөх нь

1. 25 жилийн тэртээх үйл явдлуудыг эргэн нягтлах нь

Өдгөөгөөс 25 жилийн тэртээ Монгол улс БНСУ-тай дипломат харилцаа тогтоосон нь зарим нэг онцлог шинжтэй байсан юм. Үүнд:

1/ Монгол улс өөрийн хоёр их хөрш болох Хятад, тухайн үед 1990 онд хараахан задраагүй байсан ЗХУ-аас түрүүлж дипломат харилцаа тогтоосон.

2/ Үүгээрээ Төв Азийн хуучин социалист лагерийн гэгдэх стан улсуудаас түрүүлэн дипломат харилцаа тогтоосон байдаг.

3/ мөн Хятад, Вьетнам, Лаос, Кампучи зэрэг Азийн коммунист чиг баримжаа бүхий орнуудаас бас манай хоёр улс түрүүлж бие биенийгээ хүлээн зөвшөөрсөн юм.

4/ ЗХУ-аас зөвшөөрөл авалгүй Монгол улсын Засгийн газар бие даан дипломат харилцаа тогтоох тухай шийдвэр гаргасан байдаг.

-тухайн үед Монгол улсын гол өмөг түшиг, гадаад худалдааны үндсэн түнш, санхүүгийн гол зээлдүүлэгч төдийгүй цэрэг батлан хамгаалах, аюулгүй байдлын гол баталгаа болж байсан ЗХУ-д коммунист тогтолцоо явуургүй болсон нь улам бүр тодорхой болж байв.

-Монгол улсад ч эдийн засгийн хямрал нүүрлэн, коммунист үзэл суртал нурж унан, ардчидллын, хувь хүний өмчийг хүлээн зөвшөөрсөн.

Архивын материалуудаас үзэхэд тухайн үеийн буюу БНМАУ-ын төр засгийн эрх баригч гол хүчин болох МАХН /одоогийн МАН/-ын Улс төрийн Товчооноос БНСУ-тай дипломат харилцаа тогтоох шаардлагатайг дараах 7-8 үндэслэлийг гарган тайлбарласан байдаг. Үүнд:

1/ *Өмнөд Солонгосыг дэлхийн 140 шахам улс орон хүлээн зөвшөөрч тус орон дэлхийн улс төрийн, эдийн засгийн бодлогод бодит хүчин болон хувирчээ.*

2/ Өмнөд Солонгостой худалдаа эдийн засгийн салбарт хамтын ажиллах нь манай талд эдийн засгийн талаар үлэмж ашигтай.

3/ Өмнөд Солонгосыг дэмжигч нөлөөтэй улс гүрний дунд манай улсын нэр хүндийг өргөж, гадаад бодлогын үйл ажиллагааны салбарт хийж буй шинэчлэлийг харуулж, улс төрийн ач холбогдолтой алхам болно.

4/ Япон улс БНМАУ-аас Өрнөдийн орнуудтай явуулах эдийн засгийн хамтын ажиллагааг монополчлох өөрийн нөхцлийг тулган хүлээлгэх хандлага гаргаж болзошгүй японтой өрсөлдүүлэн гаргаж ирэх нь манай талд ашигтай болно.

5/ Ази Номхон далайн бүс нутгийн эдийн засгийн хамтын ажиллагааны үйл явцад манай улс хамрагдан ороход нааштай нөлөө үзүүлнэ.

6/ Ази Номхон далайн бүс нутгийн хойд хэсгийн орнуудын хооронд байнга үйлчлэх яриа хэлэлцээний механизм буй болгох тухай БНМАУ-ын дэвшүүлсэн шинэ санаачлагын нөлөөлөх бас нэгэн хүчин зүйл мөн гэж үзэх хэрэгтэй юм.

7/ Өмнөд Солонгос "Дорнодын бодлого"-оо тунхаглан Европын социалист орнуудад өрнөж буй үйл явцын хүрээнд тэдгээр оронтой холбоогоо өргөжүүлж байгааг анхааралдаа авч БНМАУ-тай аливаа хэлбэрээр холбоо тогтоох сонирхол нь буураагүй байгаа өнөөгийн нөхцөлд холбоо тогтоох нь зүйтэй гэж үзнэ" гэсэн буй. /Монгол улс Гадаад харилцааны Яамны архив. БНСУ/

Улмаар 1991 оны 10 сард Монгол улсын анхны ерөнхийлөгч П. Очирбат БНСУ-ын Ерөнхийлөгч Ро Дэ Ү-гийн урилгаар албан ёсны айлчлал хийсэн. Энэ айлчлалын явцад 1991 оны 10-р сарын 23-ны өдөр тэрбээр Өмнөд Солонгосын томоохон корпорациудын тэргүүн нартай уулзаж үг хэлэхдээ Монгол улсад дараах чиглэлүүдээр хамтран ажиллах боломж бололцоо буйг дурдаад Монголд хөрөнгө оруулалт хийх, хамтарсан үйлдвэрүүд байгуулахыг уриалсан байдаг.

-Монголд экспортын нөөцийг нэмэгдүүлэх импортыг орлох чиглэлээр үйлдвэрлэл хөгжүүлэх, манай хоёр орон хамтран дэлхийн зах зээлд гарах таатай нөхцөл боломж байна.

-Та бүхэн хүсвэл манай улсын дэд бүтцийн хангамж боломж бүхий нутагт эдийн засгийн чөлөөт бүсийг хөрөнгө оруулалтын талбар болгон ашиглуулах гааль, татварын системийн хувьд хөнгөлөлттэй нөхцөл олгоход бид бэлэн байна.

-Иймээс монгол улсын дотоод зах зээл, ЗХУ-ын хил залгаа муж хязгаарын зах зээлд зориулан бараа таваар үйлдвэрлэх, интеграци хоршилтын арга хэлбэрийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр хамтран аижллахыг уриалж байна:

-Манай улсын зүүн болон өмнөд районд зэс, молибден, мөнгө, цайр, хар тугалга кадий, гянт, болд зэрэг өнгөт болон холимог металл, хайлуур жонш, уран, кокосжих болон эрчим хүчний нүүрс газрын ховор элемент зэрэг олон ордыг эзэмшин уул уурхай, металлург машины болон металл боловсруулах үйлдвэрүүд байгуулах боломж байна. Бүрэн судлагдсан ордууд байна. Жишээ нь тус улсын өмнөд хэсэгт жилдээ 10-15 сая тонн кокосжих болон эрчим хүчний нүүрс олборлох боломжтой Тавантолгой хэмээх том орд, ойролцоогоор 1 сая гаруй тонн металлаар зэсийн нөөцтөй геологи хайгуулийн судалгаа бүрэн хийгдсэн орд байгаа юм.

-Манай улсын эрчим хүч, тээвэр, холбоо зэрэг дэд бүтцийн салбарууд.

-Монголын эдийн засгийн явц бүрийн салбарт олон хүнийг зах зээлийн эдийн засгийн систем үйлдвэр худалдааны орчин үеийн удирдлага зохион байгуулалтын арга барил, үйлдвэрлэлийн өндөр техник технологийг эзэмшүүлэх чиглэлээр сургаж бэлтгэх асуудал тулгараад байна. /Мөн архивийн материал/

Тийнхүү Монгол улс Өмнөд Солонгосыг анх харахдаа

-Өндөр хөгжсөн Азийн бар орон,

-Хамтарсан үйлдвэрүүд олноор нь байгуулах боломжтой орон,

-Монголд маш их тусалж чадах улс,

-Зах зээлийн эдийн засгийн тогтолцоонд олон жил болсон тул туршлага арвинтай улс, тиймээс Монголын хувьд салбар бүрийн туршлагыг судлаж хэрэгжүүлэх боломжтой гэж үзсэн. Энэ нь ч тийм байсан.

Монгол улсын хувьд:

-Зах зээлийн эдийн засгийн тогтолцоонд дөнгөж хөл тавьж байв.

-Азийн Күнзийн сургаалтай орнуудтай харилцаж байсан туршлагагүй байсан.

-70 жил коммунист тогтолцоонд байхдаа хэдийгээр дэлхийн зах зээлийн үнээс хамаагүй хямд үнээр түүхий эд, мал сүргээ ЗХУ-д нийлүүлж байсан ч, бүх барилга байгууламжийг

“ЗХУ-ын тусламжаар баригдлаа” гэсэн үзэл сурталын ухуулга ноёрхож энэ нь яваандаа аль нэг сайхан улс орж ирээд үнэгүй, тусламжаар барьж, байгуулж өгнө гэсэн найдлага хүмүүжил хүчтэй суусан бидэнд Өмнөд Солонгос ч мөн маш олон барилга байгууламж эмнэлэг сургуулийг барьж өгнө гэсэн далд маягийн хүлээлт байсан.

Цаашдын хамтын ажиллагааны тухай төсөөлөл

Солонгосыг ойлгох нь

-Ямар оронд хамгийн гол цаад үзэл баримтлал нь Үндэсний ашиг сонирхол байдаг. Үндэсний ашиг сонирхолын улмаас аливаа нэг оронтой харилцахдаа тухайн улсын төлөө биш харин өөрийн улсын ашиг сонирхолд нийцэж байвал тухайн улсыг дэмжих байдлаар гадаад бодлогоо явуулдаг.

-БНСУ бол өндөр хөгжсөн орон ч их гүрэн биш гэдгийг бид ухаарах хэрэгтэй байгаа юм. Харин middle-power буюу дунд зэргийн улс билээ. Өөрөөр хэлбэл бид Солонгосыг Хятадтай, АНУ-тай харьцуулаад байдаг.

Энэ утгаараа бол Өмнөд Солонгос нь дунд зэргийн орнуудаас Монгол болон Төв Азийн орнуудын хамгийн том хамтран ажиллаж буй орон дунд зэргийн орнуудаас хамгийн гол түнш орон мөн.

Хойд Солонгосын хүчин зүйл

Монгол улс-БНСУ-ын харилцаанд бодолцож байх ёстой нэгэн гол хүчин зүйл нь Монголын талаас Хойд Солонгосын талаар явуулж буй бодлого мөн. Энэ хүрээнд хамгийн сүүлийн үеийн гол төлөөлөл болохуйц үйл ажиллагаа нь “Зүүн хойд Азийн аюулгүй байдлын талаарх Улаанбаатарын яриа хэлэлцээ” юм.

Хойд Солонгос руу явуулж буй Монгол улсын нэг санаачилга нь хоёр Солонгосыг нэгтгэхэд хувь нэмрээ оруулна гэсэн амбииц маягийн нэг санаа явдаг.

Гэхдээ энэ мэт санал санаачилга, өөрөөр хэлбэл тухайлан Хойд Солонгостой холбоотой асуудлууд дээр бид Өмнөд Солонгостой нухацтай сайн ярилцах хэрэгтэй. Монголчууд “сүүнд халсан хүн тараг үлээх” гэдэг үг бий. Бодож байсан, ярьж байсан зүйлдээ хэт итгээд бүр хэтрүүлээд явчих гэсэн санаа бололтой. Хойд Солонгосын яг гол анхаарч хөөцөлддөг, өдөр шөнөгүй айж бас найдаж хайрлаж эмээдэг улс нь өөрөөр хэлбэл гол эзэн нь Өмнөд Солонгос билээ.

Хойд Солонгос бол тийм амар шийдэх асуудал биш, энгийн нэг улс биш, биднээс хүн төрөлхтний үнэт зүйлсээс тэс өөр үзэл санаатай, зорилго улс юм. Сул дорой юм шиг, энх тайвныг ярьж байгаа мөртлөө цэргийн хүчирхэг гүрэн болно, цөмийн зэвсэг, ойр дунд, алслын тусгалт баллистик пуужин байнга туршсаар буйг бид харж байна. Яаж ч үзсэн, энэ мэт үйлдлүүд нь Зүүн хойд Азийн энх тайван, аюулгүй байдал, хамтын ажиллагаа, хөгжил

цэцэглэлтийн төлөөх Монгол улс болон бүс нутгийн улс орнуудын чармайлтыл эсрэг бодлого билээ.Монголчуудын мөрөөдөөд байгаа Хойд Солонгост боомт ашиглах асуудал ч өөрөө их ноцтой. Учир нь Хойд Солонгос "Цөмийн хөтөлбөр", цөмийн туршилтаасаа шалтгаалаад дэлхийн хэмжээнд худалдааны хоригт орсон орон. Хойд Солонгосын эргийн боомтыг яаж ийгээд ашиглаж эхэллээ ч олон улсад үүнийг эсэргүүцэх магадлал өндөр юм.

Виз

Монгол Өмнөд Солонгосын дээд дунд хэмжээний уулзалтуудын протоколыг харахад /УИХ-ын даргын айлчлал ярилцсан аженда-г үзэх/ визний нөхцөлийг хөнгөвчлөх гэдэг үг, хүсэлт, гуйлт заримдаа бараг шаардлага тавих байдлаар ихээхэн давтагдсан байдаг юм. Хоёр орны харилцааг ганц визний асуудлаар дүгнэж, гагцхүү хамгийн тулгамдсан, үндсэн асуудал нь виз юм шиг байдлаар хандах нь өрөөсгөл юм. Харин визнээс гадна, хөрөнгө оруулалт, технологи, ногоон буюу эко бизнесийг хэрхэн оновчтой дэмжих, төрийн байгууллагуудын дарамтаас хамгаалж ажлыг нь хэрхэн хөнгөвчлөх талаар нухацтай яриа хэлэлцээ хийх цаг нь болсон.

Судлаач болон Бодлого боловсруулагчид хамтран ажиллая!

Энд хоёр бүлгийн хүмүүсийг илүү товойлгон авч үзэхийг зорьсон юм. Тэд бол судлаачид болон бодлого боловсруулагчид юм.

Миний хэлэх гэсэн гол санаа бол хоёр орны харилцааг томъёолон, хамтын ажиллагааг улам шинэ шатанд гаргахад, илүү баялаг бөгөөд өргөн дэлгэр шинжтэй, динамик бөгөөд идэвхитэй эрч хүчтэй болгоход энэ хоёр бүлгийн хүмүүсийн хамтын ажиллагаа илүү чухал ач холбогдолтой болж байна.

Учир нь өнгөрсөн 25 жилийн хугацаанд байнга ажиглагдсаар ирсэн нэг том дутагдал бол судлаачид хоёр орны хамтын ажиллагааг яавал улам бүр үр өгөөжтэй, өмнөхөөсөө илүү өргөжүүлэх вэ гэдэг талаар тууштай судлагаа хийх байдал сүүлийн үед улам бүр багассан, төрийн бодлого боловсруулагчид хийгээд шийдвэр гаргагчид ихээхэн хийсвэр, уриа тунхаглалын шинжтэй бодит байдал дээр яг ямар тодорхой бүтээн байгуулалт, тодорхой хамтын ажиллагааг хэлээд байгаа нь тодорхой бус бодлого явуулсаар ирсэнд байгаа юм. Ингээд байхаар шинэлэг зүйл ихээхэн дутагдаад эхлэж байгаа юм.

Тухайлбал, Монгол Солонгосын "Харилцан нөхсөн хамтын ажиллагаа" гэж их ярьсан. Энэ нь Монглын байгалийн баялаг, Өмнөд Солонгосын өндөр технологи нь харицлан нөхөж хөгжих гэсэн санаа юм. Гэтэл Солонгос руу Монголын байгалийн баялаг үнэндээ бараг ороогүй, Монголд Солонгосын өндөр технологи төдийлөн нутагшаагүй. Харилцаагаа гоё сайхан томъёолсон ч түүнийгээ цаашид "Яаж "чулуу" болгох вэ", "Яаж үр өгөөжтэй бодит ажил болгох вэ" гэсэн, газрын хөрсөн дээр буулгах арга техникийг эрэл хайгуул хийдэг сегмент байхгүй, цоорхой байна гэсэн үг. Тэр бодлогынхоо хүрээнд яг ийм бодлогыг нь хэрэгжүүлэх компаниудыг дэмжих ёстой юм. Бас бид дэндүү том юм бие биенээсээ хараад

байх шиг санагддаг. Гэтэл жижиг энгийн мөртлөө маш чухал технологи агуулсан зүйлс үй олноороо биднийг хүрээлж байдаг.

Ерөнхий тунхаглалаас татгалзаж, прагматик хамтын ажиллагааг хөгжүүлье!

Хоёр орны харилцааг хөгжүүлэх, хамтын ажиллагааг эрчимжүүлэх тухай ярихдаа цаашдаа аль болох хоосон том яриа, хэзээ бүтэх эсэх нь мэдэгдэхгүй холын мөрөөдлийг биш ойрын хугацаанд ойрын нэг жилд, ойрын таван жилд бүтээж болох зүйлсийг ярьж хэлэлцдэг, хийгээд эхлэснийг нь дэмждэг механизмтай болмоор байна.

Тухайлбал, Солонгост би очих болгондоо хиймэл цөөрөм, усан сангууд хараад Монгол улсад маань тун хэрэгтэй зүйл байна гэж боддог. Бороо хур, Монгол улсад усны нөөц туйлын хомс, ялангуяа говийн аймгуудад ихээхэн хомс. Тариалан, мал аж ахуй, загасны аж ахуй, хүнс ногоо унд гээд олон зориулалтаар ашиглаж болно. “Богино хугацааны /Том биш/ ч хийх боломжтой зүйлсээс эхлэе!” гэж уриалмаар байна.

Засгийн газар хоорондын хороог өөрчилье!

Уг нь хоёр орны Засгийн газар хоорондын комисс гэж байдаг бөгөөд энд тэр байгууллагыг шүүмжлэх гэсэнгүй. Хамгийн гол дутагдал нь эдийн засаг нэг сайжирахаараа хурдан өсдөг, нэг хямарч уналтанд орохоороо маш амархан хямардаг өнөөгийн дэлхий ертөнцөд маш удаан шийдвэр гаргадаг шинэлэг санаа бараг дэвшүүлдэггүй хуучин бюрократ тогтолцоо өрсөлдөх чадваргүй болох нь нотлогдсоор байна.

Үүний оронд судлаач, бодлого боловсруулагч, шийдвэр гаргагчид, зөвлөгөө өгөх компаний төлөөллүүдийг оруулсан холимог Хороог байгуулах хэрэгтэй байна. Өнөөгийн динамик, хязгааргүй өрсөлдөөний орчинд ийм бүтэц л үр дүнтэй байх болов уу гэж харж байна.

Анхаарал тавьсанд баярлалаа!

Session 1

Speech Topic 2

25 Years of Korea-Mongolia Economic Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future

Jae-Young Lee

Executive Director of the Department of Europe, America, and Eurasia of KIEP

한·몽 수교 25주년 평가: 경제 분야
- 한국과 몽골의 경제협력 성과와 과제 -

이 재 영(대외경제정책연구원 구미·유라시아실장)

몽골은 1992년 시장경제 체제전환 이후 비교적 짧은 기간 동안 민주주의와 시장경제 체제를 정착시킨 나라로 국제적으로 인정받고 있다. 또한 몽골은 유라시아대륙의 운송 및 교통의 교차지로서 풍부한 광물자원을 보유한, 경제발전 잠재력이 높은 국가이기 때문에 최근 몽골의 국제정치적인 위상이 현저히 높아졌다. 한국의 입장에서 몽골은 인종·문화·언어적 유사성을 가진 국가로서 장차 한반도의 통일에도 긍정적인 역할을 할 수 있을 뿐만 아니라 좁게는 중앙아시아, 넓게는 유라시아대륙까지 진출을 확대하는데 중요한 거점이 될 수 있다. 더욱이 몽골은 중앙아시아 국가들과 함께 앞으로 한국의 에너지자원 및 식량 안보의 달성에도 크게 기여할 수 있는 매력적인 협력 대상국이다. 그러므로 몽골은 한국 정부의 '유라시아 이니셔티브'가 목표로 하고 있는 유라시아 교통물류, 에너지자원, 통상 네트워크 구축에서 중요한 거점이 될 수 있는 국가이다.[1)]

따라서 우리는 1990년 3월 수교 이후 그동안 25년간 추진되어 온 한국의 대몽골 경제협력의 성과와 한계를 냉정히 살펴보고, 유라시아 대륙의 신흥시장으로 부상하고 있는 몽골과 새로운 협력방안을 모색하여 양국간 경제협력의 질적 수준을 제고할 수 있는 방안을 모색할 필요가 있다.

우선 1990년 한국과 몽골이 수교한 이후 양국간 교역량은 조금씩 증가하다가 특히 2000년대 중반 이후 급속히 확대되었다. 1994년 약 2,350만 달러이던 양국 교역량은 2003년에 처음으로 1억 달러를 상회하였고, 2008년에는 약 2억 7,000만 달러로 증가하였다. 이후 2008년 하반기에 발생한 글로벌 금융위기 여파로 인해 2009~2010년 교역량이 약간 감소했으나, 2011년에 약 4억 1,000만 달러로 급증하였고, 2012년에는 최고치인 4억 8,700만 달러를 기록하였다. 이후 몽골의 경제성장률이 둔화되면서 한-몽 양국간 교역액은 2013년에는 약간 감소한 4억 2,650만 달러를 기록하였고, 2014년에는 전년대비 13.2% 감소한 3억 7,040만 달러로 줄어들었다. 2014년 기준 몽골은 한국의 76위 수출상대국이자 120위 수입대상국이다. 반면 한국은 몽골의 5대 수출대상국이자 3대 수입대상국으로 중국과 러시아에 이어 몽골의 3위 교역대

1) 유라시아 이니셔티브에 대한 보다 자세한 내용은 이재영(2015), "유라시아 이니셔티브와 협력전략 연구", 『슬라브학보』, 제 30권 2호, pp. 287-316 참고.

상국이다. 1990년대 한국은 주로 승용차, 의료용기기, 컴퓨터, 섬유제품 등을 수출하였고, 각종 광물자원을 수입하였는데, 이러한 교역구조는 지금까지 큰 변화 없이 지속적으로 유지되고 있다.

한편 한국의 공식적인 대몽골 투자는 1994년부터 시작되었다. 한국의 대몽골 연간 직접투자액은 1994년 24만 달러에서 2014년 3,204만 달러로 증가하였다. 1994년에서 2014년까지 한국의 대몽골 직접투자 누적총액은 3억 8,420만 달러였는데, 이는 동 기간 동안 한국의 총 해외투자 금액의 약 0.1%에 해당하는 수치이다. 이는 아직까지 한국의 대몽골 투자액이 매우 미미함을 의미한다. 한국의 대몽골직접투자를 2014년 말까지 누적총액을 기준으로 살펴보면, 광업부문이 1억 560만 달러로 전체 투자금액의 27.53%를 점하면서 1위를 차지하였다. 도소매업이 6,712만 달러로 17.50%를 점하며 2위를 차지하였고, 그 다음에는 건설업이 5,278만 달러로 13.76%를 점하며 3위를 차지하였다. 그 뒤에는 부동산 및 임대업이 3,609만 달러로 9.41%를 점하고 있다. 1990년대에는 주로 도매 및 소매업, 숙박 및 요식업 위주의 소규모 투자가 주류를 이루었으나, 2000년대부터 출판·영상, 부동산업, 광업 등 다양한 분야로 투자가 확대되기 시작하였다. 특히 광업부문에 대한 투자는 2008년 이후 급속히 증가하는 추세를 보여주고 있다.[2])이 외에도 최근 몇 년 동안 한국의 대몽골 투자진출에서 나타나는 특징 가운데 하나는 건설부문에 대한 진출이 보다 확대되고, 소규모 제조업 및 농업 분야에 대한 투자도 꾸준히 증가세를 보여주고 있다는 점이다. 한국의 대몽골 직접투자의 또 다른 특징은 1994년에서 2014년까지 중소기업 위주로 이루어지고 있다는 점이다.

지난 25년 동안 추진된 한국과 몽골의 양국 경제협력은 정치 및 사회문화 협력에 비해 상당히 뒤떨어져 있다고 평가할 수 있다. 물론 이러한 원인에는 다음과 같은 요인들이 크게 작용했다. 우선 몽골의 투자관련 법규의 변경이 빈번하고, 기존 결정이 번복되거나 취소되는 등 법규의 미비 또는 법률 준수 정도가 미흡할 뿐만 아니라 급행료 요구를 포함한 관료의 부정부패 등이 한국의 대몽골 투자진출 확대에 걸림돌로 작용하였다.[3]) 둘째, 몽골의 내수시장이 협소하고, 물류수송망 등 각종 인프라가 미비하며, 특히 겨울철의 열악한 기후조건과 근무환경, 금융부문 및 자원개발 관련 인프라 시설의 취약성 등이 한국기업의 대몽골 경제협력 확대에 부정적인 영향을 미쳤다. 셋째, 한국기업들은 몽골 현지 진출시 몽골의 불투명한 행정 처리와 담당자의 잦은 교

---

2) 이재영, 제성훈, 김홍진, 간투무르 뭉크낫산(2012), 『몽골의 투자환경과 한국기업의 진출 확대방안』, 대외경제정책연구원, p. 173.
3) 이러한 점에 대해서는 이평래, “사이항빌렉 내각 출범 후 몽골 정치 경제동향,” 대외경제정책연구원 전문가 풀 자료집(2015. 3. 12) 참고.

체에 따른 사업 추진의 계속성, 안정성 확보의 어려움, 낮은 노동생산성으로 인한 사업 경쟁력 저하 등을 주요 애로사항으로 지적하고 있다. 보다 구체적으로 살펴보면, 담당자가 자주 교체됨으로 인해 인적 네트워크 구축이 어렵고, 특히 건설 프로젝트 수행 시 하청업체의 계약 불이행으로 인해 공사기간이 준수되지 않는 경우가 빈번하다. 또한 한국과 비교할 때 몽골 노동자의 임금은 1/3 수준이지만 노동생산성은 1/5에 불과한 상황이며, 중국인 기계설비 전문가를 고용하려고 해도 외국인 노동자 쿼터 제한으로 불가능한 상황이다. 넷째, 한국은 몽골에 대한 정보가 매우 부족했고, 그 결과 사업 기회를 제대로 포착하지 못한 점도 주요한 원인으로 작용하였다. 충분한 정보를 갖고 광물자원 개발에 일찍 뛰어든 선진국들에 비해 한국은 늦게 진출함으로써 협상력이 뒤지게 되었다. 다섯째, 한국과 몽골간 비싼 항공료가 경제협력의 확대를 저해한 요인이기도 하다. 이 외에도 2012년 몽골 현지 진출 한국기업을 대상으로 시행한 설문조사에 따르면[4], 세무 담당자마다 다른 세법의 해석과 적용, 세무 행정관련 기관의 자의적 세금부과 등 세무 영역에서 장애요인이 큰 것으로 나타났다. 2012년 설문조사 결과, 한국 기업들은 정부 및 공공기관에 대한 건의사항으로 현지 영사기능 강화, 투자정보 제공 서비스, 금융지원, 몽골 전문 담당기구 신설 등을 제시하고 있다. 특히 몽골의 금융시스템이 발전 초기단계에 있어 현지 자금조달이 어렵기 때문에, 한국 정부와 한국수출입은행, 한국무역보험공사 등의 적극적인 금융지원책을 기대하고 있는 것으로 파악된다. 한편, 몽골 현지에 진출한 한국 기업들은 몽골 정부에 대한 건의사항으로 비자 편의 및 장기비자 발행을 가장 많이 지적하고 있는 것으로 나타났다. 이 외에는 외국인의 자유로운 경제활동 보장, 물류부문 개선, 투자기업 치안배려, 인프라 구축 등과 같은 문제들이 비슷한 수준에서 몽골 정부에 건의하고 싶은 것들로 나타났다.

몽골은 대외의존도가 매우 높을 뿐만 아니라 세계적인 경기변동의 영향을 많이 받기 때문에 몽골의 중장기 경제전망에는 특히 여러 가지 불확실성이 따를 수밖에 없다. 그럼에도 불구하고 막대한 광물자원을 기반으로 한 몽골 경제는 중장기 성장 전망이 매우 밝은 것으로 평가되고 있다. 세계경기 회복이 본격화되고, 오유톨고이와 타반톨고이 등 몽골의 대규모 광산과 기타 광물자원 개발 프로젝트들이 추진되고 있기 때문에 머지않아 몽골의 경제성장률이 10%를 상회할 수도 있을 것이다. 결국 몽골의 중장기 국가발전전략이 제대로 실행되어 눈부신 경제발전 성과를 얻기 위해서는 지도자의 강력한 정치적 의지와 능력, 낙후된 각종 인프라의 구축, 수준 높은 인적자원의 육

4) 이재영, 제성훈, 김홍진, 간투무르 뭉크낫산(2012), p. 203.

성 등이 필수적이다. 이러한 점에서 탄핵으로 물러난 알탄후약 대신 2014년 11월 총리에 취임한 사이한빌레그(Ch. Saikhanbileg)가 정부규제 완화 및 민간경제 활성화, 투자자 불신 해소 등을 목표로 하는 경제정책을 수행하고 있는 바, 향후 투자환경 개선에 주목할 필요가 있다.

한국은 몽골과 기존의 요식업 및 서비스업 위주의 투자협력 패턴에서 벗어나서 광물자원개발에 대한 본격적인 참여, 중소기업 진출확대 등 새로운 협력단계로 진입할 시기에 직면해 있다. 몽골 정부가 산업다각화 및 현대화를 기조로 현재 추진 중인 국가발전전략에 적극 부응하여 호혜적인 협력을 추진하는 것이 바람직하다. 바로 이러한 분야를 발굴하고 협력을 추진해 나갈 때 한국과 몽골의 양국 경제협력은 지속적으로 발전해 나갈 수 있을 것이다. 이러한 점에서 향후 한국과 몽골이 투자협력을 활성화 할 수 있는 유망부문은 다음과 같다.

첫째, 몽골 경제에서 가장 큰 잠재력을 가지고 있는 광업 분야에서 상호협력이 유망하다고 판단된다. 둘째, 교통인프라 및 건설 분야의 협력이 유망하다고 사료된다. 셋째, 농업 및 축산업 분야가 유망하며, 특히 유기농 농장, 육가공식품 생산공장 설립 등이 전망이 밝다고 판단된다. 넷째, 관광산업 분야 역시 유망한 협력 분야로 꼽힌다. 관광산업 활성화를 위한 필수적인 과제 중 하나는 다른 노선에 비해 지나치게 비싼 한국과 몽골 간 항공료의 인하이다. 다섯째, 몽골에서 아직 발달이 되지 않은 금융업 분야에 한국식 금융서비스를 도입할 경우 유망한 협력 방안이 될 것으로 기대된다. 마지막으로 한국은 대몽골 투자를 수도 울란바타르에 집중하는 것에서 벗어나 유망한 지역으로 투자지역을 확대하고 다변화하는 방안을 모색할 필요가 있다고 판단된다. 최근 몽골에서는 지방정부들이 나서서 투자촉진 활동들을 조직하는 새로운 현상이 나타나고 있는 바, 한국 기업들은 몽골 지방의 광물자원 개발, 인프라, 농업 제조업 및 건설 분야 등에 투자진출을 할 수 있을 것이다.

한국은 1990년 3월 몽골과 수교한 이래 정치·경제·사회·문화 등 다방면에 걸쳐 몽골과의 협력을 꾸준히 확대시켜왔으나, 지난 25년 동안 양국간 협력은 상호 보유하고 있는 잠재력을 충분히 실현하지 못했다고 볼 수 있다. 몽골이 포함되어 있는 유라시아 대륙이 국제 정치 및 경제적 비중이 점점 높아지는 가운데 이제 한국은 몽골과 지금과는 질적으로 다른 새로운 수준의 협력단계로 접어들 필요가 있다. 이를 위해서는 양국간 전략적 협력을 확대해야 할 것이며, 보다 체계적이고 일관성 있는 전략을 수립하여 추진해 나가야 할 것이다.

첫째, 양국간 정상회담의 정례화를 비롯하여 고위급 인적네트워크 강화가

필요하다. 정상회담을 격년제로 개최함으로써 이러한 최고위급 정례회담의 제도적인 틀을 통해 양국간 주요 협력 현안을 논의하고 협력 목표를 설정·추진해 나갈 수 있을 것이다. 이와 더불어 기존의 대표적인 한·몽 자원협력위원회를 '한·몽 산업자원통상협력위원회'로 확대 개편하여 양측 수석대표를 기존의 국장급에서 차관급 또는 장관급으로 격상하여 산업협력 및 통상협력을 추진할 필요가 있다고 판단된다. 아울러 몽골 의회권력이 내치와 관련된 주요 의사결정권을 쥐고 있으므로 국회차원의 채널 강화가 필요한 바 '한-몽의원친선협회'를 강화하여 양국간 협력확대를 위한 채널로 적극 활용해야 할 것이다.

둘째, 몽골의 잠재적 및 전략적 가치를 고려할 때, '유라시아 이니셔티브' 이행의 거점 조성 차원에서 양국간 자유무역협정(FTA) 체결을 적극 검토할 필요가 있다.[5] 일본의 경우, 2015년 2월 몽골과 최초로 일종의 자유무역협정인 경제동반자협정(EPA)를 체결하였다. 현재 몽골의 경제규모와 양국간 교역규모가 크지 않다는 점에서 양국간 FTA 체결추진에 따른 단기적인 성과나 경제적 실익은 미미하겠지만,[6] 장기적인 대몽골 자원외교 지원 차원 및 정치안보적 이익 등 전략적 차원에서 볼 때 적극적으로 추진해야 할 것이다.

셋째, 한국과 몽골의 경제협력을 대폭 확대하기 위해서는 자유로운 인적이동을 위한 사증면제협정을 조속히 체결해야 할 필요가 있다고 판단된다. 몽골인은 중국과 일본에 방문할 경우 무비자로 단기간 체류할 수 있다. 몽골의 입장에서 한국은 중국과 러시아에 이어 제3위 교역대상국인 바, 조속히 무비자 협정을 맺는 것이 바람직하다고 판단된다.

넷째, 양국간 민·관(民·官)이 함께 참여하는 1.5트랙 차원의 '한·몽 비즈니스 포럼'을 정기적으로 개최할 필요가 있다. 이러한 포럼이 정기적으로 개최될 경우 정부간 경제협의체의 의제 및 프로젝트 발굴이 보다 용이해질 것이다. 이는 또한 양국 기업인들 간의 정보 및 수요 파악, 네트워크 강화, 비즈니스 모델 논의 등을 활성화시켜 경제협력 확대에 기여할 것이다.

다섯째, 한국의 대몽골 ODA 지원을 확대함과 동시에 몽골이 필요로 하는 산업협력과 연계하여 추진하는 것이 바람직할 것이다. 그동안 집행된 한국의 대외원조 가운데 몽골의 비중은 높은 편이나, 한국의 대몽골 원조 규모는 일본, 미국 등 다른 주요국들에 비해 매우 낮은 수준이다. 현재까지 한국은 주로 농촌개발, 산업에너지, 환경 등 몽골의 현지 수요에 부합하는 부문에 대

5) 제성훈, 이재영, 강부균, 윤지현(2015), "수교 25주년, 한·몽 경제협력의 성과와 과제," 『KIEP 오늘의 세계경제』, 대외경제정책연구원, p. 19.
6) 관세인하 또는 철폐시 한국의 주요 수출품인 화물차, 건설 중장비, 승용차 등의 수출증가와 주요 수입품인 금속·비금속 등의 수입 증가를 기대할 수 있을 것이다.

한 지원사업을 지속적으로 펼쳐오고 있다. 또한 연수생 초청 교육, 전문가 및 의료단 파견 등 원조 관련 인적교류도 해마다 증가하면서 긍정적인 협력 관계를 유지했다고 평가할 수 있다. 하지만, 최근 독일, 스위스, 프랑스 등 유럽 국가들의 대몽골 지원이 강화되고 있는 추세를 고려할 때 산업협력과 연계할 수 있는 방안을 적극적으로 마련하여 ODA의 효과를 극대화할 필요가 있다고 판단된다.

끝으로 한국과 몽골 양국에서 상대국에 대한 관심을 제고하고 관련 연구를 활성화할 수 있도록 기반을 조성하는 것이 중요하다. 예를 들어 한국과 몽골에서 산・관・학이 참여하는 '한-몽 협력포럼'과 '몽-한 협력포럼'을 구성하여 상호 교류협력을 확대하고, 한국의 기금으로 몽골내 가칭 '한국-몽골 연구센터'를 설립하여 정보수집 및 인적 네트워크의 확대를 위한 기반을 조성함으로써 양국간 협력을 증진해 나가야 할 것이다.[7] 이는 몽골의 여론 주도층 일각에서 한국의 대몽골 기여도와 일부 한국인들의 태도에 대한 비판적 시각이 나타나고 있는 상황 하에서 한국의 위상과 국가 이미지를 제고하는데 기여할 것이다.

7) 이재영, 이시영, 두게르 간바타르(2010), p. 182.

К 25-летней годовщине установления дипломатических отношений между Монголией и Кореей. Некоторые оценки: достижения и задачи экономического сотрудничества

Ли Чже-ён
Руководитель департамента Европы, Америки и Евразии
Корейского института внешнеэкономической политики (KIEP)

В международном сообществе признают, что за сравнительно короткий срок после перехода Монголии к рыночной системе в 1992 г., ей удалось внедрить демократию и рыночную экономику. К тому же, в связи с тем, что Монголия является транспортным узлом Евразийского континента и обладает богатыми минеральными ресурсами и высоким потенциалом экономического развития, за последнее время внешнеполитический статус Монголии значительно повысился. Монголия, имеющая этнические, культурные и языковые сходства с Кореей, может сыграть положительную роль в деле воссоединения Кореи и стать форпостом для выхода Кореи в Центральную Азию и на Евразийский континент. Кроме того, для Кореи Монголия так же, как и центральноазиатские страны, является привлекательным партнёром, который может внести большой вклад в обеспечение энергетической и продовольственной безопасностиКореи.Судя по всему, Монголия может стать опорнымпунктом для создания транспортно-логистических, энергетических и торговых сетей, в чём изаключаются главные задачи«Евразийской инициативы», реализуемой корейским правительством[1].

В этом контексте мы должны дать объективную оценкудостигнутым результатам и нерешённым проблемам в экономическом взаимодействии между Монголией и Кореей, которое осуществлялось в течение 25 лет после установления дипломатических отношений в марте 1990 г. Мы должны найти новые пути взаимодействия с Монголией, развивающейся как новый появляющийся рынок на Евразийском континенте, чтобы поднять двустороннее экономическое сотрудничество на качественно новый уровень.

Что касается двусторонней торговли, то после нормализации дипломатических отношений в 1990 г. объём торговли постепенно увеличивался, а с середины 2000 гг. возрастал быстрыми темпами. Так, объём взаимной торговли в 1994 г. составлял 23,5 млн. долл., в 2003 впервые превысил 100 млн. долл., в 2008 г. достиг 270 млн. долл. В связи с глобальным финансовым кризисом, который разразился во второй половине 2008 г., в 2009— 2010 гг. объём торговли несколько снизился, но в 2011 г. резко вырос и

[1]Подробнее о Евразийской инициативе см.: Ли Чже-ён (2015). Eurasia Initiative-wahyeoblyeog jeonlyag yeongu (Евразийская инициатива и стратегия сотрудничества) //Slavhakpo, 30-2. P. 287—316.

составил 410 млн. долл., а в 2012 г. достиг рекордного уровня— 487 млн. долл. После этого в связи с замедлением роста экономики Монголии объём монголо-корейской торговли в 2013 г. в незначительной степени снизился и составил 426,5 млн. долл., а в 2014 г. — 370,4 млн. долл., что по сравнению с предыдущим годом на 13,2% меньше. На 2014 г. Монголия занимает 76 место в экспорте из Кореи, а 120 место в импорте. Корея же входит в пятёрку крупнейших партнёров в экспорте из Монголии и в тройку в импорте в Монголию. Таким образом, Корея является третьим после Китая и России торговым партнёром Монголии. Что касается структуры торговли, то в 1990 гг. Корея в основном поставляла в Монголию автомобили, медицинское оборудование, компьютеры и текстильные изделия, а закупала в Монголии различные минеральные ресурсы. Данная структура торговли сохраняется до сих пор, не подвергаясь существенным изменениям.

Официальные инвестиции Кореи в экономику Монголии начались в 1994 г. В том году ежегодный объём прямых инвестиций Кореи вэкономику Монголии составлял 240 тыс. долл., а в 2014 г. вырос до 32,04 млн. долл. За период с 1994 по 2014 г. накопленный объём корейских инвестиций в Монголию составлял 384,2 млн. долл., что соответствует 0,1% от общего объёма зарубежных инвестиций Кореи за этот период. Это означает, что объём корейских инвестиций в экономику Монголии крайне незначителен. Что касаетсяобъёма инвестиций по отраслям, то горнодобывающая отрасль занимала первое место: накопленный объём инвестиций до конца 2014 г., направленных на горнодобывающую отрасль, составлял 105,6 млн. долл. (27,53%). Затем идёт оптовая и розничная торговля с показателем в 67,12 млн. долл. (17,50%), а третье место занимало строительство с показателем в 52,78 млн. долл. (13,76%). Далее следует недвижимость и аренда с цифрой 36,09 млн. долл. (9,41%). В 1990 гг. преобладали небольшие инвестиции, направленные втакие области, как оптовая и розничная торговля, гостиничный бизнес и общественное питание, а с 2000 г. направление инвестиций диверсифицировалось, охватывая издательское дело и видеоиндустрию, недвижимость и горнодобывающую отрасль. В частности, инвестиции в горнодобывающую отрасль стали резко увеличиваться с 2008 г.[2] Инвестиции корейского бизнеса в Монголию последнее время характеризуются также расширением выхода в строительство и устойчивым ростом инвестиций в малое производство и аграрный сектор. Ещё одной особенностью прямых корейских инвестиций в экономику Монголии в период 1994 — 2014 гг. является инвестирование малым и средним бизнесом Кореи.

[2]Jae-Young Lee, Sung Hoon Jeh, Hong-Jin Kim, and Munkhnasan Gantumur (2012). Mongol-ui tujahwangyeong-gwa hanguggieob-ui jinchul hwagdae bangan (Mongolia's Investment Environment and Measures to Expand the Market Entry of Korean Businesses). Корейский институт внешнеэкономической политики. P. 173.

Оценивая экономическое взаимодействие между Монголией и Кореей, которое осуществлялось в течение истекших 25 лет, можно констатировать, что оно в значительной степени отстало по сравнению с взаимосвязями в социальной и культурной сферах, что можно объяснить следующими факторами.

Прежде всего, самым серьёзным камнем преткновения в расширении корейских инвестиций в Монголию оказались частые изменения нормативно-правовых актов об инвестициях; слаборазвитая правовая база; низкая правовая культура, что находит своё выражение в изменении или аннулировании уже принятых решений; а также коррумпированность чиновников, в частности требования «оплаты оперативных решений»[3].

Во-вторых, на активизацию деятельности корейского бизнеса в Монголии оказывал негативное влияние небольшой внутренний спрос; слаборазвитая инфраструктура, в том числе транспортно-логистическая; суровые климатические условия, особенно зимние; тяжёлые условия труда; неразвитость финансового сектора и инфраструктуры, связанной с освоением ресурсов.

В-третьих, представители корейского бизнеса, работающие в Монголии, отмечают такие трудности, с которыми они сталкиваются, как отсутствие последовательности и стабильности работы, связанной с непрозрачностью в административных делах, чрезмерно частой заменой чиновников, снижение конкурентоспособности бизнеса из-за низкой производительности труда. Более конкретно говоря, частая замена чиновников осложняет создание «человеческих сетей». Следует особо отметить, что при реализации строительных проектов не редки случаи, когда строительные работы не могут быть закончены к намеченному сроку из-за нарушения контракта подрядчиками. Зарплата монгольских рабочих составляет одну треть оплаты труда корейских рабочих, нопроизводительность труда монгольских рабочих в пять раз ниже. А нанять китайских инженеров практически невозможно из-за ограничений по квотам для иностранных работников.

В-четвертых, в Корее было крайне мало информации о Монголии, в результате чего корейские бизнесмены не имели возможности адекватно оценить конъюнктуру и своевременнопоймать шанс для бизнеса в Монголии. По сравнению с развитыми странами, которые имели достаточно информации и раньше нас начали вести бизнес по освоению минеральных ресурсов, Корея

[3] См. об этом: Pyung-rae LEE. Saikhanbilegnaegag chulbeom hu monggol jeongchi gyeongjedonghyang (Политические и экономические изменения после прихода к власти правительства Сайханбилэга) // Доклад совещания экспертного пула Корейского института внешнеэкономической политики. 12 марта 2015 г.

отстала в выходе на Монголию и имела меньше шансов на успех в переговорах по различным проектам.

В-пятых, расширению экономического взаимодействия препятствовали высокие тарифы на авиаперевозки между Монголией и Кореей.

Кроме выше указанного, по результатам опроса, проведённого в 2012 г. среди корейских предпринимателей[4], которые ведут свой бизнес в Монголии, в качестве самых серьёзных барьеров для бизнеса они назвали препятствия в налоговой сфере, в том числе неоднозначную трактовку и применение налогового законодательства разными налоговыми работниками, произвольное налогообложение налоговыми учреждениями. В результате опроса выяснилось, что корейские бизнесмены, работающие в Монголии, выступили с такими предложениями в адрес правительства и учреждений госслужбы Кореи, как совершенствование консульской работы, предоставление инвестиционной информации, финансовая поддержка, учреждение специализированной на Монголии организации. В частности, поскольку финансовая система Монголии находится на этапе становления и в связи с этим существуют проблемы финансирования на месте, они очень заинтересованы в активной финансовой поддержке со стороны корейского правительства, корейского Эксимбанка, Корейской корпорации страхования торговли (K-SURE). А самым актуальным предложением в адрес монгольского правительства оказалось упрощение процедуры оформления виз и выдача долгосрочных виз. Кроме этого, в список предложений корейских бизнесменов в адрес монгольского правительства входили гарантии свободной экономической деятельности иностранцев, улучшение ситуации в сфере логистики, забота о безопасности инвестирующих предприятий, создание инфраструктуры.

Монгольская экономика в большой степени зависит от внешних факторов и находится под сильным влиянием конъюнктуры мировой экономики, поэтому в средне- долгосрочной перспективе развития экономики Монголии неизбежна некоторая неопределённость. Несмотря на это, по оценкам экспертов, экономика Монголии с опорой на огромные минеральные ресурсы, имеет весьмаблагоприятные средне- и долгосрочные перспективы. С учётом того что процесс восстановления мировой экономики набирает темп и реализуются проекты по освоению крупных горно-рудных комплексов Оютолгой и Тавантолгой, а равно и другие проекты по освоению минеральных ресурсов, в обозримом будущем мы можем ожидать рост экономики Монголии более чем 10 %. В конечном счёте для выполнения средне- и долгосрочной стратегии развития страны и обеспечения блестящего экономического развития Монголии необходима сильная политическая воля и большие компетенции лидера станы, улучшение устаревшей и создание новой инфраструктуры, подготовка высококвалифицированных кадров. В этом смысле в связи с тем,

[4]Jae-Young Lee, Sung Hoon Jeh, Hong-Jin Kim, and Munkhnasan Gantumur (2012). P. 203.

что новый премьер-министр Чимэдий Сайханбилэг, занявшийэто пост после Норовына Алтанхуяга в результате импичмента, проводит экономическую политику, нацеленную на облегчение регулирования, стимулирование частного сектора экономики, устранение недоверия у инвесторов, следует обратить внимание на возможность дальнейшего улучшения инвестиционных условий.

Корее необходимо выйти за рамки существующей инвестиционной структуры с опорой на сферы общепита и услуг, активизировать участие в освоении минеральных ресурсов, расширить выход малого и среднего бизнеса и тем самым вступить в новую фазу экономического взаимодействия. Целесообразно осуществлять взаимовыгодное экономическое сотрудничество в соответствии с национальной стратегией развития Монголии, нацеленной на диверсификацию промышленности и модернизацию экономики. Разработка и реализация проектов сотрудничества, основанных на этих принципах, позволит обеим странам устойчиво развивать экономическое сотрудничество. В этом контексте можно выделить следующие перспективные направления активизации сотрудничества в сфере инвестиций:

во-первых, горнодобывающая промышленность, в которой кроется самый большой потенциал монгольской экономики;

во-вторых, транспортная инфраструктура и строительство;

в-третьих, сельское хозяйство и животноводство, в том числе создание ферм на экологически чистые культуры, создание фабрик по переработке мяса;

в-четвертых, туризм, для активизации которого прежде всего необходимо снизить авиатарифы между Монголией и Кореей, в большой степени завышенные по сравнению с другими направлениями;

в-пятых, финансовый сектор. Перспективным представляется внедрение в Монголию, где финансовый сектор пока не развит, финансовых услуг корейской модели.

Наконец, в-шестых, необходимо избавиться от чрезмерной концентрации инвестиций в столицу Монголии, Улан-Батор, и расширить и диверсифицировать регионы инвестиций на основе поиска новых перспективных регионов. Последнее время в Монголии наблюдается новая тенденция использования местными администрациями мер, направленных на привлечение инвестиций. В связи с этим корейские предприниматели могут участвовать в инвестиционных проектах местных монгольских администраций в таких областях, как освоение минеральных ресурсов, создание инфраструктуры, сельскохозяйственная перерабатывающая промышленность и строительство.

Корея, после марта 1990 г., когда были установлены дипломатические отношения с Монголией, постоянно развивала двустороннее сотрудничество в политической, экономической, социальной и культурнойсферах. Однако, за эти 25 лет в двусторонних взаимоотношениях не удалось полностью реализовать

имеющийся потенциал. В условиях, когда удельный вес евразийского континента, включая Монголию, в международной политике и экономике постоянно увеличивается, Корее необходимо вывести двусторонние взаимосвязи с Монголией на качественно новый уровень. Для этого нам необходимо расширить двустороннее стратегическое сотрудничество, разработать более систематичную и последовательную стратегию.

Во-первых, необходимо укреплять взаимосвязи на уровне высокопоставленных лиц, в частности регулярно проводить встречи на высшем уровне. Например, проведение раз в два года саммита позволит нам создать институциональный механизм для обсуждения актуальных вопросов двусторонних отношений, постановки и реализации общих задач взаимодействия. На мой взгляд, целесообразно расширить действующую Монголо-корейскую межправительственную совместную комиссию по сотрудничеству в области ресурсов, превратив её в Монголо-корейскую межправительственную совместную комиссию по сотрудничеству в области промышленности, ресурсов и торговли, в рамках которой главами делегаций выступили бы министры или их заместители, а не руководители департаментов, как сейчас. Сучётом того, что в Монголии законодательная власть имеет преимущественное право принимать решения о внутренних делах, необходимо укреплять взаимосвязи по линии законодательных органов путём активизации деятельности Монголо-корейской ассоциации дружбы парламентариев в качестве действенного канала для расширения двусторонних связей.

Во-вторых, учитывая потенциальные и стратегические возможности Монголии, целесообразно серьёзно рассмотреть вопрос о заключении Соглашения о свободной торговле (FTA), которое послужило бы и созданию опорногопункта для выполнения «Евразийской инициативы»[5]. Япония стала первой страной, которая в феврале 2015 г. заключила с МонголиейСоглашение об экономическом партнёрстве (EPA), которое равносильно Соглашению о свободной торговле. В связи с тем, что на данный момент размер экономики Монголии и масштаб двусторонней торговли не очень велик, краткосрочные результаты и экономические выгоды от заключения Соглашения о свободной торговле могут быть незначительными[6], однако с целью стимулирования «ресурсной дипломатии» в долгосрочном плане и со стратегической точки зрения, с учётом политических интересов и интересов в области безопасности необходимо активное продвижение этого вопроса.

[5]Sung Hoon Jeh, Jae-Young Lee, Boogyun Kang, Chihyun Yun (2015). Sugyo 25-junyeon, han-mong gyeongje hyeoblyeog-ui seonggwa-wa gwaje (К 25-летию установления дипломатических отношений: достижения и проблемы экономического сотрудничества между Монголией и Кореей) // KIEP Oneul-ui segye gyeongje (World Economy Update), Vol. 15, № 9. P. 19.

[6]При снижении или отмене таможенных пошлин можно ожидать роста экспорта из Кореи таких основных позиций, как грузовые автомобили, строительная техника, легковые автомобили, и увеличения импорта в Корею таких основных позиций, как металлические и неметаллические изделия.

В-третьих, для значительного расширения экономического сотрудничества Монголии и Кореи целесообразно как можно скорее заключить соглашение об отмене виз, которое позволило бы обеспечивать свободное передвижение людей. Монголы могут посещать без виз на короткий срок в Китай и Японию. Учитываято, что Корея для Монголии является третьим после Китая и России крупнейшим торговым партнёром, желательно заключить это соглашение в ближайшем будущем.

В-четвёртых, предлагаю регулярно проводить «Монголо-корейский бизнес-форум» с участием представителей как правительства, так и бизнеса. Регулярное проведение форума облегчит нам разработку повестки дня межправительственной комиссии и проектов сотрудничества. В рамках этогофорума будет активизироваться сбор информации о предприятиях обеих стран, изучение их потребностей, обсуждение бизнес-моделей, будут укрепляться сети связимежду предпринимателями, и в конечном счёте этот механизм послужит расширению двустороннего экономического сотрудничества.

В-пятых, желательно расширить помощь в целях развития (ODA) в отношении Монголии, в частности в сфере промышленности, в которой нуждается Монголия. Удельный вес Монголии во внешней помощи, оказанной до сих пор корейским правительством, сравнительно высок, но размер помощи Кореи в отношении Монголии пока ещё весьма ограничен по сравнению с главными странами-донорами, в том числе Японией и США. Корея до сих пор постоянно осуществляла и осуществляет программы помощи в основном в области развития сельской местности, промышленности, энергетики и экологии в соответствии с потребностями Монголии. Кроме того, правительство Кореи с каждым годом увеличивает обмен людьми, связанный с оказанием помощи, в виде программ по приглашению и обучению монгольских стажёров, по направлению в Монголию экспертов и групп медицинских работников. Таким образом, мы можем положительно оценить двусторонние монголо-корейские отношения. Однако, с учётом тенденции укрепления помощи Монголии со стороны таких европейских стран, как Германия, Швейцария и Франция, нам необходимо довести до максимума эффект помощи в целях развития путём более активной разработки мер по оказанию помощи Монголии в связи с сотрудничеством в сфере промышленности.

Наконец, очень важно создать условия для активизации соответствующих исследований с целью повышения интереса друг к другу как в Корее, так и Монголии. В частности, расширению взаимных обменов будет способствовать создание Монголо-корейского форума сотрудничества и Монголо-корейского форума сотрудничества на основе научно-производственного взаимодействия с участием представителей правительства. Дальнейшее укрепление двусторонних

отношений будет стимулировать создание Монголо-корейского исследовательского центра за счёт финансирования корейской стороной, нацеленного на сбор информации и расширение «человеческих сетей»[7]. Всё это пойдёт на пользу повышения статуса и улучшения имиджа Кореи в Монголии в условиях, когда среди тех, кто возглавляет процесс формирования общественного мнения в Монголии, появляются критические взгляды на уровень помощи Кореей в адрес Монголии и на отношение некоторых корейцев к Монголии.

[7]Jae-Young Lee and Si Young Lee and D. Ganbaatar (2010). Sinasia-sidae hangug-gwa mongol-ui jeonlyagjeog hyeoblyeog bangan (Strategic Economic Cooperation between Korea and Mongolia in the New-Asia Era). P. 182.

Speech Topic 3

25 Years of Korea-Mongolia Social and Cultural Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future

Bat-Erdene Badmaanyambuu
Member of Parliament of Mongolia

LADIES AND GENTLEMEN,
FIRST OF ALL I WOULD LIKE TO CONGRATULATE “KIEP” FOR THIS SUCCESSFUL SEMINAR AND
I WOULD ALSO LIKE TO THANK FOR GIVING ME THE OPPORTUNITY TO DELIVER THIS SPEECH.

DO YOU RECOGNIZE THIS EMBLEM?

The 1988 Summer Olympics, officially known as the Games of the XXIV Olympiad were an international multi-sport event celebrated from 17 September to 2 October 1988 in Seoul.

They were the second summer Olympic Games to be held in Asia and the first since the 1964 Summer Olympics held in Tokyo, Japan.

In the Seoul Games, 159 nations were represented by a total of 8391 athletes.

263 events were held and 27,221 volunteers helped to prepare the Olympics. 11,331 media showed the Games all over the world.

I am happy to tell you that I was one of these 8391 athletes. That year was most happiest year in my life time. Because 2 months ago, I became champion of Mongolian national festival as called “Naadam”.

At that time, I proud of Korean people. Why I was proud of Korean people is The Miracle on the Han River.

The Miracle on the Han River is a term used to refer to South Korea's postwar export-fueled economic growth, including rapid industrialization, technological achievement, education boom, large rise in living standards, rapid urbanization, skyscraper boom, modernization, successful hosting of the 1988 Summer Olympics.

Today South Korea, a nation with a GDP of USD 23,600, is home to the 12th largest economy in the world. Export is 50.6% of GDP between 2010 and 2014.

Since I became familiar with South Korea, I am interested in history of Korean.

History of Korea is Fantastic.

In 1950 the peninsula burst into civil war after the north invaded the south in an attempt to unify the two countries under communist rule. Seoul's infrastructure was destroyed by the Korean War and millions lived in poverty at the time, with thousands of unemployed people struggling to fulfill basic needs.

The conflict stymied the development of higher education, and at the war's end, more than 70 percent of South Korea's elementary schools had either been completely or at least partially destroyed.

When peace was restored in 1953, the government launched a massive rehabilitation effort, laying the foundation for the country's current system of higher education.

Beginning in the early 1960s, South Korea achieved rapid economic growth. During this time, many schools and universities were built or upgraded. In 1945 there were only 19 institutions of higher education; by 1994 this number had increased to 295.

In less than four decades, Seoul was transformed into a global city, a center of business and commerce in Northeast Asia and a highly developed economic hub, laying the grounds for an advanced technological and communications infrastructure. Koreans consider this rapid growth is result of investment in education.

Korean Investments in Education

The dramatic growth of the Korean economy has also contributed significantly to the value that Koreans place on higher education. In the past 25 years, the country has realized an extraordinarily high rate of return from education investment, hovering around 10 percent. As Dr. SooBong Uh, from the Korea University of Technology and Education has stated, "It is wiser for young people to invest their money in education than to keep it in the bank."

Secondarily, there is a large and growing wage premium attached to obtaining a higher education in Korea. In 2007, for instance, college graduates earn up to 2.5 times more than their colleagues with a junior high school degree. With the rapid industrialization of the country, Korea's labor market is highly segmented along educational background.

The government also shows a consistent commitment to investing in education: The Ministry of Education has a budget of US$29 billion, six times what it was in 1990. This accounts for about 20 percent of the central government expenditure. Koreans, as well, are willing to spend on education. In 2010, The Korean government spends 7.6% of its GDP on all levels of education.

The country has fostered an education system that helped transform the country and rapidly grow its economy over the past 60 years.

South Korea's zeal for education and its students' desires to get into a prestigious university is one of the highest in the world, as the entrance into a top tier higher educational institution leads to a prestigious, secure and well-paid job with the government, banks, a major South Korean business conglomerate such as Samsung or LG Electronics.

Mongolia

During its year's socialism, the schooling from primary level through university was free for all students in Mongolia. After socialism collapsed , education systems declined that bottomed out in the early 1990s.

In 1994, the average length of time spent in school by Mongolian students was 7.7 years, but by 2010 that span had increased to 14.3 years. During roughly the same period, the number of students going on to tertiary education increased by six times.

Development Progress, a UK-based research group, reports, "Almost three in five Mongolian youths now enroll in university – a rate comparable to the average for high-income countries."

Mongolians value education highly and demand for secondary and post-secondary education in the country is strong. Low levels of public spending on education has led to an expansion of private-sector higher education institutions.

These low levels of spending are reflected in staff qualifications and corresponding levels of research activity, as well as a lack of resources to attract highly qualified instructors or to upgrade teaching and learning facilities. "Only 23% of faculty members in public institutions and 15% in private institutions have PhDs.

Despite these challenges, the Mongolian government says it is committed to achieving the UN Millennium Development Goals (MDGs) by 2015. One ongoing programme designed to help this happen is the Rural Education and Development (READ) Project, launched in 2006. The project's goal is to improve learning conditions for rural students by increasing the amount of books, computers, and qualified teachers.

The education system today

The 2013/14 Global Competitiveness Index offers a set of figures concerning Mongolian higher education. Ranked alongside 148 other countries, Mongolia scores:

43rd in gross tertiary enrolment;
68th in quality of math and science education;
73rd in extent of staff training;
83rd in Internet access in schools;
136th in quality of management of schools;
137th in overall quality of the education system.

Students entering the Mongolian tertiary sector have a choice of 178 colleges, universities, and teacher training colleges, of which 42 are public. These schools are administered by the Ministry of Education, Culture, and Science, which sets policy and oversees standards.

As of 2013/14, Mongolian colleges and universities enrolled a total of 174,075 students, the vast majority of which were studying in the capital city of Ulaanbaatar.

In total, 18,063 of those students were in Masters programmes, while 3,304 were working toward PhDs. Technical and vocational schools, conversely, have seen student numbers decline recently with a combined enrolment of 42,800 in 2013/14, down from 45,200 during 2010/11.

Education-problem

While university enrolments are high, the country's higher education graduates are not sufficiently competitive in international markets. The number of graduates surpasses the available employment opportunities, and because demand for skills in the mining-dominated economy is not matched by supply, graduates of Mongolian universities face difficulties finding employment.

A 2011 UNESCO analysis suggesting that Mongolian curriculum is not well aligned with modern education standards. In addition, concerns abound regarding whether degrees bestowed by Mongolian higher education institutions meet global standards.

The Mongolian government is aware of such problems, though, and has announced plans to realign its education system toward the country's market economy.

There are indeed indications that foreign influence on Mongolian education has increased during for example, a model classroom incorporating Japanese-style technical education opened at the Institute of Engineering and Technology in Ulaanbaatar.

Another example of Mongolia's international outreach is the Mongolia-Germany Institute of Technology, established in 2012 through a memorandum of understanding with the German Agency for International Cooperation (GIZ).

that the government seeks international partnerships in the education sector, but at the moment only about 500 Mongolians study in foreign-affiliated universities or colleges.

International mobility trends

English language proficiency among Mongolian students is growing, and the number of students who are both financially and academically capable of studying abroad is projected to increase in coming years.

UNESCO estimates that there were just under 10,000 Mongolian students enrolled in higher education abroad in 2012. Leading destinations include South Korea, Russia, the US, Japan, and Turkey.

Leading study abroad destinations for Mongolian students, 2012. Source: UNESCO Institute for Statistics.

The government also offers a State Education Fund to support graduate studies abroad. It provides full tuition and living expenses for students accepted to study in priority areas at the top 100 THE-ranked institutions. Students accepted to all other THE-ranked institutions may receive loans up to a maximum of US$16,000 towards eligible expenses.

Looking ahead

With 21% of the population aged 15 to 24 years, almost universal literacy, high enrolment in tertiary education, and growing access to communication technology, Mongolia's international education market appears poised for growth in the years ahead. But government policy and national economics will have to continue to combine in a positive way for that growth to be sustained.

Since the establishment of diplomatic relations between Mongolia and south Korea in 1990, the partnership between the two countries, has been steadily developing. In may 1999, the south Korean President Kim Dae Jung paid an official visit to Mongolia.

During his official visit to the Republic of Korea in February 2001, the Mongolian President Natsagiin Bagabandi formulated the countries relations as “ mutually completing cooperation”, whereas the President of south Korea Roh Moo Hyun newly formulated these relations during his visit ti Mongolia in May 2006, as “good neighborly partnership of friendly cooperation”. Today south Korea is one of the main trade and investment partners of Mongolia, where 4,700 student study.

Mongolian passengers to South Korea reached 100,000. In 2013, trade between both nations amounted to USD 500 million.

This year is the 25th anniversary of diplomatic relations between Mongolia and South Korea.

On October 02, 2015, Mr. L. GANTUMUR, Minister for Education, Culture and Science of Mongolia, and Mr. Hwang Woo-yea, Deputy Prime Minister and Minister for Education of Korea, have signed Memorandum of Understanding on cooperation between the Ministry of Education, Culture and Science of Mongolia and Ministry of Education and Human Resources Development of the Republic of Korea.

During the MoU signing ceremony, Minister L.Gantumur has proposed to South Korean side to increase number of students under Korean scholarship in engineering , install smart class based on advanced technology to Mongolian secondary schools by the investment of Korea and expand the scope of Mongolia-Korea teacher exchange program.

In response, Minister for Education of the Republic of Korea has promised to support the proposal from Mongolian side.

And let me share with you wonderful news about Mongolian Professor.

Professor Otgontsetseg became dean of department of Mongolian language of Hankuk University of Foreign Studies (HUFS). It is the first time the university appointed a foreign professor to be a department dean. Some people call this unprecedented move “personnel innovation.”

Professor Otgontsetseg said, “There are many Mongolians who have a high level of knowledge of Korea, but few Koreans are as well versed in Mongolian culture. My mission here is to train Korean experts in Mongolian studies, and I’ll keep doing my best to accomplish this mission.”

“Good neighborly partnership of friendly cooperation” should be practical. Every year South Korea and Mongolian business representatives participate Economic forum.

Again this year, South Korea sent business representatives to Mongolia to participate in a two-day event called the Mongolian and Korean Economic Forum. This meeting aims to intensify bilateral and economic partnership between both countries in addition to pushing the initiative to build a free trade agreement, adopting high technologies, incentivizing students to pursue studies in South Korea and providing licenses to Mongolian business people to conduct their enterprises.

Korean officials said that Mongolia has vast land and is rich in mineral resources, but it has a small population and weak infrastructure. Both countries can work together to fix each other's problems and share each other's successes.

South Korea currently ranks in 17th place according to the innovation indicator of the world. South Korea would like to partner with Mongolia due to its abundance of natural resources. Mongolian representatives said that South Korea uses rare earth minerals on a massive scale thus Mongolia will act as a supplier.

But Economic partnership between both countries depend on education relation. If education development synchronize, in my opinion, every project will succeed.

I heard The South Korean government has announced a new national education strategy.

The South Korean government has announced a new national strategy to nearly triple the country's foreign student enrolment by 2023. Just under 85,000 foreign students studied in Korea in 2014; the government would see this number increase to 200,000 by 2023.

As the following chart reflects, the 2011 peak was the high-water mark in a solid decade of growth from 2001 on, and especially so between 2001 and 2007. The increasing numbers during this time were largely the result of national, coordinated attempts to build the country's foreign student base, including 2005's Study Korea Project and, in 2009, the more quality-focused "Plan to Improve Support and Supervision for International Students."

Mongolia students accounted for 76% of foreign enrolment in Korea by 2010.

At present, international students account for about 2% of total higher education enrolment in Korea. If the government's 2023 targets are realized, the proportion of foreign students in Korean higher education should rise to around 5% by 2023.

In response, the government is taking steps to shrink or otherwise restructure the system by closing some institutions and merging others. But an additional 115,000 international students, as the 2023 targets anticipate, would certainly go a long way to closing that gap as well.

I am dreaming 10% of foreign student from Mongolia.

I believe in dream come true. Because our two nation got great history. Its education history began 1000 years ago.

Speech Topic 4

25 Years of Korea-Mongolia Educational Relations: Evaluating the Present, Envisioning the Future

Lkhagvasuren Khuglubuu

President of Chinggis Khaan University

MONGOLIA-KOREA COOPERATION IN EDUCATION SECTOR AND ACTUAL STATE

Mongolia and Korea relationship had connected from the 800 years over.

After the diplomatic relation established in 1990, both countries has been expanding the cooperation in the education-culture, science and economic collaboration until now. Especially, we had been working efficiently in the education and science field.

Currently the following contracts and agreements, which have been established between the Governments of Mongolia and Korea, influenced on the development of that field.

1. Agreement on Cultural Cooperation, 1991
2. Government Scholorship of People's Republic of Korea, 2000
3. Agreement on Education Cooperation of Mongolia between Ministry of education, culture and science of Mongolia and the "WITH" non government organization of Korea, 2006
4. Agreement on mutual exchanging and collaboration of the education information Technological sector between Ministry of the Education, Culture and Science of Mongolia and Daejung city of the People's Republic of Korea, 2007
5. Agreement on Science and Technological Cooperation May 2007;
6. Mutual Understanding Memorandum on the library between Ministry of the Education, Culture and Science and the Library of the Chonbuk University, People's Republic of Korea, June, 2007
7. Official visit by the Mongolian Minister of Education, Culture, and Science to Korea, signed a protocol, March 2009
8. Protocol for Educational, Scientific and Technological Cooperation during 2010-2012 by the Korea-Mongolia Intergovernmental Joint Committee, September 7, 2010
9. The Scholarship of the ILWOO fund, 2010
10. The "Teacher Exchange Program" in the Education and Science Field by the Ministry of Education, Culture and Science of Mongolia and Ministry of Education of Korea, 2012

The above agreements and protocols, especially the one signed by the Intergovernmental Committee on September 7, 2010 stipulate active engagement of parties and promotes mutual collaboration in the following fields:

- Human development;
- Natural resource conservation and utilization;
- Agriculture;
- High technology and IT;
- Traditional medicine, and;
- Networking for cooperation in education and science and technology.

The activities to carry out accordingly include:

- Joint research projects;
- Joint academic conferences;
- Exchange of researchers, provide scholarship for master and doctorate students;
- Establish infrastructure elements for innovation;

- Provide assistance for renovation of old or establishment of new laboratories; and
- Sponsor research grants.

The following diagram shows areas to collaborate:

Mongolia-Korea Cooperation in Education Sector had been carried out successfully since 1999.

From the 2000, ambassador in the Mongolia from the People's Republic of Korea was responsible and organized the scholarship program of the Korean government.

From the 2010, ILWOO fund's scholarship program is being implemented by the Ministry of the Education, Culture and Science of Mongolia and ILWOO fund. The Funds aims to prepare new young staff in Mongolia.

Within the scope of the program:

- 4 bachelors and 4 postgradutes for the Natural science and Engineering, 1 bachelor, 1 postgradute for the business and economy, 2011-2012 academic year
- 4 bachelors and 4 postgradutes for the Natural science and Engineering, 2012-2013 academic year
- 4 bachelors and 4 postgradutes for the Natural science and Engineering, 2013-2014 academic year
- 4 bachelors and 4 postgradutes for the Natural science and Engineering, 2014-2015 academic year
- 4 bachelors and 4 postgradutes for the Natural science and Engineering, 2015-2016 academic year

According to the program, ILWOO fund will guarantee for the health insurance and pay the cost of life every month. These scholarships will be allowed to the bachelors for 4 years and postgraduates for 2 years.

Except this program, Ministry of Education, Culture and Science of Mongolia has been implemented The' Teacher Exchange Program' with Ministry of Education of Korea since 2012.

Mongolia-Korea Education, Science, and Technological Cooperation conference of the vice commission II held on the 29th March 2012, Seoul, and People's Republic of Korea. The' Teacher Exchange Program of Mongolia and Korea" was decided to implement by the 2nd conference.

The purpose of the teacher exchange program is to promote inter schools cooperation between the two countries, allow improve teachers' skills through the exchange of experience between the teachers, thus enhance mutual understanding and trust between the two nations.

Decision of the vice commission conference , Mongolian side assigned to the Institute of the Teachers retrained of Mongolia and Korean side assigned to the Asia –Pacific Centre of Education for International Understanding /APCEIU/ of UNESCO.

This program has been implementing since 2012.

20 teachers have participated in level 1.
25 teachers have participated in level 2

25 teachers have participated in level 3
25 teachers have participated in level 4
22 teachers have participated in level 5

The teachers from city and rural public general education schools, special education schools and kindergartens have been participated in this program. In return, parallel number of Korean teachers came to Mongolia to work in the city and 13 rural schools

In 2015, total 22 teachers such as a physical education, primary class, social science and English language who were sent to work in the primary schools and special education schools of People's Republic of Korea.

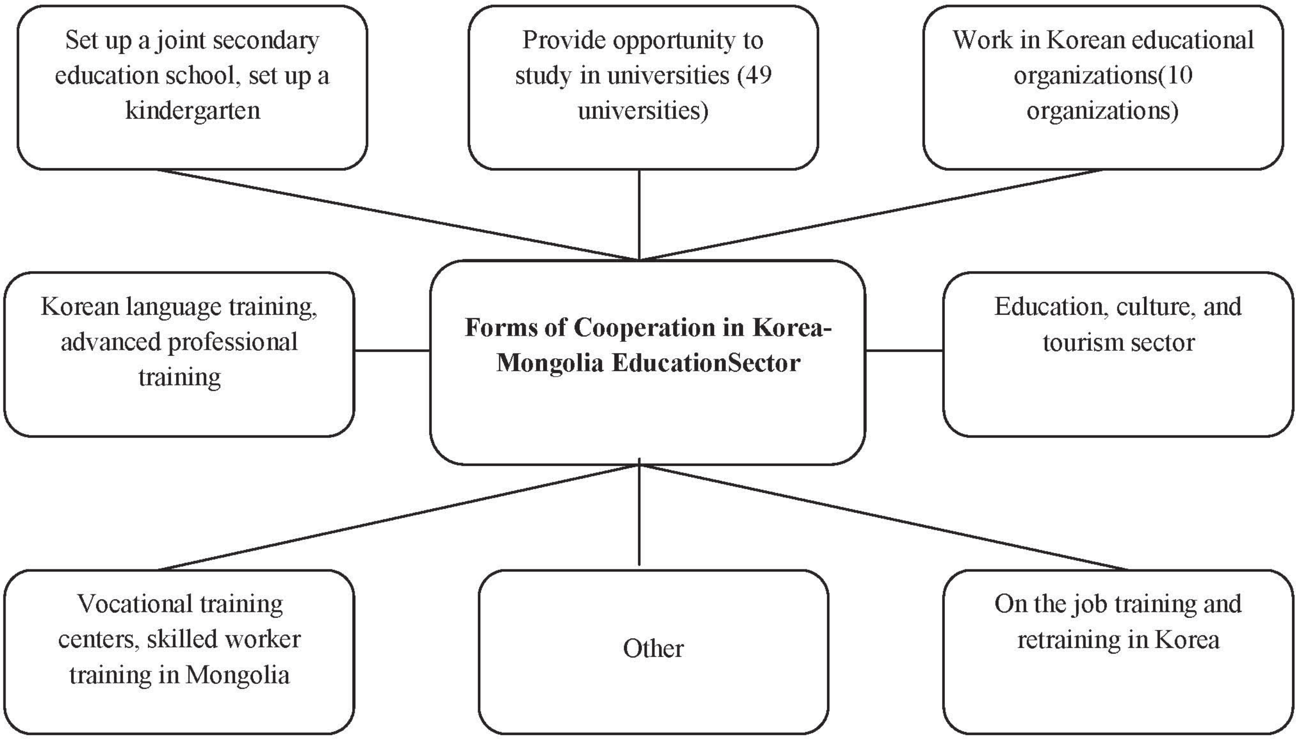

The first cooperation agreement on education and science was signed between the National University of Mongolia and Dankuk University of Korea in 1990.

As of 2014, Mongolian universities established partnerships with 39 Korean universities, as well as the public and private organizations such as the Korea Foundation, KFAS, Hyundai, Daewoo, and Nam Yang Ju city.

From Chinggis Khaan University alone, more than 20 master and 21 doctoral students received their degrees in Natural Science from Korean universities and currently the same amount of students are studying for graduate degrees. In the past, Chinggis Khaan University organized more than 20 academic conferences, published more than 70 research papers in international academic journals, and is carrying out 6 large joints projects.

Chinggis Khaan University became the member of the Association of Asian Universities in 2006, as the first Mongolian university to become the member. The university set up cooperation contracts with Inje (2011), Juseon (2012), and Sun Moon (2006) universities and regularly exchange students and lecturers.

On April 18, 1995, the first Korean invested school Ulaanbaatar College was established with the resolution by the Minister of Enlightenment, based on the first Korean language course in Ulaanbaatar, which commenced its operation on October 9, 1993 with 50 students. The College further evolved into Ulaanbaatar Tertiary Educational Institute in 2002, Ulaanbaatar University in 2012, and now it became the International Ulaanbaatar University from the March, 2015. The Ulaanbaatar University offers courses and prepares professionals in the fields of Business-economics: financial management, marketing management, tourism management, production management, business management, international economics, business economics and management, and accounting; Agriculture: research and training in cattle breeding, fodder production, plant species adaptation to urban environment and monitoring, methodology to grow large size seedling. It also has several sub-branches: Nursing Branch; Legal Branch (jurisdiction and administrative law); and General education branch. Ulaanbaatar University also established the Center for Korean Studies; Center for Mongolian studies; and Sejong Hakdan Educational facility for Korean language and culture to promote two country's partnership in education and culture.

Foreign Educational Organizations operating in Mongolia's Education Sector (2014)

№	*Country*	*Tertiary Education*	*Vocational Training*	*Language courses*	*Others*	*All*
1	Korea	4	5	27	10	46
2	China	6	11	31	12	60
3	USA	3	3	32	13	51
4	European Union	2	1	36	14	53
5	Russian Federation	3	2	4		9
6	Japan	3	4	16	4	27
7	South East Asia	3	4	17		24
8	Other	3	4	8	8	23
	All	**27**	**34**	**171**	**61**	**262**

Many Mongolian students graduated from Mongolian universities during 1990's and then pursued their further studies in Korea founded the Association Korean Alumni, the **MAGIKO**,on December 15, 2006.

The main objective of this association is to make substantial contribution to the Mongolia-Korea multilateral cooperation in education, science, economics, and social fields by nurturing warm, friendly and business relationship among the graduates from Korean universities and promoting initiatives of the members.

The MAGIKO, NGO's missions are:

- To support the development of multilateral partnership and cooperation between Mongolia and Korea in all possible ways;
- To collect information, materials and facts in relation to its objectives, to carry out research and promote the Mongolia-Korea partnership;
- To support graduates from Korean universities to pursue advanced training and degree training in Korea and to participate in academic research;
- To organize Mongolia-Korea joint academic conferences, workshops, training seminars, media meetings, fair-exhibitions, sport competitions, and hiking tours;
- To translate and promote books and publications on language, culture, and traditions of the two countries and to publish promo brochures and manuals;

- To support researchers and students of Korean study, to provide consultation for researchers and students to work or study in Korea;
- To study trade and investment environment for the two countries cooperation and to actively encourage business transactions between the two countries;
- To honor education, morals, and manners acquired in Korea, to support and liaise with each other in politics and business fields; and
- To liaise with the Association of Mongolian Students in Korea, organizations that work on Korea-Mongolia and Mongolia-Korea partnerships, and organizations that carry out similar operations abroad.

Should Korea invest in Mongolia's Education Sector in future?

Before the 2008 global financial crisis, Mongolia's average annual economic growth was 8.7%, which was reasonably high. The economic growth was negative in 2009; however it started to revive since 2010 and reached 17.3% in 2011. Some experts estimate that Mongolia's GDP will be doubled in 5 years, and quadrupled in a decade, pointing its high economic potential. This means prospective students to Korea from Mongolia will be increased. On the other hand, Mongolia's geopolitically significant location between the Russian Federation, which is with rich natural resources, and the world leading economic power People's Republic of China, can serve Korea to create the bridge to its "northern economic growth space".

A. Growth in Education Sector and Market Expansion

Mongolia's economic growth reached 17% in 2011, and GDP per person has exceeded US$3000. According to this outlook, Mongolia's GPD per person will reach US$ 8000 in 2016. Although Mongolia has a small population of 3 million over, the internal consumption is expected to grow in near future. This market expansion will create positive environment for educational organizations in Mongolia and partnering Korean organizations.

B. Strengthened Stability of Education System

As the Mongolian Government understands the need to attract foreign investment in order to develop its economy, diversify the production, and provide stability, it closely cooperates with international organizations such as the World Bank and the Asian Development Bank and accepts their consultation in the areas of sustainable budgeting and foreign currency stock, which it turn positively influences Mongolia's economy and the management transparency of the economy. This stability provides fruitful benefits to Mongolia's society as a whole, and especially the education and science sectors.

C. Improved Quality of Investment in Education Sector

While at first mostly investing in food and catering, wholesale and retail businesses, now Korean ventures started to invest more into sectors such as mining, cultural production and education in Mongolia.

Survey results by Korean invested educational organizations in Mongolia anticipate that the Mongolia's socio-economic development will eventually lead the way to the development of education sector.

The ratio of foreign investment in education sector from 2005 to 2011 was 0.0 in 2005 and 0.2in 2011, which amounts to US$ 15.099.5.

МОНГОЛ-СОЛОНГОСЫН БОЛОВСРОЛЫН САЛБАР ДАХЬ ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА, ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

Монгол-Солонгос манай хоёр улсын харилцаа тэртээх 800 гаруй жилийн тэртээгээс холбогддог. Монгол улс БНСУ-тай 1990 онд дипломат харилцаа тогтоосон үеэс эхлэн хоёр орны хооронд боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, эдийн засаг зэрэг олон салбарт хамтын ажиллагаагаа өргөжүүлсээр өнөөдрийг хүрсэн.

Тэр дундаа боловсрол, шинжлэх ухааны салбарт ихээхэн үр дүнтэй ажиллаж байна. Өнөөдрийн байдлаар Монгол улс, БНСУ-ын Засгийн газар хооронд, яам, төр олон нийт байгууллага хооронд боловсрол, шинжлэх ухааны салбарт хэд хэдэн гэрээ хэлэлцээр, хөтөлбөрийг байгуулсан нь хоёр орны хооронд энэхүү салбар хөгжих, дэвшихэд ихээхэн түлхэцийг өгсөн. Тухайлбал,

1. 1991 онд "Соёлын талаар хамтран ажилах гэрээ"
2. 2000 оноос БНСУ-ын Засгийн газрын тэтгэлэгт хөтөлбөр
3. 2006 онд Монгол Улсын БСШУЯ, Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын WITH ТББ хоорондын Монгол Улсын боловсролын салбарт хамтран ажиллах хэлэлцээр
4. 2007 онд Монгол Улсын БСШУЯ болон Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Даэжон хот хоорондын Боловсролын мэдээллийн технологийн салбарт хамтран ажиллах, харилцан солилцох тухай хэлэлцээр.
5. 2007 оны 5-р сард "Шинжлэх ухаан, Технологийн салбарт хамтран ажиллах тохиролцоо"
6. 2007 оны 6-р сард Монгол Улсын БСШУЯ болон Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Чонбук Их Сургуулийн номын сан хоорондын харилцан ойлголцлын санамж бичиг
7. 2009 оны 3-р сард БСШУ-ын сайдын айлчлал, гэрээ
8. 2010 оны 9-р сард Монгол-Солонгосын хамтарсан Засгийн газар хоорондын комиссын "Боловсрол, Шинжлэх ухаан, Технологийн салбарт 2010-2012 онуудад хамтран ажиллах тухай протокол"
9. 2010 оноос ILWOO сангийн тэтгэлэгт хөтөлбөр
10. 2012 оноос БСШУЯ, БНСУ-ын Боловсролын яамтай хамтарсан "Монгол-Солонгосын багш солилцооны хөтөлбөр"

Дээрх гэрээ хэлэлцээрүүд дотор буй гол санаа, ялангуяа хоёр орны Засгийн газар хоорондын Комиссын 2010 оны 9-р сарын 7-нд байгуулсан протокол нь чухамдаа хэлэлцээрийн шинжтэй бөгөөд уг протоколд хоёр тал дараах хэдэн салбарт хамтын ажиллагааг хөхүүлэн дэмжихээ илэрхийлсэн байна. Тэдгээр салбаруудыг дурдвал:

- Хүний хөгжил
- Байгалийн нөөцийн хамгаалалт, ашиглалт
- Хөдөө аж ахуй
- Өндөр технологи, мэдээллийн технологийн салбар
- Уламжлалт анагаах ухаан
- Боловсрол, ШУТ-ийн хамтын ажиллагааны сүлжээ

Харин үйл ажиллагааны чиглэлүүдэд:

- Хамтарсан судалгааны төсөл хэрэгжүүлэх
- Хамтарсан эдэм шинжилгээний хурал зохион байгуулах
- Эрдэмтэн солилцох, докторантур, магистрантурт суралцуулах
- Инновацын дэд бүтцийн элементүүдийг байгуулах

- Лаборатори шинэчлэн байгуулахад тусламж авах
- Судалгааны тэтгэлэг олгоно хэмээн тус тус заажээ.

Монгол-Солонгосын боловсролын салбарын хамтын ажиллагаа 1999 оноос хойш амжилттай хэрэгжиж байгаа бөгөөд энэ хугацаанд 2000 оноос БНСУ-ын Засгийн газрын тэтгэлэгт хөтөлбөрийг БНСУ-аас Монгол улсад суугаа Элчин сайдын яам хариуцан зохион байгуулж байгаа бол 2010 оноос ILWOO сангийн тэтгэлэгт хөтөлбөрийг БСШУЯам ILWOO сантай хамтран хэрэгжүүлж байна. Тус сангийн тэтгэлэгт хөтөлбөрийн гол зорилго нь Монгол улсад шинэ залуу боловсон хүчин бэлтгэхэд чиглэгдэж байгаа юм. Тус тэтгэлэгт хөтөлбөрийн хүрээнд:

- 2011-2012 оны хичээлийн жилд байгалийн ухаан, инженерчлэлийн чиглэлээр 4 бакалавр, 4 магистрант, Бизнес-Эдийн засгийн чиглэлээр 1 бакалавр, 1магистрантыг
- 2012-2013 оны хичээлийн жилд байгалийн ухаан, инженерчлэлийн чиглэлээр 4 бакалавр, 4 магистрант
- 2013-2014 оны хичээлийн жилд байгалийн ухаан, инженерчлэлийн чиглэлээр 4 бакалавр, 4 магистрант
- 2014-2015 оны хичээлийн жилд байгалийн ухаан, инженерчлэлийн чиглэлээр 4 бакалавр, 4 магистрант
- 2015-2016 оны хичээлийн жилд байгалийн ухаан, инженерчлэлийн чиглэлээр 4 бакалавр, 4 магистрантыг тус тус суралцуулж байна.

Хөтөлбөр ёсоор ILWOO сан нь суралцагчдын сургалтын болон эрүүл мэндийн даатгалын төлбөрийг хариуцаж, сар бүр амьжиргааны тэтгэлэгийг олгож байна. Эдгээр тэтгэлэгийг бакалаврын түвшний оюутнуудад 4 жил, магистрантуудад 2 жилийн хугацаатай олгож байна.

Энэхүү хөтөлбөрөөс гадна БСШУЯам нь Монгол-Солонгосын багш солилцооны хөтөлбөрийг БНСУ-ын Боловсролын яамтай хамтран 2012 оноос хойш дөрөв дэх жилдээ амжилттай хэрэгжүүлж байна. БНСУ-ын Сөүл хотноо 2012 оны 3-р сарын 29-ны өдөр зохион байгуулагдсан Монгол Солонгосын Боловсрол, шинжлэх ухаан, технологийн хамтын ажиллагааны дэд комиссын хоёрдугаар хуралдаанаар Монгол-Солонгосын багш солилцооны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхээр шийдвэрлэсэн. Тус хөтөлбөрийн зорилго хоёр улсын сургууль хоорондын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, харилцан туршлага солилцох, багш нарын ур чадварыг дээшлүүлэх, хоёр улсын ард түмний харилцан ойлголцол, итгэлцэлийг бэхжүүлэхэд оршиж байгаа юм.

Дэд комиссын хуралдааны шийдвэрээр Монгол-Солонгосын багш солилцооны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг яамдын харъяа байгууллагаар хэрэгжүүлэх тохиролцоог хийж Монголын тал Багшийн мэргэжил дээшлүүлэх институтэд даалгаж, харин БНСУ-ын тал боловсролын олон улсын солилцоог хэрэгжүүлэх чиг үүрэг бүхий БНСУ-ын ЮНЕСКО-ийн Ази, Номхон далайн орнуудын Боловсролын төв (APCEIU)-д хариуцуулсан байна.

Хөтөлбөр 2012 оноос хэрэгжиж эхэлсэн бөгөөд
1-р шатанд 20 багш
2-р шатанд 25 багш
3-р шатанд 25 багш
4-р шатанд 25 багш
5-р шатанд 22 багш тус тус хамрагдаад байна.

Тус хөтөлбөрт Улаанбаатар болон хөдөө орон нутгийн ЕБС-иуд, тусгай хэрэгцээт сургууль, Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын багш нар хамрагдаж байгаа бөгөөд Солонгосын талаас мөн тооны багш нар өнгөрөгч хугацаанд Монол улсад ирж нийслэл, хөдөө орон нутгийн 13 сургууль дээр ажиллаад буцсан байна.

2015 онд тус хөтөлбөрт англи хэл, нийгмийн ухаан, бага, анги, биеийн тамирын нийт 22 нар хамрагдан БНСУ-ын бага сургуулиуд, тусгай мэргэжлийн сургуулиудад ажилласан.

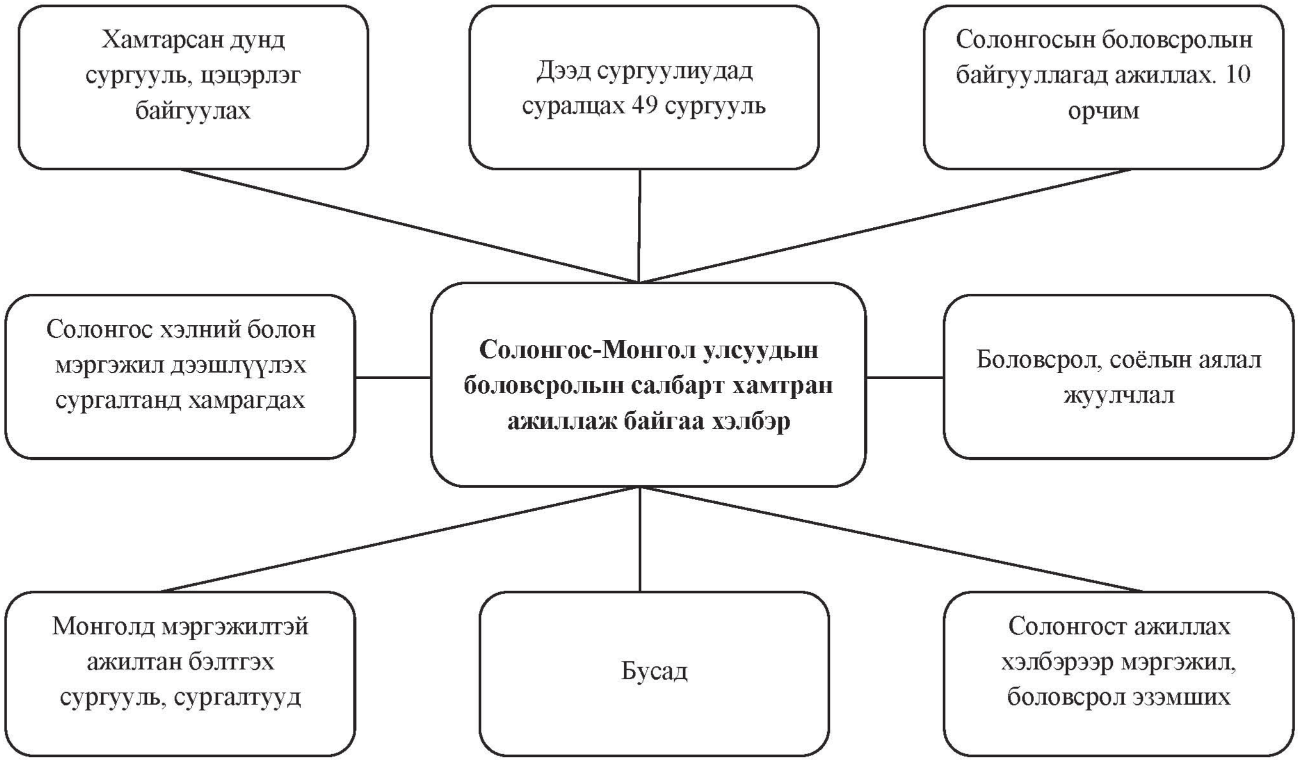

Хоёр улсын хооронд боловсрол, шинжлэх ухааны чиглэлээр хамтран ажиллах анхны гэрээ хэлэлцээрийг 1990 онд МУИС, БНСУ-ын Дангүг Их Сургуулийн хооронд хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулсан. 2014 оны байдлаар Монголын их сургуулиуд БНСУ-ын 39 их сургууль, Солонгосын сан, KFAS, Хюндэ, Дэү, Намъянжү хот гэх мэт төр, аж ахуйн байгууллагатай хамтран ажиллаж байна.

Өнөөгийн байдлаар дээрхи сургуулиас зөвхөн Байгалийн шинжлэх ухааны салбарт БНСУ-д 20 гаруй магистр, 21 доктор бэлтгэгдэж мөн төчнөөн тооны магистрант, докторант суралцаж байна. 20 гаруй эрдэм шинжилгээний хамтарсан хурал зохиож, 70 гаруй эрдэм шинжилгээний өгүүлэл олон улсын мэргэжлийн сэтгүүлд хэвлүүлж, хамтарсан 6 том төсөл хэрэгжүүлж байна.

Мөн Монголоос анх удаа Чингис хаан дээд сургууль нь 2006 онд Азийн их, дээд сургуулиудын холбоонд гишүүнээр элссэн бөгөөд өдгөө БНСУ-ын Инжэ /2011/, Жусон /2012/, Сан Мүүн /2006/ зэрэг сургуулиудтай хамтын ажиллагааны гэрээг байгуулан багш, оюутан солилцоог явуулж байна.

Харин 1993 оны 10-р сарын 9-нд Улаанбаатар хотноо анхны солонгос хэлний дамжаа 50 суралцагчтайгаар хичээллэж эхэлсэн Улаанбаатар сургуулийг 1995 оны 4-р сарын 18-нд Гэгээрлийн сайдын тушаалаар Улаанбаатар коллеж нэртэйгээр байгуулагдах шийдвэр гарсан нь Монголын боловсролын салбарт Солонгосын хөрөнгө оруулалттай сургууль болсон юм. Тус сургууль нь 2002 оноос Улаанбаатар дээд сургууль, 2012 оноос Улаанбаатар их сургууль, 2015 оны 3-р сараас олон улсын Улаанбаатар их сургууль болж өргөжин тэлсэн бөгөөд тэрчлэн мэдээлэл технологийн “Хүрээ” дээд сургууль 2003 онд байгуулагдсан ба дээрхи сургуулиудад өдгөө санхүүгийн менежмент, маркетингийн менежмент, аялал жуулчлалын менежмент, үйлдлэрлэлийн менежмент, бизнесийн менежмент, олон улсын эдийн засаг, бизнесийн эдийн засаг-менежмент, нягтлан бодох бүртгэл гэсэн мэргэжлүүдээр боловсон хүчин бэлтгэдэг Эдийн засгийн салбар, компьютерийн програм хангамж, мэдээллийн систем, компьютерийн техник хангамж, компьютерийн график дизайн, интерьерийн дизайн, үйлдвэрлэлийн дизайн зэрэг

мэргэжлүүдээр боловсон хүчин бэлтгэдэг Инженерийн салбар, Үхэр үржүүлэг, тэжээл үйлдвэрлэл, хот суурин газарт дасан зохицох ургамлын онцлог, тэдгээрийн мониторингийн судалгаа, стандартын том суулгац ургуулах арга зэргээр судалгаа явуулдаг Хөдөө аж ахуйн салбар, Сувилахуйн салбар, эрх зүй, захиргааны эрх зүй гэсэн мэргэжлээр боловсон хүчин бэлтгэдэг Хууль зүйн салбар, Ерөнхий эрдмийн салбар гэсэн үндсэн салбарууд, Солонгос судлалын төв, Монгол судлалын төв, Сэжун Хакдан солонгос хэл, соёлыг таниулах, заах зорилготой боловсролын байгууллага зэрэг байгууллагууд үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Монголын боловсролын салбарт ажиллаж буй гадаадын боловсролын байгууллага (2014)

№	*Улс*	*Дээд сургууль*	*Мэргэжилтэй ажилтан бэлтгэх*	*Хэлний курс*	*Бусад*	*Бүгд*
1	Солонгос	4	5	27	10	46
2	Хятад	6	11	31	12	60
3	АНУ	3	3	32	13	51
4	Европын холбоо	2	1	36	14	53
5	ОХУ	3	2	4		9
6	Япон	3	4	16	4	27
7	Зүүн өмнөд Ази	3	4	17		24
8	Бусад	3	4	8	8	23
	Бүгд	27	34	171	61	262

Солонгосийн их дээд сургуульд монголоос олон тооны суралцагчид болвсролын янз бүрийн сургалтанд хамрагдан суралцаж байгаа бөгөөд 1990-ээд онд тус улсын их дээд сургуулийг төгссөн зарим залуусын санаачлагаар **MAGIKO** Солонгост Сургууль Төгсөгчдийн Холбоо /ССТХ/-г 2006 оны 12-р сарын 15-ны өдөр үүсгэн байгуулсан юм. Солонгост Сургууль Төгсөгчдийн Холбоо /ССТХ/ нь сайн дурын үндсэн дээр эвлэлдэн нэгдсэн ашгийн төлөө бус төрийн бус байгууллага юм.

Тус холбооны үйл ажиллагааны чиглэл нь:

- -Монгол Солонгосын хоорондын олон талт иж бүрэн түншлэлийн харилцаа, хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн хөгжүүлэхэд бололцоотой бүх талын дэмжлэг үзүүлэх;
- Үйл ажиллагааныхаа зорилго чиглэлд нийцсэн мэдээ, материал, баримт цуглуулах, судалгаа шинжилгээ, сурталчилгааны ажил явуулах;
- Солонгост сургууль төгсөгчдийг эзэмшсэн мэргэжил, боловсролынхоо дагуу Солонгосын их дээд сургуулиудад давтан сургалтанд хамрагдах, мэргэжил дээшлүүлэх, эрдэм шинжилгээны ажилд оролцоход нь дэмжлэг үзүүлэх;
- Хоёр талын хамтарсан эрдэм шинжилгээ, сурталчилгааны хурал, семинар, сургалт зохион байгуулах, үзэсгэлэн яармаг гаргах, спортын уралдаан тэмцээн, явган аялал зохион байгуулах;
- Хоёр орны ард түмний түүх, хэл соёл, зан заншлын холбогдолтой ном зохиол орчуулах, сурталчлах, сурталчилгааны товхимол, гарын авлага бэлдэн хэвлэн нийтлэх;
- Солонгос судлалтай холбоо бүхий их дээд сургуулийн багш, эрдэм шинжилгээний ажилтан, оюутнуудад дэмжлэг үзүүлэх Солонгост суралцаж, ажиллаж амьдрахаар явж буй оюутан, залуучуудад зөвлөгөө өгөх;
- Хоёр орны худалдаа-эдийн засаг, хөрөнгө оруулалтын хамтын ажиллагааны нөхцөл боломжийг судлан бизнесийн салбарын үйл ажиллагаанд идэвхтэй дэмжлэг үзүүлэх;
- Солонгост эзэмшсэн боловсрол, хүмүүжил, ёс жаягаа дээдлэн улс төр, бизнесийн салбарт бие биенийгээ дэмжиж хамтран ажиллах;
- Солонгос дахь Монголын Оюутны холбоо, Монгол-Солонгос, Солонгос-Монголын харилцаа, хамтын ажиллагааны чиглэлээр ажилладаг байгууллагууд, гадаад улс орнуудад үйл ажиллагаа явуулдаг, Солонгост сургууль төгсөгчдийн холбоотой ижил төстэй холбоод, байгууллагуудтай хэлхээ холбоотой ажиллах;

Энэхүү холбооны гол зорилго нь Солонгост сургууль төгсөгчдийн дотно, нөхөрсөг, ажил хэрэгч хэлхээ холбоог үүсгэн бэхжүүлэх үндсэн дээр гишүүдийн идэвхи санаачлагыг өрнүүлж хоёр орны боловсрол, шинжлэх ухаан, эдийн засаг, нийгмийн олон талт хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх үйлст бодитой хувь нэмэр оруулах явдал болно.

Монгол улс, БНСУ-ын Засгийн газар хоорондын гэрээий дагуу БНСУ-ын Засгийн газрын тэтгэлгээр бакалавр, магистр, докторын зэрэгт суралцах тэтгэлэгт хөтөлбөрт Монголоос 110 гаруй тооны суралцагчид суралцан төгссөн бөгөөд 2015 оны гадаад оюутны тэтгэлэгт хөтөлбөр зарлагдаад байна.

Цаашид Монголын боловсролын салбарт БНСУ-ын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх шаадлага

2008 оны дэлхийн санхүүгийн хямралаас өмнө Монголын эдийн засаг жилд дунджаар 8.7%-аар өссөн нь тун өндөр үзүүлэлт юм. 2009 онд эдийн засгийн өсөлт хасах үзүүлэлттэй гарсан ч 2010 оноос эхлэн эдийн засаг хурдан сэргэж, 2011 онд эдийн засгийн өсөлт 17.3% болж үсрэнгүй өссөн байна. Монголын ДНБ-ний хэмжээ ирэх таван жилд одоогийнхоос хоёр дахин, ирэх арван жилд дөрөв дахин нэмэгдэнэ хэмээн тооцоолдог. Тиймээс Монгол улс одоохондоо зах зээлийн хэмжээ, хөрөнгө оруулалтын орчин зэргээрээ төдийлөн сонирхол татахгүй мэт байгаа боловч дунд болон урт хугацаанд авч үзвэл эдийн засгийн өсөлтийн асар их нөөцтэй гэж дүгнэж болох юм. Энэ байдал нь Монголоос БНСУ-ийн их дээд сургуулиудад суралцах сонирхолтой сурагцагчдын тоо хэмжээг өсгөхөд ихээхэн нөлөөтэй бөгөөд мөн газарзүйн байрлалын хувьд байгалийн баялаг ихтэй ОХУ улс, дэлхийн эдийн засгийн тэргүүлэгч орон БНХАУ улсын дунд оршдог Монгол улс нь цаашдаа БНСУ-ын хувьд "умардад эдийн засгийн өсөлтийн орон зай"-г бий болгоход гео-экономикийн гүүрийн үүрэг гүйцэтгэх боломжтой юм.

А. Боловсролын салбарын өсөлт ба зах зээлийн өргөжилт

Монгол улс 2011 онд эдийн засгаа 17 гаруй хувиар өсгөсөн бөгөөд нэг хүнд ноогдох ДНБ-ний хэмжээ 3000 доллар даваад байна. Эдийн засгийн энэхүү өсөлт цаашид ч үргэлжлэх юм бол 2016 онд нэг хүнд ноогдох ДНБ 8000 долларт хүрнэ хэмээн тооцоолдог. Хэдийгээр Монгол улсын хүн ам гурван сая боловч эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийн дүнд тун удахгүй дотоодын хэрэглээний зах зээлийн хэмжээ нэлээд их өргөжнө хэмээн үзэж байна. Зах зээлийн өргөжилт нь Монгол төдийгүй БНСУ-ын боловсролын байгууллагуудын үйл ажиллагаанд харилцан ашигтай нөхцлийг бий болгох сайн талтай юм.

Б. Боловсролын салбарын тогтолцооны тогтвортой байдлыг бэхжүүлэх нь

Монголын засгийн газар эдийн засгаа өсгөх, боловсруулах үйлдвэрлэлээ төрөлжүүлэхийн тулд гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах зайлшгүй шаардлагатайг ухамсарлаж буй нь эдийн засгийн тогтолцоогоо тогтворжуулахын төлөө гэж үзэх үндэстэй бөгөөд Монголын засгийн газар макро эдийн засгийн удирдлага, төсвийн тогтвортой байдал, валютын хангамж зэргийг сайжруулахын тулд Дэлхийн банк, Азийн хөгжлийн банк зэрэг олон улсын байгууллагуудтай нягт хамтран ажиллаж, зөвлөлгөөг нь авч байгаа нь Монголын эдийн засагт жинтэй нөлөөлж, эдийн засгийн удирдлагын ил тод байдлыг хангахад хувь нэмэр оруулж байна. Эдийн засгийн энэхүү тогтвортой байдал нь нийгмийн бусад салбар ялангуяа боловсрол, шинжлэх ухааны салбарт ихээхэн үр өгөөжөө өгөх болно.

В. Монголд оруулах боловсролын хөрөнгө оруулалтын чанарыг дээшлүүлэх нь

БНСУ-ын аж ахуйн нэгжүүд эхэндээ хоолны үйлчилгээний салбар, бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны салбарт голчлон хөрөнгө оруулж байснаа сүүлийн үед уул уурхай, соёлын үйлдвэрлэл, боловсролын салбарт хөрөнгө оруулалтаа нэмэгдүүлж байна.

Судлагаанаас үзэхэд Монголд үйл ажиллагаа явуулж буй БНСУ-ын хөрөнгө оруулалттай боловсролын байгууллагууд нь цаашид Монголын нийгэм, эдийн засаг хөгжиж, түүний үрээр боловсролын салбарын хөгжил ирнэ хэмээн урьдчилан тооцоолж байгаа юм.

Монгол улсад соёл, боловсрол, шинжлэх ухааны салбарт гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын хувь хэмжээг 2005 оноос 2011 оны байдлаар үзвэл 2005 оны байдлаар 0.0 хувь байсан бол 2011 оны байдлаар 0.2 хувь болон өссөн үзүүлэлт харагдаж байна. Дээрхийг мөнгөн дүнгээр илэрхийлбэл 15.099.5 мянган доллараар хэмжигдэж байна.

Session 2

Russia's New National Strategy and the Future of Korea-Russia Relations

Moderator

Yeocheon Jeong (Senior Research Fellow of KIEP)

Speech Topic 1

Sergey Lukonin (Director, Center for Economic and Political Studies of China, Russian Academy of Sciences, Primakov Institute of World Economy & International Relations (IMEMO))

Speech Topic 2

Pavel Kadochnikov (Vice-Rector for Research, Russian Foreign Trade Academy)

Speech Topic 3

Gu Ho Eom (Director of Asia-Pacific Research Center at Hanyang University)

Panelist

Valery Slavinskiy (First Vice President of Gazprombank)

Seok Hwan Kim (President of Korea Institute for Eurasian Studies, Visiting Professor of Hankuk University of Foreign Studies)

Jun Kee Baek (Professor of Hanshin University)

Sangmok Lee (Director of International Economic Cooperation, Ministry of Strategy and Finance)

Tae Ho Kang (Senior Staff Reporter, The Hankyoreh)

Speech Topic 1

Russia's 'Pivot to Asia Policy' and Far East Development Strategy

Sergey Lukonin

Director, Center for Economic and Political Studies of China, Russian Academy of Sciences, Primakov Institute of World Economy & International Relations (IMEMO)

러시아연방의 극동 정책

러시아연방의 극동정책은 러시아연방 극동개발부가 창설된 해인 2012 년 활성화되기 시작했다.[1] 이어서 2013 년에는 «극동·바이칼 지역 사회·경제 발전 전략 -2025» 실행을 위한 액션 플랜이 승인되었으며,[2] 2014 년도에는 «극동·바이칼 지역 사회·경제 발전» 국가 계획이 승인되었다.[3]

현대 러시아연방 극동정책은 다음과 같은 특성을 갖는다.

1. 2012 년도 이전에 도입되었던 국가 차원의 극동지역 지원 대책이 그대로 유지되고 있다. (이것은 연방 특수목적 프로그램, 항공, 철도 운송 지원, 경제특구 등이다.)

2. 신 극동 발전전략이 적극 추진되기 시작한 것은 극동개발부가 설립된 2012 년 5 월이 아니라, 극동개발부 장관이 교체된 2013 년 가을부터이다. 이것은 푸틴 대통령과 메드베데프 총리가 주재하는 연방 차원의 각종 회의나 토론의 횟수가 크게 증가했다는 사실과 극동지역에 대한 연방차원의 지원 대책의 내용으로 입증된다.

3. 새로운 전략은 애초 «전략»이라는 이름을 붙인 문건 형태로 수립된 것은 아니다. 이러한 전략이 존재한다는 사실은 정부 각료회의 결과 채택된 결정과 국가 지도부의 선언을 통해서 확인된다.

4. 이미 언급한 2009 년 승인된 «극동·바이칼 지역 사회·경제 발전 전략-2025»[4]을 비롯한 러시아 극동지역 전략/계획 문건 등 이전에 승인된 문건들과 2013 년 승인된 «극동·바이칼 지역 사회·경제 발전 국가 계획»[5] 또한 그 효력을 유지하고 있다. 이러한 문건들은 공식적으로 폐기되지 않고 현재까지 유효하다.

5. 지금까지 극동지역 중 국가 차원의 특별지원 대상 지역에 대한 명확한 구분이 없다.

2013 년부터 2015 년까지 발표된 연방 극동정책의 혁신성

신 극동 발전전략이 적극 추진되기 시작한 것은 극동개발부가 설립된 2012 년 5 월이 아니라, 극동개발부 장관이 교체된 2013 년 가을부터이다. 신 극동발전 전략, 즉, 신임 장관의 극동 발전에 관한 제안은 2013 년 10 월 24 일 메드메데프 총리가 주재한

---

[1] 극동개발부: (02.05.2014) URL: http://minvostokrazvitia.ru

[2] «극동·바이칼 지역 사회·경제 발전 전략 -2025» 실행을 위한 액션 플랜 (03.05.2014) URL: http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=150896

[3] «극동·바이칼 지역 사회·경제 발전 국가 계획» (03.05.2014) URL: http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=162190

[4] «극동·바이칼 지역 사회·경제 발전 전략-2025 승인»에관한 2009 년 12 월 28 일 자 러시아 연방정부령 (20.04.2014) URL: http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=96571

[5] «극동·바이칼 지역 사회·경제 발전 국가 계획 승인»에 관한 2014 년 4 월 15 일 자 러시아연방 정부 결정 № 308 (13.04.2014) URL: http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=162190

정부의 극동 사회경제 발전 위원회의 의사결정 형태로 작성된 것이다. 의사결정의 해당 조항은 다음과 같다.

«극동연방지구에서 생산되는 완성품(노동, 서비스)의 아태지역 국가들로의 수출, 외국인 투자 등 유리한 투자여건 조성, 중소기업 발전, 경제특구, 산업특구, 기술특구, 농공단지 등 선도개발구역 조성을 기반으로 하는 극동 사회경제발전 신모델 및 제도에 관한 극동개발부(장관: 갈루시카)의 제안을 승인한다.»

공식적인 차원에서 아태지역을 타깃으로 한 역내 수출산업 발전 방안이 최초로 강조되었으며, 이것이 극동발전 전략의 주요 혁신 내용이다. 이러한 전략은 전문가들에 의해 이미 오래 전에 제안되었으나 공식으로는 채택된 적이 없었다. 대외경제관계에 방점을 두는 것이 러시아의 영토 온전성 보장에 대한 위협으로 평가되었기 때문이다. 따라서 극동지역과 러시아 유럽 지역과의 무역을 적극 권장했었다. 그 결과 장거리 화물 운송의 경우 대부분이 정부로부터 보조금이 지급될 경우에만 운송 이익을 볼 수 있는데, 정부로부터의 보조금 지급은 과거는 물론 지금도 없고, 앞으로도 그럴 의향은 없기 때문에 러시아 내 두 지역 간에는 물류뿐 아니라 수출산업 또한 발달하지 않았다.

극동개발 전략을 수정한 주요 원인은 극동지역 사회경제 발전 가속화를 이루지 못했고, 러시아 내 타 지역과의 경제적 격차를 극복하지 못한 데 있다.

새로운 극동발전 전략을 이행하기 위해 세가지 상호 연관된 방향에서 노력이 시도되고 있으며, 각 방향 역시 단지 목표설정에서뿐 아니라 설정된 목표를 이행하기 위한 구체적인 메커니즘 차원에서도 혁신적인 정책이다.

- 극동지역에 대한 연방 거버넌스 시스템의 개선
- 소위 선도개발구역 조성 등을 통한 극동지역 투자 유치를 위한 신규 제도 수립
- 기존의 연방 투자정책의 극동지역에 최대한의 적용 및 동 제도의 효율성 제고

극동지역 발전 제도

대규모 전권을 부여 받은 연방극동개발부의 설립과 함께 극동지역 거버넌스 시스템 구축에 관한 연방 당국의 활동이 제약을 받지 않는다. 현재 소위 극동지역 발전 제도가 마련되고 있고, 이 제도는 일차적으로 선도개발구역에 적용될 것이다.

선도개발구역 조성과 운영의 주요 원칙이 메드베데프 총리가 주재하고, 투르트네프 전권대표 및 부총리와 갈루시카 극동개발부장관이 참석한 2014 년 2 월 5 일 회의에서 승인되었다. 동 회의 결과 공식적인 의사결정이 공표되었다.[6]

동 의사결정에 따라 극동지역 발전제도 통합 시스템은 다음과 같은 기구 및 제도를 포함하게 된다.

- 극동개발공사: 2015 년 5 월 설립되어, 선도개발구역 조성 및 운영에 참여한다.
- 극동 투자유치 및 수출 지원청: 2015 년 9 월 설립되어, 극동연방지구의 투자 및 무역 진흥 활동을 수행한다.
- 극동지역 인력개발원: 2015 년 9 월 설립. 현지 인력 교육 및 신규 주민 유치 등을 통해서 투자자들에게 인력을 지원한다.

---

[6] 극동연방지구 선도개발구역에 관한 법률안 프레젠테이션이 성공적으로 시행되었다. URL: http://www.fishnews.ru/news/23231

- 극동 및 바이칼 지역 개발기금: 2011 년 11 월 설립, 2015 년 8 월 프로젝트 파이낸싱 개시. 선도개발구역 인프라 개발 및 입주기업 프로젝트 재정지원에 참여한다. 100% 러시아 정부 재원.

극동지역 투자유치를 위한 신규 제도

극동지역 신규 발전 모델을 구현할 목적으로 연방당국은 극동 각 지역의 투자 매력도를 제고하기 위해 노력하고 있다. 이런 가운데 극동지역의 투자유치 여건을 아태지역 다른 국가들보다 최소한 못지 않게, 경우에 따라서는 그보다 더 우수한 투자여건 조성을 위한 목표를 설정했다.

실제로 극동지역 투자여건 개선 필요성에 대해서는 극동지역 신규 발전 모델 개발 이전부터 이미 논의되어 왔었다. 따라서 역내 투자자들을 위한 조세혜택 관련 법이 이미 2013 년 9 월에 채택되었다.

비록 일부 또 다른 연방 경제정책 관련 대책이 채택되고 있기는 하나, 현재 선도개발구역 문제는 중앙정부의 초미의 관심사이다. 이에 따라 보다 합리적인 반독점정책 시행, 목재 심가공을 위한 여건 조성 및 지질탐사작업 개선 등의 필요성이 공표되었다.

러시아 극동지역 연방정책의 성과

물론 대규모 성과를 논하기에는 아직 시기 상조인데, 이는 러시아 극동개발을 위한 연방정책이 활성화된 지 겨우 약 2.5 년이 흘렀기 때문이다.

현재의 상황을 보면 다음과 같다.

- 법적 기반 마련
- 일차 선도개발구역 출범
- 블라디보스토크 자유항 출범
- 선도개발구역 외의 투자 프로젝트 지원 시행
- 특혜 과세제도 시행 및 신규 조세 특혜제도 개발 중

특히 2015 년 8 월 17 일부터 선도개발구역 입주기업 신청서 접수가 시작되었다. 현재 약 40 억 달러 규모의 약 70 개 기업의 입주 신청서가 접수되었다. 극동개발기금으로부터 3 개 프로젝트가 최초로 재정지원을 받게 되었고, 금년 말까지 15 억달러 규모의 5 개 프로젝트가 더 승인될 예정이다.

블라디보스토크 자유항 관련 법이 발효되었으며, 2015 년 11 월 초 현재 총액 약 6 억 달러 규모의 6 개 잠재 입주기업 신청서가 접수되었다. 블라디보스토크 자유항 권역 확대 관련 법률안 또한 마련되었다. 자유항 관련 법률의 효력 범위 확대가 예상되는 주요 항구는 하바롭스크주에 있는 소벳츠카야 가반, 바니노, 니콜라옙스크-나-아무레 항, 캄차카 반도의 페트로파블롭스크-캄차츠키 항, 추콧카와 사할린 항 등이다. «프리모리예-1», «프리모리예-2» 등 중국 동북지역과 러시아 태평양 항구들을 연결하는 국제 교통축 건설 프로젝트도 개발 중이다.

현재 블라디보스토크 자유항 관련 법률 수정안이 마련되어 정부에 회부돼 있는 상태인데, 수정안에 따르면 블라디보스토크 자유항 권역에 외국계 의료시설 지사의 활동이 허가될 예정이다.

러시아 극동지역에 대한 연방정책은 전반적으로 긍정적으로 평가할 수 있다. 하지만 러시아의 경제위기와 역내 대외경제 상황이 정책 실현에 영향을 미칠 것이다.

Федеральная политика на Дальнем Востоке России

Федеральная политика на Дальнем Востоке России активизировалась в 2012 г., когда было создано Министерство по развитию Дальнего Востока России[1]. Далее в 2013 г. – утвержден план мероприятий по реализации «Стратегии социально-экономического развития Дальнего Востока и Байкальского региона на период до 2025 года»[2]. Затем в 2014 г. – утверждена государственная программа «Социально-экономическое развитие Дальнего Востока и Байкальского региона»[3].

Современная федеральная политика на Дальнем Востоке России характеризуется следующими особенностями:

1. В целом сохраняются меры государственной поддержки Дальнего Востока, которые были внедрены до 2012 г. (*это федеральные целевые программы, субсидирование авиа- и железнодорожных перевозок, особые экономические зоны и др.*)..
2. Новая стратегия развития Дальнего Востока активно начала формироваться не с мая 2012 г. (создание Минвостокразвития России), а с осени 2013 г., когда произошла смена руководства министерства. Об этом свидетельствует изменение интенсивности разного рода совещаний, обсуждений на федеральном уровне (в т.ч. проводимых В.В. Путиным и Д.А. Медведевым) и содержания предлагаемых мер федеральной поддержки Дальнего Востока.
3. Новая стратегия не оформлена в виде документа с названием «Стратегия». О наличии этой новой стратегии свидетельствуют официальные решения по итогам правительственных заседаний и заявления руководства страны.

---

[1] Министерство Российской Федерации по развитию Дальнего Востока (02.05.2014) URL: http://minvostokrazvitia.ru

[2] План мероприятий по реализации «Стратегии социально-экономического развития Дальнего Востока и Байкальского региона на период до 2025 года» (03.05.2014) URL: http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=150896

[3] Государственная программа «Социально-экономическое развитие Дальнего Востока и Байкальского региона» (03.05.2014) URL: http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=162190

4. Не утратили силу ранее утвержденные стратегические/программные документы по Дальнему Востоку России, в т.ч. уже названная «Стратегия социально-экономического развития Дальнего Востока и Байкальского региона на период до 2025 года»[4], утвержденная в 2009 г., и Государственная программа «Социально-экономическое развитие Дальнего Востока и Байкальского региона»[5], утвержденная в 2013 году. Эти документы официально не отменены и продолжают действовать по настоящее время.
5. До сих пор нет четкого выделения той части Дальнего Востока России, которая подпадает под специальную государственную поддержку.

Новации федеральной политики на дальнем востоке 2013-2015 годов

Новая стратегия развития Дальнего Востока фактически активно начала формироваться с осени 2013 г., когда произошла смена руководства Министерства по развитию Дальнего Востока РФ.

Решение о новой стратегии развития Дальнего Востока, т.е. предложения по развитию Дальнего Востока нового министра, было оформлено протокольным решением по итогам состоявшегося 24 октября 2013 года заседания Правительственной комиссии по социально-экономическому развитию Дальнего Востока под руководством премьер-министра Д.А. Медведева.

Соответствующий пункт решения сформулирован следующим образом: «Одобрить предложения Минвостокразвития России (А.С. Галушки) о новой модели и институтах социально-экономического развития Дальнего Востока,

---

[4] Распоряжение Правительства РФ от 28.12.2009 № 2094-р «Об утверждении Стратегии социально-экономического развития Дальнего Востока и Байкальского региона на период до 2025 года» (20.04.2014) URL: http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=96571

[5] Постановление Правительства РФ от 15.04.2014 № 308 «Об утверждении государственной программы Российской Федерации «Социально-экономическое развитие Дальнего Востока и Байкальского региона»» (13.04.2014) URL: http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=162190

основанной на экспорте в страны Азиатско-Тихоокеанского региона готовых товаров (работ, услуг), производимых на территории Дальневосточного федерального округа, создании конкурентоспособного инвестиционного климата, привлечении прямых инвестиций, в том числе иностранных, росте деловой активности, развитии малого и среднего предпринимательства, создании конкурентоспособных территорий опережающего развития, в том числе особых экономических зон, индустриальных, технологических, агропромышленных парков».

Впервые на официальном уровне было предложено сделать ставку на развитие в регионе экспортных производств, ориентированных на Азиатско-Тихоокеанский регион, и это основная новация стратегии развития Дальнего Востока.

Независимыми экспертами такая стратегия предлагалась уже давно, однако в качестве официальной она не принималась: ставка на внешнеэкономические связи расценивалась как угроза территориальной целостности России, поэтому предлагалось всячески развивать товаропотоки между Дальним Востоком и Европейской частью России. В итоге, поскольку перевозка грузов на столь большие расстояния выгодна в большинстве случаев только при дотировании со стороны государства, а у государства не было и нет ни возможности, ни желания осуществлять такое дотирование, товаропотоки не развивались, но не развивались и экспортные производства.

У смены стратегии развития Дальнего Востока есть основная причина – не удалось добиться ускоренных темпов социально-экономического развития Дальнего Востока, а также не удалось преодолеть его экономическое отставание от других российских макрорегионов.

Для реализации новой стратегии развития Дальнего Востока предпринимаются усилия по трем взаимосвязанным направлениям, каждое из которых также является новацией федеральной политики на Дальнем Востоке, только уже не в части целеполагания, а конкретных механизмов достижения этой цели:

- совершенствование системы федерального управления на Дальнем Востоке;
- разработка новых инструментов привлечения инвесторов на Дальний Восток, в том числе в рамках так называемых территорий опережающего социально-экономического развития;
- максимально возможное распространение на Дальний Восток действующих инструментов федеральной инвестиционной политики и повышение эффективности таких инструментов.

Институты развития дальнего востока

Созданием федерального министерства с широкими полномочиями деятельность федеральных властей по созданию системы управления на Дальнем Востоке не ограничивается. В настоящее время идет формирование так называемых институтов развития Дальнего Востока, которые в первую очередь будут заниматься территориями опережающего социально-экономического развития (ТОР).

Основные принципы создания и управления ТОР были одобрены на совещании 5 февраля 2014 года под руководством Д.А. Медведева с участием Ю.П. Трутнева и А.С. Галушки, причем по результатам этого совещания были опубликованы официальные протокольные решения[6]. В этих решениях говорится в том числе о том, что единая система институтов развития Дальнего Востока должна включать в себя:

- «Корпорацию развития Дальнего Востока», участвующую в создании и управлении ТОР (создана в мае 2015 г.);
- «Агентство Дальнего Востока по привлечению инвестиций и поддержке экспорта», осуществляющее деятельность по

[6] Презентация законопроекта по территориям опережающего развития ДФО прошла с успехом URL: http://www.fishnews.ru/news/23231

инвестиционному и внешнеэкономическому продвижению Дальневосточного федерального округа (создано в сентябре 2015 г.);

- «Агентство по развитию человеческого капитала на Дальнем Востоке», организующее обеспечение инвесторов необходимыми кадрами, в том числе за счёт обучения и привлечения новых жителей (создано в сентябре 2015 г.);
- «Фонд развития Дальнего Востока и Байкальского региона», участвующее в финансировании инфраструктуры и проектов резидентов ТОР, со 100-процентным участием Российской Федерации (создан в ноябре 2011 г., начало финансирования проектов в августе 2015 г.).

Новые инструменты привлечения инвесторов на дальний восток

Для реализации новой модели развития Дальнего Востока федеральные власти предпринимают усилия по повышению инвестиционной привлекательности дальневосточных регионах. При этом формулируется задача сделать инвестиционный климат на Дальнем Востоке, по меньшей мере не хуже, а по возможности и лучше, чем в других странах АТР.

О необходимости повышения инвестиционной привлекательности дальневосточных регионов заговорили на самом деле еще до формулировки новой модели развития Дальнего Востока, поэтому закон о налоговых льготах для инвесторов в регионе был принят еще в сентябре 2013 года.

Территории опережающего развития (ТОР) сейчас находятся в центре внимания федеральных властей, хотя предпринимаются и некоторые другие меры федеральной экономической политики. Так, заявлено о необходимости проведения более грамотной антимонопольной политики, создании условий для более глубокой переработки древесины, совершенствовании геологоразведочных работ и т.д.

Результаты федеральной политики на Дальнем Востоке России

Конечно, говорить о масштабных результатах пока рано – с момента активизации федеральной политики по развитию Дальнего Востока России прошло всего около 2,5 лет.

Вместе с тем, на сегодняшний момент:

- сформирована законодательная база,
- запущены первые ТОРы,
- начал действовать режим свободного порта во Владивостоке,
- осуществляется поддержка инвестиционных проектов вне ТОР,
- применяются режимы льготного налогообложения, а также разрабатываются новые налоговые льготы.

В частности, заявки на регистрацию в качестве резидентов ТОР начали принимать с 17 августа 2015 г. Сейчас подано около 70 заявок с объемом инвестиций примерно 4 млрд долларов.

Из Фонд Развития Дальнего Востока профинансированы первые три проекта, до конца года планируется утвердить еще пять проектов на сумму 1,5 млрд долларов.

Вступил в силу Закон о свободном порте Владивосток, по состоянию на начало ноября 2015 г. уже поступило шесть официальных заявок от потенциальных резидентов на общую сумму более 600 млн долларов.

Подготовлен законопроект о расширении зоны свободных портов на Дальнем Востоке. Ключевые порты, на которые предлагается распространить режим действия закона о свободном порте, находятся в Хабаровском крае (Советская Гавань, Ванино, Николаевск-на-Амуре), а также Петропавловск-Камчатский на Камчатке, порты Чукотки и Сахалина.

Разрабатывается проект международных транспортных коридоров «Приморье-1» и «Приморье-2», которые свяжут провинции Северо-Востока Китая с российскими портами на Тихом океане.

Подготовлены и направлены в правительство поправки к Закону о Свободном порте Владивосток в соответствии с которыми на территории СПВ будет разрешена работа филиалов иностранных медицинских учреждений.

В целом федеральную политику на Дальнем Востоке России можно оценить положительно. Вместе с тем на её реализацию будет влиять экономический кризис в России и внешнеэкономическая ситуация в регионе.

Speech Topic 2

Expanding Russia's Integration Agenda: The Eurasian Economic Union and Beyond

Pavel Kadochnikov

Vice-Rector for Research, Russian Foreign Trade Academy

러시아의 통합 아젠다 확장
– 유라시아경제연합(EEU)과 더 넓은 통합 프로세스

카도치니코프 (P. Kadochnikov)
러시아무역아카데미(Russian Foreign Trade Academy) 부총장

세계적으로 1990~2000 년대에 지역 무역협정이 활발하게 발전했음에도 불구하고, 러시아와 CIS 국가들은 얼마 전까지만 해도 포스트소비에트 협력관계를 유지하는 데에만 전념하느라 통합 아젠다를 실현하는 데에는 상당히 소극적이었다.

포스트소비에트 공간에서 지역 경제통합을 위한 첫 시도는 1990 년대 초, 소련 해체 직후에 있었다. 1990 년대에는 대부분의 구소련 공화국이 가입한 CIS 회원국들은 상호 간에 양자 자유무역협정을 체결하였는데, 대개 그것은 단순한 예외 목록이었다. 사실상 CIS 국가들 간의 양자 협정은 통관 인프라와 규제 법규가 부재한 상황에서 포스트소비에트 공화국 간의 상호교역의 현상을 유지하는 것이 목적이었다. 각국의 대외무역 규제체제가 발전해 가고 산업 지원이 확대되어 감에 따라, 주요 품목(설탕, 파이프 등)에 대한 무역 전쟁의 결과 협정 참가국들 간의 특혜 무역의 비중이 적어지고 주요 품목이 자유무역체제의 예외가 되는 결과를 낳았다. 이러한 상황은 2012 년부터 발효된 새로운 CIS 다자간 자유무역협정에서도 여전히 계속되었다.

포스트소비에트 공간에서 러시아의 가장 주된 통합 프로젝트는 2010 년에 관세동맹를 창설하고, 그 후 2012 년에 단일경제공간(SES: Single Economic Space) 창설, 그리고 2015 년 초 벨라루스, 카자흐스탄과 함께 유라시아경제연합(EEU)을 창설한 것이다(2015 년 아르메니아와 키르기스스탄이 가입하였다.). 목적은 EU 와 유사하지만, EEU 의 특징은 관련 협정과 조약에 관한 협상 추진 과정이 매우 빠른 속도로 진행되었다는 점이다.

EEU 창설조약의 새로운 점 중 중요한 것을 간추리면 아래와 같다.

— 상품, 서비스, 자본, 노동력의 단일시장 형성 과정에서 이들 요소의 자유로운 이동의 장애물을 완전히 제거함으로써 단일시장 형성 과정 마무리
— EEU 의 효율적 기능을 위한 법적 조화 보장
— 핵심적인 분야에서 조율된 정책, 필요한 경우 단일한 정책 추진
— 모든 경제 분야에서 통합된 인프라 구축
— EEU 를 필수적인 법인격을 갖춘 국제기구 설립

— EEU 의 효율적 기능에 필요한 여타 조치 추진

EEU 창설조약의 또 다른 중요한 새로운 점으로 꼽을 만한 것은 “EEU 재판소의 지위를 규정하고, 재판소가 국제관습(international custom)을, 법규로 인정된 일반관행(general practice)의 증거로 사용할 수 있는 가능성을 규정한 절차법규, ‘연합법(law of the Union)’이라는 개념 도입, 새로운 기관인 ‘정부간 위원회(council)’ 설립, ‘회원국의 정치체제의 특성 존중’ 원칙 명시, 자유경제지대와 소비자 권리 보호에 관한 장(chapters), ‘단일서비스시장’ 건설 과제, 투자 시행과 투자보호에 관한 항목, 자연독점주체의 서비스에 대한 접근보장에 관한 규정, ‘단일 교통운송 공간’의 건설 과제와 철도에서부터 자동차, 항공, 수상 운송 등 다른 교통운송수단에 이르기까지 교통운송 분야의 규제 영역 확대, 지적소유권 대상 단일관세목록 도입 구상 명시, 산업정책 문제들, 합의된(조율된) 농업 정책 시행 의무, 노동이주에 관한 항목들”이다.

전반적으로 EEU 창설조약에는 경제분야의 EEU 회원국 상호 간의 모든 의무가 규정되어 있다. 또 짚고 넘어갈 것은 이 조약에 EEU 내 통화동맹(Monetary Union)의 설립이라는 목적은 언급되어 있지 않다는 점이다. 이는 적어도 현 단계에서는 EEU 일부 회원국들이 이 통합체의 틀 내에 가까운 미래에 단일통화를 도입할 전망은 가지고 있지 않다는 것을 의미한다.

상품 이동의 자유 분야에서는 ‘거주지원칙(residence principle)’을 철폐하고, 수출관세 징수에 대한 입장차를 좁히고, 관세법을 개선하고, 상품(석유, 석유제품, 천연가스, 알콜류, 담배, 자동차, 어류, 의약품) 교역에 관한 예외와 제한을 철폐하고, 제 3 국에 대한 단일한 무역정책으로 나아가는 방향을 향한 점진적인 움직임이 일어나고 있다.

서비스와 자본 이동의 자유 분야에서는 인허가 서류를 상호 인정하는 단일서비스시장의 건설 과정이 진행 중이고, 투자보호의 ‘우수사례’들이 활용되고 있다. 여기서 일부 서비스 부문, 즉 (예를 들어, 대중매체에 관한 부문, 우라늄함유 산지 탐사 등에 관한 부문과 같이) 국가안보와 관련된 부문에서는 예외가 유지된다.

노동력 이동의 자유화 면에서 EEU 회원국들은 수용국 입국시 노동이주자를 위한 이주절차의 간소화, 근로자와 그 가족을 위한 사회서비스 접근권 확대를 향해 나아가고 있다.

통합체가 결성되어 작동하기 시작하며 초기 몇 년 동안 거둔 성과는 다음과 같다. (1) 참가국 간의 상호 무역이 확대되었다. 이는 단일관세지역을 설정하고,

러시아-벨라루스, 특히 러시아-카자흐스탄 국경의 통관장애를 없애고, 교통운송 및 기타 검사(control)를 없앰으로써 달성한 결과이다. (2) 참가국들의 제도적 경쟁이 강화되었다. 특히 관세기관의 작업 효율성 부분에서, 3 개국 전체의 시장에서의 판매를 목적으로 하는 제조업 배치를 위한 투자매력 부분에서 제도적 경쟁이 강화되었다.

전반적으로 EEU 가 세계 경제에서 담당하고 있는 역할은 별로 크지 않다. 2014 년 자료에 따르면 EEU 의 4 개 회원국이 세계 GDP 에서 차지하는 비중은 3.9%였고, 세계 수출에서 차지하는 비중은 3.1%, 수입에서 차지하는 비중은 2.55%였다. 이 통합체의 핵은 러시아 경제인데, EEU 회원국의 총 GDP 에서 러시아의 비중은 85%이다. 경제적 척도로 보아 크지 않은 통합체인 것이다. 지정학적 특성과 세계의 유사한 통합체들의 통합 과정의 발전 관례를 볼 때, EEU 는 (ASEAN 나 MERCOSUR 와 같은) 독자적인 통합핵으로서 입지를 확립할 수 있을 것이라 예상할 수 있다.

따라서 EEU 가 참여하는 통합 아젠다는 앞으로 두 가지 주요 방향에서 협력을 확대해야 한다. (1) EEU 를 심화 확대해야 한다. 회원수를 늘리고, 상품, 서비스, 자본, 노동력의 이동에 대한 장애를 철폐해야 한다. (2) EEU 와 다른 나라 간에 FTA 를 체결해야 한다. 2015 년에 최초로 베트남과 체결한 FTA 는 향후 EEU 가 ASEAN 과 더욱 확대된 합의를 만들어 가는 데에 기초가 될 수 있을 것이다. 현재 이스라엘, 인도, 이집트, 한국과 FTA 체결의 타당성을 연구하는 공동연구그룹이 조직되어 있으며, 이는 EEU 의 통합 아젠다를 확대하는 데에 중요한 한 걸음이다. 향후 인도네시아, 페루, 칠레도 FTA 체결 잠재 대상국으로 고려될 것이다.

물론, EEU 의 통합 아젠다는 참가국의 경제성장 전망과 국내 우선과제에 따라 달라질 수 있고, 다자무역체제의 발전 전망에 달려있다. 그럼에도 대외무역 자유화를 통해 얻을 수 있는 이득을 고려하여 세계 핵심 경제체가 참여하는 통합 프로세스를 활성화하면, EEU 가 통합 아젠다를 더욱 적극적으로 형성하고 추진하는 데에 추동력을 얻게 것이다.

Pavel Kadochnikov
Vice Rector of the Russian Foreign Trade Academy

Expanding Russia's integration agenda: The Eurasian Economic Union and beyond

Расширение российской интеграционной повестки в рамках Евразийского экономического союза и более широких интеграционных процессов

Несмотря на активное развитие региональных торговых соглашений в мире в 1990-2000е годы, Россия и другие страны СНГ до недавнего времени весьма сдержанно реализовывали интеграционную повестку, сосредотачиваясь на поддержании постсоветских кооперационных связей.

Первые шаги по развитию региональной экономической интеграции на постсоветском пространстве были сделаны в начале 1990-х гг. сразу после распада СССР. В 1990-х гг. страны-члены СНГ, куда вошло большинство бывших республик СССР, заключали между собой двусторонние соглашения о свободной торговле, которые отличались обычно лишь перечнем изъятий. Фактически двусторонние соглашения между странами СНГ были призваны в отсутствие таможенной и пограничной инфраструктуры, норм регулирования закрепить состояния взаимной торговли между постсоветскими республиками. По мере развития национальных систем регулирования внешней торговли и расширения поддержки национальных производств, торговые войны по принципиальным позициям (сахар, трубы и др.) привели к тому, что доля преференциальной торговли между участниками этих соглашений была невелика, основные позиции попадали под изъятия из режима свободной торговли. Эта ситуация сохранилась и в новом, действующем с 2012 года многостороннем соглашении о зоне свободной торговли в СНГ.

Основным интеграционным проектом России на постсоветском пространстве стало формирование в 2010 г. Таможенного союза, а затем в 2012 г. Единого экономического пространства и с начала 2015 г. Евразийского экономического союза с Республикой Беларусь и Республикой Казахстан (в 2015 году к нему присоединились Республика Армения и Республика Кыргызстан). Несмотря на цели проекта, сходные с целями формирования Европейского союза, особенностью Евразийского экономического союза стал очень высокий темп продвижения переговоров по соглашениям и договору о союзе.

Важными новеллами договора о создании ЕАЭС стали:

— завершение формирования единого рынка товаров, услуг, капиталов и рабочей силы, включая полную ликвидацию оставшихся барьеров на пути их свободного перемещения;

— обеспечение гармонизации законодательства в целях эффективного функционирования Евразийского экономического союза;

— проведение в ключевых областях согласованной, а при необходимости единой политики;

— формирование интегрированной инфраструктуры во всех сферах экономики;

— учреждение Евразийского экономического союза как международной организации, наделённой необходимой правосубъектностью;

— реализация других мер, необходимых для эффективного функционирования Евразийского экономического союза.

Среди других важных нововведений Договора о создании ЕАЭС стоит также отметить «процедурные нормы, уточнившие статус Суда ЕАЭС и возможность применения Судом международного обычая как доказательства всеобщей практики, признанной в качестве правовой нормы; уточнение прав и обязанностей Комиссии (ЕЭК); введение понятия «право Союза»; появление нового органа – Межправительственного совета; закрепление принципа «уважения особенностей политического устройства государств-членов»; разделы, касающиеся свободных экономических зон и защиты прав потребителей; задачу создания «единого рынка услуг»; положения об осуществлении и защите инвестиций; нормы о доступе к услугам субъектов естественных монополий; задачу формирования «единого транспортного пространства» и расширение сферы регулирования в области транспорта с железнодорожного до других видов транспорта: автомобильного, воздушного и водного; закрепление идеи ведения единого таможенного реестра объектов интеллектуальной собственности; вопросы промышленной политики; обязательство проводить согласованную (скоординированную) агропромышленную политику; положения о трудовой миграции».

В целом в Договоре о создании ЕАЭС были кодифицированы все имеющиеся обязательства стран-членов ЕАЭС друг перед другом в области экономики. Стоит также отметить, что в Договоре не было упомянуто о цели создания валютного союза в рамках ЕАЭС, что свидетельствует о том, что по крайней мере на сегодняшний день некоторые страны-члены ЕАЭС не видят ближайших перспектив создания единой валюты в рамках интеграционного объединения.

В области свободы перемещения товаров происходит постепенное движение к отмене «принципа резидентства», сближению подходов к взиманию вывозных пошлин, совершенствованию таможенного законодательства, отмене изъятий и ограничений по торговле товарами (нефтью, нефтепродуктами, природным газом, алкоголем, табаком, автомобилями, рыбой, лекарствами и медицинскими изделиями), и выходу на единую торговую политику в отношении третьих стран.

В области свободы перемещения услуг и капитала происходит процесс создания единого рынка услуг с взаимным признанием разрешительных документов, применение «лучших практик» защиты капиталовложений. При этом сохраняются изъятия по отдельным секторам услуг, которые относятся к национальной безопасности (например, в отношении средств массовой информации, разведки ураносодержащих месторождений и др.).

В отношении либерализации движения рабочей силы страны-члены ЕАЭС движутся к упрощению миграционных процедур для трудовых мигрантов при въезде в принимающую страну, а также к расширению доступа к социальным услугам для трудящихся и их семей.

Эффектами первых лет функционирования сформированного интеграционного объединения стали (1) расширение взаимной торговли стран-участниц за счет формирования единой таможенной территории, снятия таможенных барьеров, транспортного и другого контроля на границах Россия-Белоруссия и, особенно, Россия-Казахстан, а также (2) усиление институциональной конкуренции стран участниц, в первую очередь, в части эффективности работы таможенных органов и инвестиционной привлекательности для размещения производств в целях работы на рынках всех трех стран.

В целом, ЕАЭС играет небольшую роль в мировой экономике: по данным на 2014 г. доля четырех членов ЕАЭС в мировом ВВП составляла 3,9%, в мировом экспорте – 3,1%, в импорте – 2,55%, ядром объединения является экономика России, на чью долю приходится около 85% совокупного ВВП стран-членов ЕАЭС. Это – небольшое по экономическим меркам интеграционное объединение. С учетом его геополитических особенностей и практики развития интеграционных процессов для подобных объединений в мире, можно предположить, что Евразийский экономический союз вполне может закрепить свои позиции самостоятельного интеграционного ядра (подобного АСЕАН или МЕРКОСУР).

Соответственно, перспективная интеграционная повестка с участием ЕАЭС предполагает расширение взаимодействия по двум основным направлениям: (1) расширение и углубление Евразийского экономического союза, увеличения числа членов и снятие барьеров для движения товаров, услуг, капитала и рабочей силы и (2) заключение соглашений о свободной торговле между ЕАЭС и другими странами. Первое, подписанное в 2015 году, соглашение с Вьетнамом в перспективе может стать основой для формирования расширенных договоренностей ЕАЭС с АСЕАН. На сегодняшний день созданы совместные исследовательские группы по оценке целесообразности заключения соглашений о зоне свободной торговле с Израилем, Индией, Египтом и Республикой Корея что является важным шагом в расширении интеграционной повестки ЕАЭС. В перспективе будут рассматриваться и другие потенциальные партнеры по ЗСТ, такие как Индонезия, Перу, Чили.

Конечно, интеграционная повестка ЕАЭС зависит от перспектив экономического роста и внутренних приоритетов стран-участниц, а также от перспектив развития многосторонней торговой системы. При этом возможные выигрыши от либерализации внешней торговли и активизация интеграционных процессов с участием ключевых экономик мира будут подталкивать ЕАЭС к более активному формированию и продвижению своей интеграционной повестки.

Speech Topic 3

Structural Change in the World Economy and Strategy for Expanding Korea-Russia Economic Cooperation

Gu Ho Eom

Director of Asia-Pacific Research Center at Hanyang University

세계경제의 구조적 변화와 한러경협 방향

엄구호(한양대 국제학대학원)

I. 서론

글로벌 유가하락과 서구의 경제제재로 러시아 경제는 -4%대의 성장률을 기록할 것으로 보인다. 내년도 그리 낙관적으로 전망되고 있지 않으며 0%에 조금 미달하는 성장을 기록할 것으로 보인다.

[표 1] 최근 러시아 경제성장률(단위: %)

구 분	12년	13년	2014년					2015년		
			연간	1/4	2/4	3/4	4/4	1/4	2/4	3/4
실질 GDP 성장률	3.4	1.3	0.6	0.6	0.7	0.9	0.4	-2.2	-4.6	-4.1
산업생산 성장률	3.4	0.4	1.7	1.1	1.8	1.5	2.1	-0.4	-4.9	-4.2
고정자본투자 증가율	6.6	-0.2	-2.7	-5.3	-1.4	-2.4	-3.0	-3.6	-6.7	-6.8
소매거래량 증가율	6.3	3.9	2.7	3.9	2.1	1.6	3.1	-6.4	-9.2	-9.5

[표 2] 2016년 러시아 경제성장 전망

러 경제개발부	러 중앙은행	세계은행	IMF	ERBD
0.7%	-0.5~-1%	-0.6%	-0.6%	-1.2%

다행인 것은 최근 러시아 경제가 최저점을 지나고 있는 것으로 보인다는 것이다. 9월 실질 GDP가 전년 대비 0.9% 성장하였고 주식시장 MICEX 인덱스에서 78%의 기업이 수입 성장세를 보였다. 경제학자들이 유가 배럴당 10달러 떨어질 때 러시아의 GDP가 1~ 2% 감소한다고 말하지만 18개월 연속 유가 하락해도 불구하고 나름 러시아 경제는 선전하는 양상을 보이고 있다. 그 원인은 첫째, 자원가격은 달러나 유로로 매겨지기 때문에 자원기업들은 유리한 환율로 보다 많은 루블을 구입 가능하기 때문이다. 예를 들어 Severstal은 러시아 철강 생산에 들어가는 모든 비용은 루블로 가격이 매겨지기 때문에 기업 비용은 경쟁자들보다 감소하는 반면에 수출하는 모든 철강은 달러나 유로로 가격이 매겨지기 때문에 외화로 수입을 벌 때 보다 유리한 환율로 보다 많은 루블을 살 수 있다. 이러한 이익은 에너지 섹터에도 적용될 수 있다. 러시아는 달러나 유로를 사용하는 국가에 거대한 양의 석유와 가스를 수출한다. 이것이 로스네프트가 작년에 18%나 수입이 증가한 이유이다. 이런 성과는 러시아 조세수입이 줄지 않게 하고 경제의 고통을 줄인다. 그러나 러시아의 석유 산출은 여전히 거의 최고 수준이어서 석유 가격을 약하게 남아있게 한다. 둘째, 수입가격 인상은 국내수입대체 형태에서 경제적 이

익을 준다. 이것은 러시아인들이 더 저축하게 하고 경제 성장을 돕는다. 1998년 아시아 경제위기에서도 비슷한 양상이 나타났었다.

그러나 러시아 경제 성장의 위축이 서구의 서방제재와 유가하락 이전인 2012년 2/4분기에서 시작했다는 점에서 러시아 경제의 근본적이고 구조적 결함의 지적도 있다. 가장 큰 지적은 자원의존형 경제를 벗어나지 못한 점이다. EU에서 중소기업의 GDP 기여가 40% 수준인데 반해 러시아는 15%이다. 2008년에서 2012년 사이 민간부문의 일자리는 3만개가 줄었으나 공공부문은 110만개 늘었다는 것을 보아도 산업다각화는 실패하고 있는 것을 알 수 있다. 노동생산성 증가도 잘 이루어지고 있지 않다. 시간당 러시아 노동자의 GDP 기여는 25.9달러인 반면 그리스가 36.2달러, 미국은 67.4달러이다. 부패문제도 여전히 심각하다.

러시아 경제 위기로 한러간 경제협력도 위축되고 있다. 작년도 대러 수출은 9.1% 줄었고 금년에는 10월말 현재 56%나 감소하였다. 금년에는 대러 수입도 31.1%나 줄어들었다.

[표 3] 한국의 대러시아 교역현황 (단위: 천USD)

연도	수출		수입		수지
	금액	증감률	금액	증감률	
2015년 (10월)	3,994,896	-56.0	9,251,492	-31.1	-5,256,596
2014년	10,129,249	-9.1	15,669,238	36.3	-5,539,989
2013년	11,149,103	0.5	11,495,500	1.2	-346,397
2012년	11,097,138	7.7	11,354,318	4.6	-257,180
2011년	10,304,880	32.8	10,852,171	9.6	-547,291
2010년	7,759,836	85.0	9,899,456	71.0	-2,139,620
2009년	4,194,066	-57.0	5,788,759	-30.6	-1,594,693
2008년	9,747,957	20.5	8,340,060	19.5	1,407,897
2007년	8,087,746	56.2	6,977,477	52.6	1,110,269
2006년	5,179,248	34.0	4,572,967	16.2	606,281
2005년	3,864,170	65.2	3,936,623	7.2	-72,453
2004년	2,339,329	41.0	3,671,455	45.6	-1,332,126
2003년	1,659,119	55.7	2,521,780	13.7	-862,661
2002년	1,065,875	13.6	2,217,604	14.9	-1,151,729
2001년	938,161	19.0	1,929,476	-6.3	-991,315
2000년	788,127	23.7	2,058,265	29.4	-1,270,138
1999년	637,052	-42.8	1,590,469	59.3	-953,417
1998년	1,113,846	-37.0	998,579	-34.9	115,267
1997년	1,767,932	-10.1	1,534,783	-15.2	233,149
1996년	1,967,534	39.0	1,810,266	-4.4	157,268
1995년	1,415,881	47.2	1,892,880	53.9	-476,999

1994년	961,911	60.0	1,229,652	26.1	-267,741
1993년	601,171	409.1	974,821	1,202.7	-373,650
1992년	118,084	0.0	74,830	0.0	43,254

자료 : 한국무역협회

[표 4] 한국의 대러시아 투자현황(단위: 천USD, 2015년 10월말 현재)

연도	신고건수	신규법인수	신고금액	송금횟수	투자금액
합계	1,275	433	3,165,580	1,836	2,257,945
1989	2	2	480	2	480
1990	4	0	8,781	0	0
1991	9	5	9,539	14	17,244
1992	17	7	7,386	11	3,247
1993	28	12	4,943	16	3,041
1994	37	20	52,427	33	11,977
1995	30	25	51,768	58	30,956
1996	41	12	72,037	38	41,356
1997	24	7	33,642	21	8,423
1998	15	4	34,771	10	35,365
1999	10	7	3,376	13	830
2000	16	11	11,001	26	4,002
2001	16	9	21,191	38	6,889
2002	23	9	46,571	42	23,998
2003	35	13	10,293	43	24,363
2004	29	14	90,485	73	25,340
2005	49	22	69,312	85	34,717
2006	47	18	131,685	80	113,640
2007	100	48	432,364	133	237,886
2008	120	51	518,854	186	358,433
2009	173	29	722,596	264	427,873
2010	96	19	232,164	173	334,020
2011	80	28	132,829	104	99,627
2012	65	13	96,667	97	107,224
2013	74	22	167,228	98	122,139
2014	80	17	134,885	110	113,544
2015	55	9	68,304	68	71,332

자료: 한국수출입은행

대러투자도 2008년 글로벌 금융위기 이후 감소 추세를 보이고 있고 대형 프로젝트가 크게 줄어들었다.

한러간 경제협력의 새로운 발전 계기가 필요한 시점이며 특히 양국이 접하고 있는 세계경제의 새로운 구조변화에 대응하는 발전 협력의 방안 모색이 필요하다.

II. 세계경제의 구조적 변화

최근 세계 경제의 잠재적 위협 요인의 3축은 중국의 경제둔화, 미국의 금리인상 가능성, 원자재 가격의 하락이다. 보다 구조적으로 보면 세계 경제 구조적 변화 중 가장 부정적인 것은 원자재 등 상품뿐 아니라, 자본과 노동의 과잉으로 세계 경제가 향후 10년 동안 저성장, 저인플레로 침체되는 디플레이션을 겪을 수 있다는 것이다. 저축과 자본의 과잉 공급은 현저하다. 2000년 117조 달러에서 최근 263조 달러에 이른다. 노동력 과잉도 심각하다. 임금 정체, 구소련 등 사회주의 경제몰락과 중국의 부상으로 약 10억명의 노동력이 새롭게 세계노동 시장에 진입하였다. 원자재 과잉으로 자재가격이 폭락하고 있다. 미국 석유비축량은 2015년 4월 4억9천만 배럴로 역대 최고이고 면화도 전세계적으로 1억1천만 배일(약 80kg)로 역대 최고이다. 상품과잉도 심각하다. 2014년 2월 미국 내 가공내구재의 재고는 4,130억 달러로 역대 최고를 기록하고 있다. 이런 와중에 부채도 빠르게 늘고 있어 소비를 위축시키고 있다. 미국의 정부, 기업, 소비자 부채는 2008년 17조 달러(GDP대비 165%)에서 현재 25조 달러(GDP대비 181%)에 이른다. 유럽도 180%에서 204%, 중국은 134%에서 241%로 증대되었다.

중국 경제의 경제 둔화도 위기 요인이다. 중국 중앙은행인 인민은행은 지난해 11월부터 다섯 차례나 기준금리를 인하했지만 제조업 경기는 점점 나락으로 떨어지고 있다. 중국 국가통계국이 발표한 9월 제조업 구매관리자지수(PMI)는 49.8이었다. 2개월 연속 기준점인 50을 밑돌았다. 기준점 50 이하는 제조업 경기가 위축 국면임을 의미한다. 미국의 금리 인상 가능성도 세계 경제에 부정적 영향을 미칠 가능성이 크다.

러시아를 포함한 산유국에 가장 위협적인 요인은 유가 및 가스로 대표되는 원자재 가격의 하락이다.

자료 : Bloomberg

자료 : Bloomberg

석유와 가스의 경우 최근의 가격은 최저점에 가까우나 장기적으로 그리 인상폭은 크지 않을 전망이다. 세계은행이 전망하는 석유와 가스 가격의 장기적 전망을 보면 장기적으로 상승하기는 하나 상대적으로 매우 안정적 인상률을 유지할 것으로 보인다.

[그림] 세계은행의 장기적 석유 가스 가격 전망

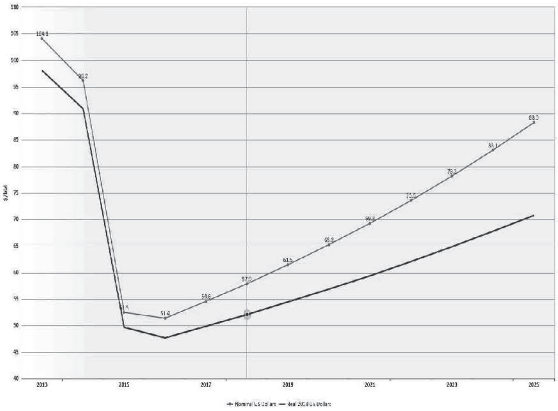

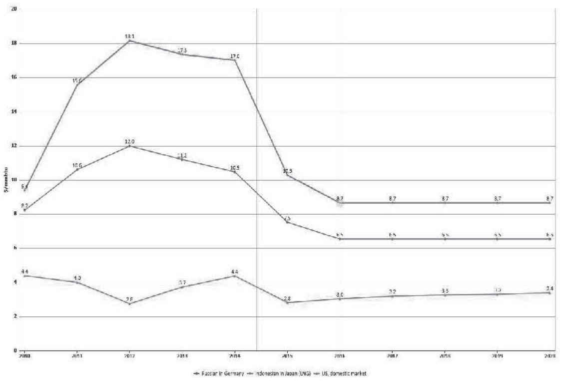

석유가격 전망 가스가격 전망

III. 한러경협의 전략적 방향

첫째, 러시아 수입대체산업화에 적극적 참여가 필요하다. 환율 인상은 수입대체산업화에는 기회를 제공하는 측면이 강해서 러시아가 추구해온 산업다각화에 긍정적 측면이 있다. 러시아의 무역의존도가 높은 산업 중에서 한국이 경쟁력을 갖춘 분야가 있다면 협력의 가장 좋은 적기가 될 수 있을 것이다.

[그림] 러시아의 산업별 수입의존도(단위 %)

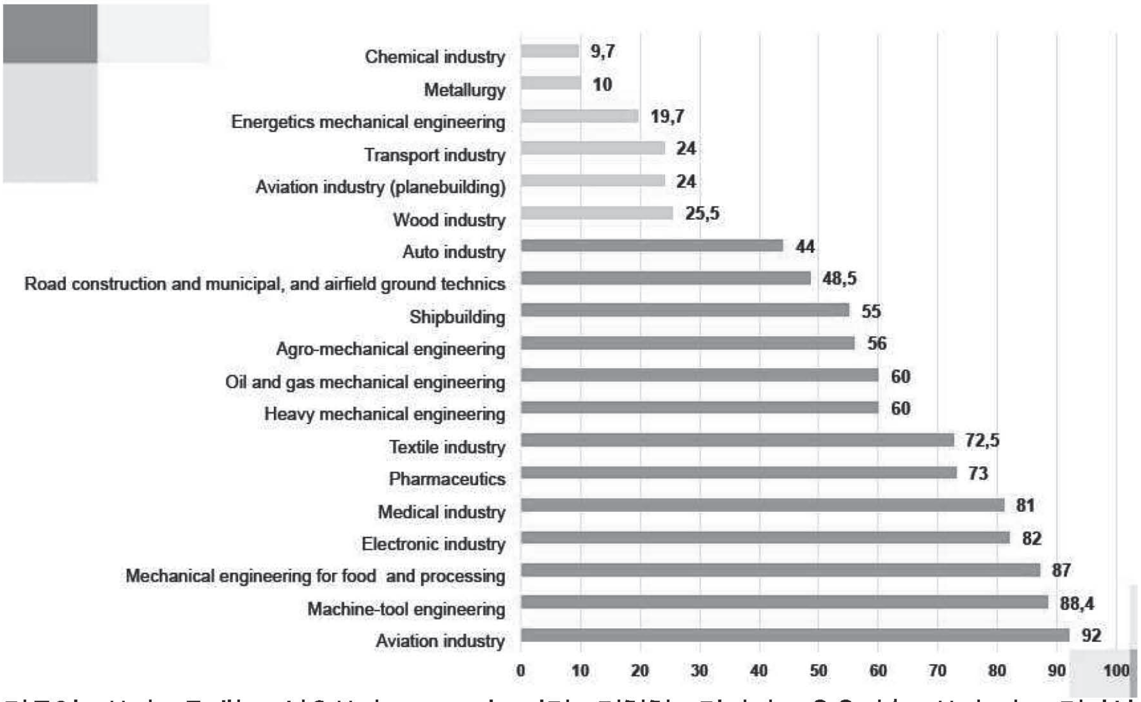

경공업 분야 중에는 섬유분야(textile)가 가장 적합할 것이며, 응용기술 분야로는 전자산

업이 가장 적합하다. 식가공 분야의 기계제작 분야와 엔지니어링 기계분야도 잠재력은 매우 커 보인다. 러시아 정부가 우선하고 있는 수입대체 분야는 다음 그림과 같다.

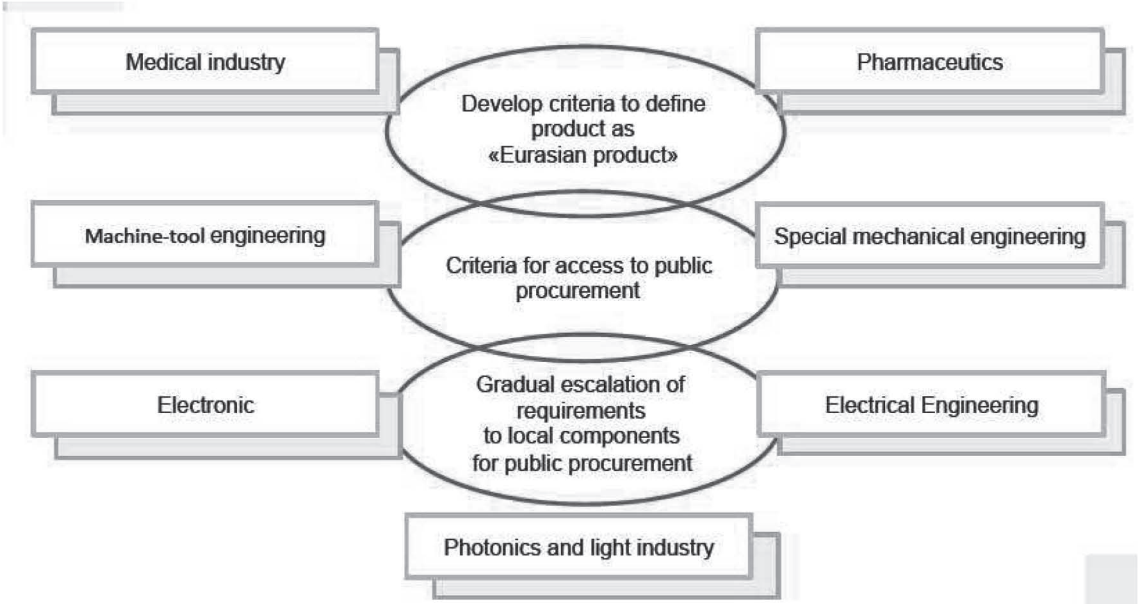

러시아 정부는 수입대체 산업 투자에 대해 특별투자계약(special investment contract), 10년간의 세제지원, 산업기금지원 등 적극적 지원에 나서고 있다.

둘째, 자원협력 특히 가스분야 협력을 서두를 필요가 있다. 우크라이나 사태 이후 중러간 협력은 가스부문에서 가장 두드러진다. 2014년은 러중간 에너지 협력에서 한 획을 그은 해이다. 5월에 러시아와 중국은 동시베리아의 미개발 가스전으로부터 중국의 인구 밀집지역의 동부 회랑으로 2018년부터 30년간 매년 38 bcm의 가스를 공급하는 총 4천억 달러 규모의 거래를 성사시켰다. 중러간 가스거래 성사는 남북러 가스관 프로젝트에 큰 시사점을 주고 있다.

첫째, 동북아 국가들은 러시아와의 가스 협력에 지난 20년간 큰 관심을 보여 왔으나 유전 및 인프라 개발의 지연, 에너지 협상에서의 경직적 태도 등으로 러시아에 대한 신뢰성을 잃었다. 애초에 러시아 정부는 2016년까지 차얀다 및 코빅타 가스전 개발을 완료하여 2017년부터 본격적인 수출을 계획하고 있었으나, 코빅타 가스전의 경우 빨라야 2019년 이후에나 본격 생산이 가능할 것으로 평가되고 있고, 크라스노야르스크 소재 가스전 또한 개발 지연이 예상 된다. 실제로 러시아 정부가 가즈프롬에게 재작년 동부 가스프로그램의 전면 재검토를 지시한 바도 있다. 이러한 지연의 본질적 원인은 재정능력 부족이었다. 또한 셰일 가스의 등장은 러시아 가스의 가격 경쟁력에 대해 의구심마저 갖게 했다. 그러나 중국과의 가스거래 성사는 러시아 동시베리아·극동 에너지 개발의 가장 큰 문제였던 유전개발과 운송망 건설을 위한 재정 부족을 해결함으로써 러시아와 동북아 국가의 가스 협력의 가능성을 증대시켰다.

둘째, 러중간 대규모 거래는 소위 '아시아 프리미엄' 극복 가능성을 주고 있다. 한국, 중국, 일본, 대만은 전 세계 LNG 거래의 63%나 차지하지만 이 지역은 미국보다 다섯 배나 비싸게 산다. 이러한 아시아 프리미엄의 원인은 지역의 시장 수요와 공급에 의해 가격이 정해지는 지역 가스시장이 없고, 가스 거래를 용이하게 하고 천연가스 인프라에 대한 투자를 조정하기 위한 투명한 가격 시그널을 개발하는데 용이한 'LNG 트레이딩 허브'가 없는 것이 주원인이다. 그러나 보다 본질적인 원인은 안정적 장기계약의 PNG가 없는 것이다. 이번 러중간 가스가격 합의는 향후 아시아 지역의 기준 가스가격의 역할을 할 가능성이 있다. 특히 주목해 보아야 할 것은 아직 세부 사항의 합의되지 않은 알타이 프로젝트이다. 최근 유가가 크게 하락했기 때문에 중국은 지난 5월 합의보다 훨씬 낮은 가격을 제시할 가능성이 크다. 러중간에 지난 5월보다 크게 낮은 가격으로 합의된다면 러중 협상 가스가격이 아시아 가격의 기준가격 역할을 할 수 있다고 볼 때 과거 정부에서 협상했던 가격보다는 훨씬 저렴하게 러시아와 협상할 가능성이 생긴 것이다.

가스는 2030년경 OECD 회원국의 에너지 믹스에서 가장 중요한 연료가 될 것이며 전력부문에서 이산화탄소 배출을 제한하는 미국의 새로운 규제가 이러한 변화에 큰 역할을 할 것이다. 그러나 향후 가스 공급안보에 대한 우려는 완화될 것으로 전망된다. 이는 부분적으로 국제 가스 공급자의 증가와 거의 3배 늘어난 전 세계 가스액화플랜트 단지에 의해 그리고 지역 가스시장간 상호 단기 연결 필요성 증가에 따른 LNG 교역 비중 증가에 의해서 이루어질 것이다. 아시아 LNG 시장도 최근 안정화되어 있으며 중국으로의 대규모 러시아 가스 유입은 한국, 일본, 인도 같은 국가들에게 가용한 다른 곳으로부터의 해상 LNG의 양이 늘어난다는 것을 의미할 것이기 때문에 오히려 아시아 시장의 가스 공급 과잉도 가능하다. 과잉 공급이 일어나면 철광석 산업이 보여준 것처럼 더 높은 비용의 공급자인 러시아를 흔들기 위해 호주, 미국, 캐나다, 모잠비크 등은 오히려 가스공급의 양을 늘릴 것이다. 특히 셰일가스의 출현은 러시아 가스 산업의 미래를 어둡게 한다. 셰일 가스 생산이 급속하게 증대되는 10~15년 후가 되면 러시아 가스 수출은 20% 정도 감소될 것이다. 따라서 남북러 가스관 사업은 지정학적 이익이 아무리 크더라도 가격적정성에 세심한 주의를 기울여야 한다. 그러나 셰일 가스의 영향력을 과대 평가하여 지정학적 이익을 갖고 있는 남북러 가스관 프로젝트를 사장시키는 것은 현명한 처사가 아니다. 2035년 경까지 유럽이 대러 가스의존성에서 벗어나기는 어려우며 셰일 가스도 환경규제 등으로 인해 여전히 불확실성을 갖고 있기 때문에 동북아에서 러시아 가스의 중요성을 무시해서는 안 된다.

따라서 한국은 LNG 공급 안정성에 대응하여 LNG 트레이딩 허브 구축 등 LNG 시장 변화에도 적극 대응하면서도 한중일 대러 가스협력을 선도하여 동북아 통합가스망 사업에 남북러 가스관 사업을 포함시키는 전략의 실현 가능성을 계속 탐색하는 이중적

전략을 구사해야 한다. 10년 후면 많은 국가에서 핵발전소를 퇴출해야 하고 일본도 LNG 발전을 확대해야 하는 상황이고 중국도 클린 에너지 핵심이 가스이기 때문에 가스 수요는 2012년 3.4Tcm인 천연가스 수요는 2040년에는 5.4Tcm에 달할 것으로 예측한 IEA의 수요 예측보다 훨씬 커질 가능성이 있으므로 가스가격은 여전히 매우 가변적임을 명심해야 한다.

셋째, 유라시아경제연합과 한국의 FTA를 추구해야 한다. 산업구조적으로 러시아와 한국의 이익균형성은 그리 높은 편은 아니지만 글로벌 환경이 점차 자국 시장규모에 영향을 크게 받고 있으므로 양국 모두 적극적으로 FTA를 고려해 볼 필요가 있다.

[표 5] 제3국과 무역자유화에서 관세동맹 국가의 이익 균형성

국가	최종합계순위
인도	64.0
중국	54.4
터키	51.7
EFTA	45.8
베트남	45.6
이집트	42.9
ASEAN	41.2
한국	37.4
MERCOSUR	37.0
뉴질랜드	27.3

자료: Спартак А.Н., “Перспективы Евразийской Экономической Интеграции И Ее Позиционирование В Глобальном Экономическом Пространстве”, Торгово-Промышленная Палата Российской Федерации

CGE 모델에 의한 분석에 따르면 상호무리가 없는 석유화학, 광업분야에 대한 협력을 한층 강화하면서 러시아 측을 위한 섬유, 전자기기에 대한 협력사업을 고려하면서 자동차나 수송기기의 협력 강화 방안에 대한 이해를 구해야 하는 것으로 결과가 나온다.

[그림] 국가별 중점, 관심 협력 사업

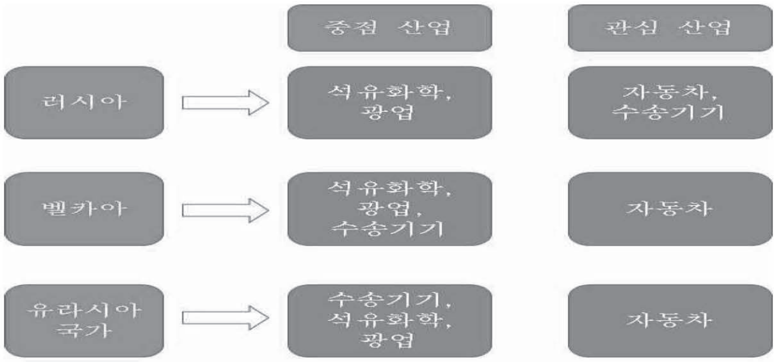

Структурные изменения в развитии мировой экономики и направления экономического сотрудничества между РФ и РК

Ом Гу Хо
Профессор аспирантуры международных исследований
Университет Ханьян

I. Введение

В этом году по предварительным прогнозам снижение темпов развития экономики России составит 4% из-за спада мировых цен на нефть и введения экономических санкций против России со стороны Запада. Экономическая ситуация в следующем году также не внушает оптимизма, а темпы роста останутся на уровне 0%.

[Таб. 1] Темпы роста экономики России за последние годы (%)

Годы / Показатели	2012	2013	2014					2015		
			годовой	1/4	2/4	3/4	4/4	1/4	2/4	3/4
Реальный ВВП	3,4	1,3	0,6	0,6	0,7	0,9	0,4	-2,2	-4,6	-4,1
Объём пром. производства	3,4	0,4	1,7	1,1	1,8	1,5	2,1	-0,4	-4,9	-4,2
Инвестиции в основной капитал	6,6	-0,2	-2,7	-5,3	-1,4	-2,4	-3,0	-3,6	-6,7	-6,8
Объем розн. торговли	6,3	3,9	2,7	3,9	2,1	1,6	3,1	-6,4	-9,2	-9,5

[Таб.2] Прогнозы по экономике России на 2016 г.

Минэконом развития РФ	ЦБ РФ	Всемирный банк	МБФ	ЕБРР
0,7%	-0,5~-1%	-0,6%	-0,6%	-1,2%6

К счастью, на наш взгляд, в последнее время экономика России, достигнув «дна», начинает преодолевать трудности. В сентябре реальный ВВП страны увеличился на 0,9%, Примерно 78% российских компаний, акции которых входят в индекс ММВБ, продемонстрировали увеличение темпов роста продаж. По мнению экономистов при падении мировых цен на нефть на 10 долл. за баррель темпы роста ВВП России снижаются на 1-2%. Однако, несмотря на падение цен на нефть 18 месяцев подряд, экономика России демонстрирует относительно стабильную ситуацию.

Это объясняется следующими причинами. Во-первых, природные ресурсы на мировом рынке оцениваются в долларах или в евро, поэтому соответствующие компании по более выгодному курсу покупают больше рублей. Например, для компании Северсталь все расходы на сталелитейное производство оцениваются в рублях, что приводит к снижению затрат компании, а экспортные цены на сталь определяются в долларах или в евро. Поэтому

компания при экспорте продукции может за вырученную валюту покупать больше рублей. Это применимо и к энергетическому сектору. Россия экспортирует большой объём газа и нефти в страны, которые используют доллар или евро.

Вот почему в прошлом году прибыль у Роснефти увеличилась на целых 18%. Это не допускает сокращения суммы налоговых поступлений и смягчает последствия экономического кризиса. Однако объём добычи нефти в России достиг почти рекордного уровня, что всё же оставляет мировые цены на нефть на низком уровне.

Во-вторых, повышение цен на импортную продукцию приносит экономическую прибыль в режиме импортозамещения, что повышает уровень сбережений у россиян и способствует росту экономики. Такая же картина наблюдалась и в Азии во время экономического кризиса 1998 года.

Но некоторые экономисты указывают на структурные недостатки российской экономики, ссылаясь на то, что падение темпов роста экономики России началось уже во втором квартале 2012 года, ещё до снижения мировых цен на нефть и введения санкций против России со стороны Запада. Причём они видят главную причину в чрезмерно высокой степени ресурсной зависимости российской экономики. Доля малого и среднего бизнеса в общем объёме ВВП Европы составляет около 40%, а данный показатель в России составляет всего 15%. Тот факт, что количество рабочих мест за период с 2008 по 2012 год в частном секторе уменьшилось на 30 тысяч, а в бюджетном секторе увеличилось на 1,1 миллиона, свидетельствует о том, что диверсификация производства в России идет неудачно. Производительность труда в России также не растёт. Трудящийся в России в среднем за час работы производит продукции только на $25,9, тогда как в Греции - на $36,2, в США – на $67,4.

По-прежнему серьёзной проблемой остается коррупция.

Экономический кризис в России также отражается и на российско-корейском экономическом сотрудничестве. Экспорт из Республики Корея в Россию в прошлом году сократился на 9,1%, а данный показатель за первые 10 месяцев текущего года – на целых 56%. Импорт из России также уменьшился на 31,1%.

[Таб. 3] Товарооборот между РФ и РК в 1992-2015гг

Годы	Экспорт		Импорт		Сальдо (тыс.$)
	Оборот (тыс.$)	Динамика (%)	Оборот (тыс.$)	Динамика (%)	
За 10 мес. с.г.	3 994 896	-56,0	9 251 492	-31,1	-5 256 596
2014г	10 129 249	-9,1	15 669 238	36,3	-5 539 989
2013г	11 149 103	0,5	11 495 500	1,2	-346 397
2012г	11 097 138	7,7	11 354 318	4,6	-257 180
2011г	10 304 880	32,8	10 852 171	9,6	-547 291
2010г	7 759 836	85,0	9 899 456	71,0	-2 139 620
2009г	4 194 066	-57,0	5 788 759	-30,6	-1 594 693
2008г	9 747 957	20,5	8 340 060	19,5	1 407 897
2007г	8,087 746	56,2	6 977 477	52,6	1 110 269
2006г	5 179 248	34,0	4 572 967	16,2	606 281
2005г	3 864 170	65,2	3 936 623	7,2	-72 453
2004г	2 339 329	41,0	3 671 455	45,6	-1 332 126

2003г	1 659 119	55,7	2 521 780	13,7	-862 661
2002г	1 065 875	13,6	2 217 604	14,9	-1 151 729
2001г	938 161	19,0	1 929 476	-6,3	-991 315
2000г	788 127	23,7	2 058 265	29,4	-1 270 138
1999г	637 052	-42,8	1 590 469	59,3	-953 417
1998г	1 113 846	-37,0	998 579	-34,9	115 267
1997г	1 767 932	-10,1	1 534 783	-15,2	233 149
1996г	1 967 534	39,0	1 810 266	-4,4	157 268
1995г	1 415 881	47,2	1 892 880	53,9	-476 999
1994г	961 911	60,0	1 229 652	26,1	-267 741
1993г	601 171	409,1	974 821	1 202,7	-373 650
1992г	118 084	0,0	74 830	0,0	43 254

Источник: KITA

[Таб. 4] Инвестиции Республики Корея в экономику России (на конец октября 2015 года)

Годы	Количество объявленных инвестпроектов	Количество вновь созданных юрид. лиц	Сумма объявленных инвестиций (тыс.$)	Количество денежных переводов	Сумма инвестиций (тыс.$)
Итоги	1 275	433	3 165 580	1 836	2 257 945
1989г	2	2	480	2	480
1990 г	4	0	8 781	0	0
1991 г	9	5	9 539	14	17 244
1992 г	17	7	7 386	11	3 247
1993 г	28	12	4 943	16	3 041
1994 г	37	20	52 427	33	11 977
1995 г	30	25	51 768	58	30 956
1996 г	41	12	72 037	38	41 356
1997 г	24	7	33 642	21	8 423
1998 г	15	4	34 771	10	35 365
1999 г	10	7	3 376	13	830
2000 г	16	11	11 001	26	4 002
2001 г	16	9	21 191	38	6 889
2002 г	23	9	46 571	42	23 998
2003 г	35	13	10 293	43	24 363
2004 г	29	14	90 485	73	25 340
2005 г	49	22	69 312	85	34 717
2006 г	47	18	131 685	80	113 640
2007 г	100	48	432 364	133	237 886

2008 г	120	51	518 854	186	358 433
2009 г	173	29	722 596	264	427 873
2010 г	96	19	232 164	173	334 020
2011 г	80	28	132 829	104	99 627
2012 г	65	13	96 667	97	107 224
2013 г	74	22	167 228	98	122 139
2014 г	80	17	134 885	110	113 544
2015 г	55	9	68 304	68	71 332

Источник: Эксимбанк РК

Прямые инвестиции РК в Россию также сокращаются, начиная с глобального финансового кризиса в 2008 году. В частности, существенно сократилось количество крупных инвестиционных проектов. Необходим новый стимул к развитию экономического сотрудничества между двумя странами, в частности, нужно разработать меры по сотрудничеству в реагировании на структурные изменения в развитии мировой экономики.

II. Структурные изменения в развитии мировой экономики

В последнее время тремя основными потенциальными факторами риска для мировой экономики являются замедление темпов роста экономики в Китае, возможное повышение учетной ставки в США и падение цен на сырьевые материалы. В структурном плане самыми негативными изменениями в развитии мировой экономики является возможная дефляция, которой мировая экономика, возможно, подвергнется в течение 10 лет из-за медленных темпов роста экономики и низкого уровня инфляции, вызванной излишними поставками не только товаров, в том числе сырьевых материалов, но и капиталов, и труда.

Наблюдается чрезвычайно большая ликвидность, которая увеличилась до 263 триллионов долларов со 117 триллионов долларов в 2000 году. Избыточность рабочей силы также является серьёзной проблемой. Из-за таких факторов, как замораживание заработных плат, крах экономик в социалистических странах, в том числе в бывшем СССР, и подъём Китая, новая рабочая сила которого численностью в миллиард человек вновь появилась на мировом рынке труда. Из-за излишнего производства сырьевых товаров мировые цены на них резко снижаются. На апрель 2015 года объем нефтяного резерва в США составил 490 миллионов баррелей, а объем резерва хлопка в мире составляет 110 миллионов тюков. Всё это рекордные показатели.

Избыточность товарной продукции также на серьёзном уровне. Запасы потребительских товаров длительного пользования в США достигли рекордного уровня, составив 413 миллиардов долларов. При этом объём задолженности быстро увеличивается: общая сумма задолженности администрации США, предприятий и потребителей увеличилась до 25 трлн долларов (181% от ВВП) с 17 трлн. долларов (165% от ВВП) в 2008 году. Данный показатель в Европе увеличился с 180% до 204% от ВВП, а в Китае с 134% до 241% от ВВП.

Замедление темпов роста экономики в Китае также является одним из факторов риска. Хотя Народный банк Китая снижал учётную ставку пять раз подряд с ноября прошлого года, коньюнктура в обрабатывающей промышленности резко ухудшается. По данным статистического управления Китая на сентябрь текущего года индекс деловой активности (PMI) в обрабатывающей промышленности составил 49,8 пункта. То есть, данный показатель два месяца подряд находился ниже отметки в 50 пунктов. Значение ниже 50 пунктов является

индикатором снижения активности. Ожидаемое повышение учетной ставки в США также, возможно, окажет негативное влияние на мировую экономику в целом.

Источник: Bloomberg

Источник: Bloomberg

В последнее время мировые цены на нефть и газ достигли почти исторического минимума, и в долгосрочной перспективе не ожидается значительного увеличения роста их стоимости. По данным Всемирного банка ожидается относительно стабильный рост цен на эти энергетические ресурсы.

[Рис.] Прогноз ВБ цен на нефть и газ в долгосрочной перспективе

Прогноз цен на нефть

Прогноз цен на газ

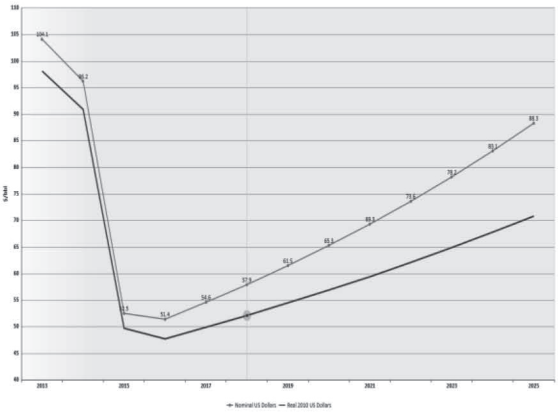

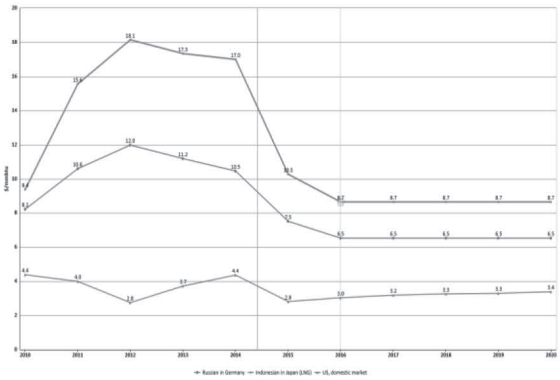

III. Стратегические направления российско-корейского сотрудничества

Во-первых, необходимо активнее участвовать в процессе импортозамещения в российской промышленности. Снижение курса рубля дает возможность ускорения процесса импортозамещения, что придаёт положительное значение для диверсификации в промышленности. Взаимовыгодное сотрудничество между двумя странами в высоких импортозависимых отраслях России может быть успешно реализовано, если корейские компании продемонстрируют высокую конкурентоспособность в этих отраслях.

[Рис.] Импортозависимость по отраслям России (%)

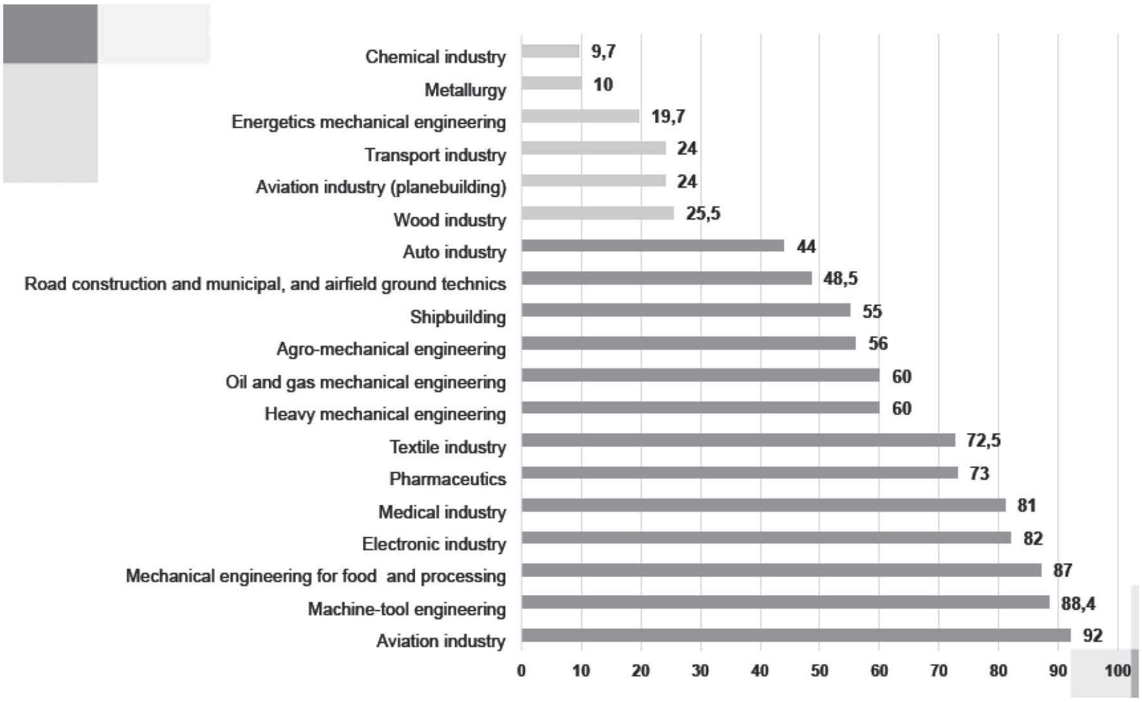

Более взаимовыгодное сотрудничество может быть осуществлено в текстильной индустрии и в электронной промышленности. А также большие потенциальные возможности открываются при сотрудничестве в машиностроении, пищевой промышленности и станкостроении. Приоритетными направлениями для импортозамещения в России являются следующие отрасли промышленности:

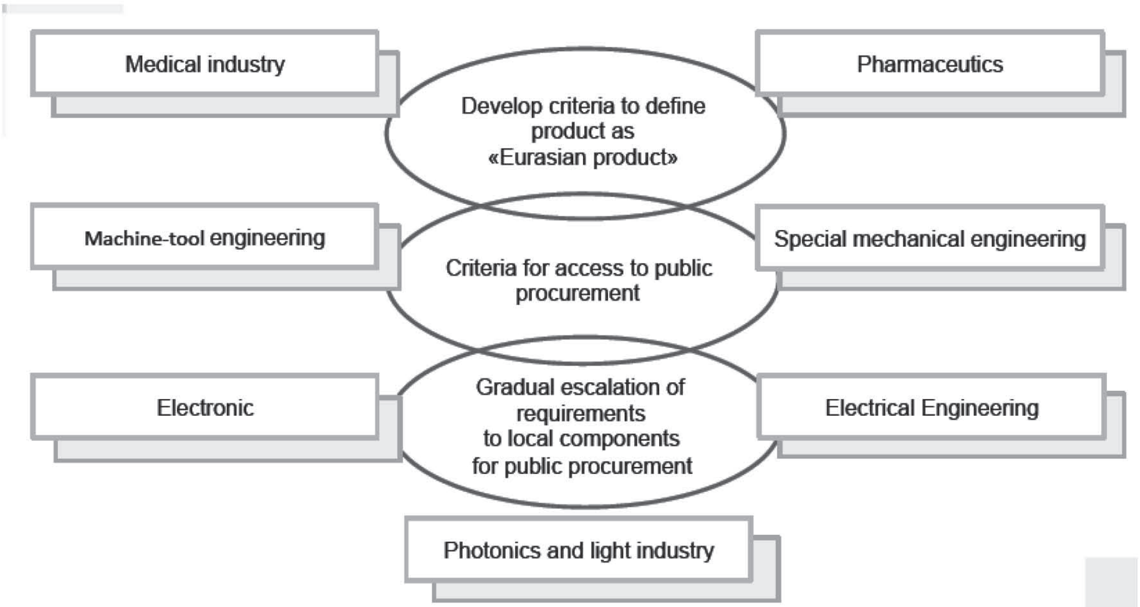

Правительство России заключает с компаниями, участвующими в импортозамещении в промышленности страны, специальный инвестиционный контракт (СПИК), который даёт им 10-летние налоговые льготы, а также возможность использовать государственные фонды развития промышленности и другие преференции.

Во-вторых, необходимо ускорить сотрудничество в области энергоресурсов, в частности, в газовом секторе. После украинских событий между Россией и Китаем стало успешно развиваться сотрудничество в газовой сфере. 2014-й год является поистине историческим для газового сотрудничества между двумя странами. В мае прошлого года Россия и Китай заключили контракт на поставку 38 млрд кубометров российского газа в год в течение 30 лет на сумму 400 млрд долларов США. Поставки газа предполагается осуществлять по восточному маршруту из неразработанных месторождений России в густонаселённые районы Китая. Подписание газового контракта между этими двумя странами заставляет нас серьёзно задуматься о разработке трёхстороннего газового проекта с участием России и обеих Корей.

Во-первых, страны в СВА в течение последних 20 лет оказывали большое внимание газовому сотрудничеству с Россией, но несмотря на это, они потеряли доверие к России из-за задержки освоения газовых месторождений и развития соответствующих инфраструктур, а также в связи с непреклонной российской позицией на переговорах и др.

Россия планировала экспортировать газ с 2017 года, завершив разработку Ковыктинского и Чаяндинского месторождений в течение 2016 года. Но по оценкам специалистов добыча газа на Ковыктинском месторождении станет возможной не раньше, чем в 2019 году, также ожидается задержка начала освоения газовых месторождений в Красноярском крае.

В позапрошлом году правительство России поручило «Газпрому» полностью пересмотреть Восточную газовую программу. Основная причина задержки реализации этой программы заключалась в отсутствии достаточного финансового обеспечения. Кроме этого, появление на рынке относительно недорогого сланцевого газа заставило сомневаться в ценовой конкурентоспособности российского газа. Однако заключение контракта с Китаем разрешило одну из самых серьёзных проблем, а именно финансовую проблему, и у России появились необходимые средства для разработки месторождений и создания соответствующей инфраструктуры, что повысило вероятность установления газового сотрудничества со странами Северо-Восточной Азии.

Во-вторых, крупномасштабные сделки между Россией и Китаем предоставили возможность преодолеть так называемые «Азиатские премии». На страны СВА такие, как Южная Корея, Китай, Япония и Тайвань приходится 63 процента от общемирового объёма сделок по СПГ, но они покупают газ в 5 раз дороже, чем США.

Одна из основных причин «Азиатских премий» заключается в том, что в регионе отсутствует рынок, где цены на газ устанавливаются по принципу спроса и предложения в данном регионе, а также отсутствует, так называемый, «Торговый хаб СПГ», необходимый для разработки прозрачного ценового сигнала, направленного на выгодную торговлю газом и привлечение инвестиций в создание инфраструктур по добыче природного газа.

Тем не менее, более принципиальной причиной является отсутствие долгосрочных контрактов на стабильные и надёжные поставки трубопроводного газа (PNG). Недавно согласованная между Россией и Китаем цена на газ может послужить стандартной ценой для азиатских стран. В частности, необходимо уделить пристальное внимание проекту «Алтай», детали которого пока не согласованы. Однако на фоне резкого падения цен на нефть Китай, по всей вероятности, может предложить более низкую цену, чем в мае 2014 года.

Если будет установлена существенно низкая цена по сравнению с маем прошлого года, то такая стоимость может сыграть роль стандартной цены для азиатских стран, что позволит им в перспективе вести переговоры с Россией о её снижении.

К 2030 году газ станет наиболее важным видом топлива в энергобалансе в странах ОЭСР. В связи с этим новые правила США, которые регулируют выбросы углекислого газа в электроэнергетике, будут играть большую роль в процессе энергообеспечения. Но пока опасений по поводу дестабилизации в будущем поставок газа, скорее всего, не возникает.

Это станет возможным за счет увеличения объёма торговли СПГ благодаря увеличению количества поставщиков газа в мире, увеличению количества заводов по сжижению природного газа примерно в три раза и необходимости временного слияния газовых рынков.

Более того, в последнее время рынок СПГ в Азии стабилизируется. Кроме этого, по мере увеличения поставок российского газа в Китай увеличивается импорт СПГ другими азиатскими странами, такими как Южная Корея, Япония и Индия морским путём, что, возможно, вызовет избыточные поставки газа на азиатский рынок.

Избыточные поставки газа на азиатский рынок приведут к тому, что страны-поставщики, такие как Австралия, США, Канада, Мозамбик и др., увеличат объем поставок для того, чтобы составить нездоровую конкуренцию России, которая является поставщиком с более высокими затратами, что в своё время случилось с железорудной промышленностью. В частности, с появлением сланцевого газа будущее газовой отрасли России будет неутешительным. Через 10-15 лет, когда объём добычи сланцевого газа будет значительно увеличен, экспорт российского газа уменьшится примерно на 20 процентов.

Таким образом, как бы ни была велика геополитическая выгода от газового проекта между Россией, Южной и Северной Кореями, необходимо обратить пристальное внимание на обоснованность цен на газ. Но и нежелательно откладывать в долгий ящик трёхсторонний газопроводный проект, который обладает большим геополитическим потенциалом, преувеличив влияние сланцевого газа. До 2035 года Европе также будет сложно преодолеть зависимость от российского газа, тем более, что ещё существует неопределенность относительно сланцевого газа из-за экологических ограничений и др. В связи с этим нельзя пренебрегать важностью поставок российского газа в СВА.

Южная Корея должна придерживаться двух направлений в своей стратегии, то есть, активно реагировать на изменения на рынке газа, в том числе путём создания торгового хаба СПГ для обеспечения стабильности его поставок. Одновременно она должна занять лидирующие

позиции в сотрудничестве в газовой сфере между Россией и тремя странами (РК, Китай и Япония), а также изучить возможность включения проекта газопровода трёх стран (Россия и две Кореи) в единую газотранспортную сеть в СВА. Через 10 лет многие страны должны будут вывести из строя АЭС, при этом Япония должна будет расширить выработку электроэнергии на базе СПГ. Основным видом «чистой» энергетики в Китае также будет газ. В связи с этим глобальные потребности в газе, которые по прогнозу МЭА составят 5,4 триллиона кубометров к 2040 году, могут значительно увеличиться, и при этом необходимо помнить, что цены на газ по-прежнему будут непредсказуемы.

В-третьих, следует стремиться к заключению Соглашения о свободной торговле между ЕАЭС и Республикой Корея. Хотя итоговые интегрированные рейтинги для России и Кореи не очень высоки, обеим странам необходимо активно рассмотреть возможность заключить ССТ, поскольку глобальные условия находятся под большим влиянием большого размера рынков стран.

[Таблица 5]
Рейтинг сбалансированности интересов стран ТС в либерализации торговли с третьими странами

Страны	Итоговый интегрированный рейтинг
Индия	64,0
Китай	54,4
Турция	51,7
ЕАСТ	45,8
Вьетнам	45,6
Египет	42,9
АСЕАН	41,2
Республика Корея	37,4
МЕРКОСУР	37,0
Новая Зеландия	27,3

Источник: Спартак А.Н. “Перспективы евразийской экономической интеграции и ее позиционирование в глобальном экономическом пространстве”, Торгово-промышленная палата Российской Федерации.

По результатам анализа с помощью вычислимой модели общего равновесия (CGE model) следует существенно укрепить сотрудничество между ними в сфере нефтехимии и горнодобывающей промышленности, а для российской стороны необходимо рассмотреть сотрудничество в сфере текстильной индустрии и производства электронных приборов. Кроме того, Корея также заинтересована в сотрудничестве в сфере автомобилестроения и транспортных средств.

[Рис.] Приоритетные отрасли и отрасли промышленности,
в которых Корея заинтересована в сотрудничестве

Session 3

Central Asia's New National Strategy and the Future of Korea-Central Asia Relations

Moderator

Sang-Nam Park (Professor of Hanshin University,
President of the Korean Association for Eurasian Studies)

Speech Topic 1

Muratbek Imanaliev (Professor of Diplomatic Academy of Ministry of Foreign Affairs of Kyrgyz Republic,
Former Secretary General of the Shanghai Cooperation Organization (SCO))

Speech Topic 2

Yevgeniy Khon (Head of Department of Economic Studies at Kazakhstan Institute
for Strategic Studies under the President of the Republic of Kazakhstan)

Speech Topic 3

Weon-Yong Sung (Professor of Incheon National University)

Panelist

Ihl Song Choi (Chairman of the Preparatory Committee for the Korea-Central Asia Cooperation Secretariat,
Former Ambassador to Romania)

Hongyul Han (Professor of Hanyang University,
Chairman of the Korea Consensus Research Center (KCRC))

Joung Ho Park (Head of Russia and Eurasia Team of KIEP)

Speech Topic 1

EEU vs One Belt One Road, Central Asia's Strategic Choices and Responses

Muratbek Imanaliev

Professor of Diplomatic Academy of Ministry of Foreign Affairs of Kyrgyz Republic,
Former Secretary General of the Shanghai Cooperation Organization (SCO)

유라시아 통합 계획, 실크로드경제벨트와 키르기스스탄

(‘연계’ 문제에 대한 키르기스스탄의 접근법에 관하여)

이마날리예프(M.S. Imanaliev)

유라시아경제연합(EEU)을 필두로 한 유라시아 통합 계획들은 중앙아시아 국가들에게 분명 큰 관심의 대상이다. (여기서 잊지 말아야 할 것은, 실크로드경제벨트와 미국의 ‘신실크로드’ 전략도 역시 같은 맥락이라는 점이다. 다만 ‘호라산’ 윌라야(wilayah) 건설을 비롯한 급진주의 종교의 구상은 특별히 주목해야 할 별개의 논의 대상이다.) 그러나 이러한 유라시아 통합 계획들은 드러난 혹은 드러나지 않은 그 모든 장점에도 불구하고, 내 생각에 약간의 내용 불충분, 더 정확히 말하면 의미 구조의 결여라는 문제를 안고 있다. 개인과 국가의 활동을 규정하는 의미 구조, 그 기저에 그 어떤 정체성의 모델, 이 경우에는, 예를 들어, 유라시아적 정체성 모델의 총체에 대한 설계가 있어야 하는 의미 구조가 결여되어 있는 것이다.

의미, 가치체계, 지향성은 새로운 유라시아 공간의 설계에서 아마도 어떤 매력적인 구상의 틀 내에서 그 내적인 내용 안에 표현될 수 있었을 것이다. 아니면, 말하자면 모든 사람에게 동시에 매우 중요한 그 무언가의 형태로 아직 완전히 정확하게 문구로 완성되지 않은 것일 수도 있는, 그러나 누구나 생각하기에 파편적이지 않고 포괄적이면서도 암묵적 합의를 뜻하는 것이다. 문구와 합의 너머에는 직간접적인 강요만이 가능한 것이고, 이는 정치적으로도 전략적으로도 어쨌든 반생산적이다.

둘째, 가치체계의 총체는 상당히 긴 장기 전망에 대한 공동의 이해를 문구화하기 위해서, 또 공동의 노력으로 모두를 위하여 공동의 이해를 추진하고 견지하기 위해서 반드시 있어야 하는 것이다.

셋째, 대규모 계획들이 글로벌한 의미를 가졌다고 하려면 단지 계량경제적인 변수들(econometric parameters)로 국한되어서는 안 될 것이다. 공동의, 그러면서도 획일적이지 않은 문화적, 인적 협력공간을 창출하는 것과 같은 프로세스들을 포함시켜야 할 것이다. 그리고 협력의 기저에는 상호이해, 즉 정보, 세계관 측면에서의 과거 역사의 왜곡이 없는 종류의 축적에서 자유로운 상호이해가 깔려 있어야 하고, 특히 중요한 것은 공통의 미래를 위한 긍정적인 이미지와 상징의 설계가 깔려 있어야 하는 것이다.

나는 산업생산, 교통운송, 금융, 물질적 자원의 중요성과 필요성을 분명하게 알고 있다. 그러나 그와 나란히 문화, 예술, 스포츠 등의 분야에서 협력을 발전시키는 것이야말로 동반자관계의 발전 과정이, 순전히 경제와 투자와 그 비용에 편중된 일종의 독점적 편향에 대한 의존에서 벗어나서 균형을 잡을 수 있도록 해줄 것이라는 것은 당연하다. 예를 들어 사회적 지원의 관점에서 볼 때 그러하고, 매끄럽게 큰 문제없이 다음 단계의 동반자관계로 이행하기 위한 관점, 위에 언급한 이미지와 상징의 존재 기한을 연장하기 위한 관점에서 볼 때 그러하다.

넷째, 아주 이상하고 심지어 비논리적인 생각으로 보일 수도 있지만, 이는 공동 활동의 토대를 놓기 위해 옳은 것이고, 공통의 가치는 모두가 인정하는, 단일한 해석이 가능한 어휘(vocabulary), 전문용어를 포함한 어휘를 이루는 것이다.

기본적인 정치조직 플랫폼은 '형과 아우'라는 계층적 피라미드를 법규적, 일반적으로 만들지 않는 공동 발전의 가능성 속에 포함되어야 한다. 이는 절차적인 의미에만 국한 된 것이 아니다. 유라시아 통합 계획들에 경제적 주변부, 여타 의미의 주변부가 있을 것인가?

물론, 이상에서 이야기 한 것은 문제에 대한 예비적인 이해로 보아야 한다. 그 문제를 고려하지 않고는 공동의 창조활동과 어떤 결과를 달성하는 것은 고사하고, 사안별 동등한 대화란 심지어 아주 미미한 수준조차도 불가능하다.

현재의 유라시아주의(통합계획)의 설계자, 제안되는 여러 구상과 계획을 설계한 사람들은 모든 당사자들이 이해할 수 있는, 어떤 가치 지향을 토대로 한 공동의 정체성 모델을 설계하는 것을 과제로 삼지 않는다. 그런데 제한적이나마 현대적인 협력공간을 국제기구의 형태로 건설하는 것은, 관련 절차들과 함께 경제 협력만을 토대로 한다면, 그리고 '경제적 인간'의 어떤 적극적인 활동만을 토대로 한다면 그것으로는 부족하다. 그러한 구조는 내가 보기에 오래 갈 수가 없다. 특히 옆에서 보기에, 제안되는 통합 안들의 매력과 이득을 고려해볼 때 그러하다.

구조적인 글로벌 위기의 상황에서, 글로벌 위기가 지역별, 기능별로 나뉘어 나타나는 상황에서 필요한 것은 동반자관계의 다층적인 공간을 만들기 위한 합의의 과정이다. 유라시아 통합 계획들에 대해서는, 예를 들어, 다시 유라시아경제연합을 보면, 모든 구소련 국가들에게 가장 중요한 것, 밝은 '시장경제'의 미래를 위해 분투하던 과정에서 잊고 놓쳤던 것, 바로 그 문제이고, '포스트공산주의' 상태에서 벗어나는 길, 그

상태에서 해방되는 길을 공동으로 모색하고 나아가 모두를 위한 창조적 활동의 가능성을 공동으로 모색하자는 문제인 것이다.

물론, 현재의 유라시아주의의 문제를 개괄하는 것은, 사회경제 발전 구상의 심각한 위기, 종교의 위기와 인간 가치체계의 위기, 국제법의 위기, 그리고 기타 국제적인 소통의 기본과 원칙, 원동력의 위기, 그 외 많은 것들의 위기와 같은 현상으로 특징지어지는 현재 글로벌 상황의 전개 맥락과 동떨어져서는 불가능하다.

관련 계획들의 지경학적 설계와 실현 과정은 당연히 지정학적인 결과를 가지고 온다. 유라시아 경제 통합 계획은 다른 글로벌 및 지역별 계획, 프로그램들과 마찬가지로 크게 보아 대열강들의 이해관계를 설계하는 것인데, 대열강들은 설계의 대상이 되는 나라들의 이해관계와 항상 모든 면에서 일치하는 것은 아니다.

이상의 논의와 관련하여, 다음 문제를 논의해야 하지 않을까. 유라시아의 통합 계획들, 이것은 한 시대의 끝인가, 새로운 시대의 시작인가?

이제 키르기스스탄에 대해서 이야기해 보자. 이른바 주권적 유라시아 경제통합 계획의 관점에서 볼 때, 키르기스스탄은 몇 개의 경제협력 공간, 기타 협력공간이 있을 수 있다.

첫째 가장 필요한 것은 중앙아시아 자체 모델로서 역외 행위자들과의 동반자관계를 수반한 것이다. 이 안은 아마도 가장 적정한 것으로 볼 수 있겠지만, 예를 들어 실현가능성의 관점에서 볼 때 그렇게 유망하지 않은 안일 수도 있다.

알려져 있다시피 그러한 유형의 지역구조를 건설하려는 시도는 이미 있었지만, 사실 성공하지는 못했다. 중앙아시아 국가들의 활동이 부정적인 결과로 나타난 최근의 사례는 주로는 결국 진정한 가치체계의 문제, 국가별, 지역별 우선과제의 문제, 각국 이해관계와 지역적 이해관계의 총체의 문제, 각국 국가정체성의 온전성의 문제가 있었기 때문으로 보인다. 그 이후에 이런 것들은 분명 외교 논의의 형성에 영향을 미쳤고, 정보의 공백과 분석의 공극이 넓어지는 데에 영향을 미쳤고, 또 대부분의 중앙아시아 국가들에서 나타나는 국제정치의 비전략적인 성격에 영향을 미쳤다.

그 다음으로 가능한 협력공간 건설 안은 유라시아 모델이다. 여기에서는 두 가지 과정을 언급할 필요가 있다. (물론, 또 다른 제안도 있다.)

첫째, 역설적으로 들리지만, 유라시아 통합모델은 여러 단점과 불완전성에도 불구하고, 긴밀한 지역관계가 느슨하거나 심지어 없음에도 불구하고, 중앙아시아 모델에 비해서 더 실현가능성이 높다. 얼마 전에 있었던 지정학적 계획이 관성적으로 미친 정치심리적 영향, 역사적 국가주의적 영향은 지금까지도 매우 크다. 게다가 이는 러시아 뿐 아니라, 모든 중앙아시아 국가에서 예외없이 그러하다. 물론 받아들이는 정도와 영향의 정도는 그 진폭이 각기 다르고 전망도 각기 다르긴 하다.

유라시아 협력 계획에서 러시아의 특별한 역할을 강조할 때, 150년 전의 상황과는 달리, 현재의 러시아의 리더 지위는 매우 중요한 근본적인 변화가 있다는 점을 언급해야 한다. 오늘날 러시아는 통합자(integrator)이다.

둘째. 이른바 유라시아 경제공간에 대한 중국의 점진적인 참여(incorporation). 이 과정이 점점 규모가 커지고 가속화되고 있다는 점은 분명하고, 누구나 인정하는 것이다. 2013년 중국의 시진핑 주석이 중앙아시아 국가들을 순방하는 과정에서 제안한 '실크로드경제벨트' 건설 구상은 중국이 유라시아 공간의 국가들과 경제무역관계, 교통인프라와 기타 협력을 더욱 긴밀하게 발전시켜 가겠다는 모델(구도) 그 이상도 이하도 아니었다. 협력이지 통합이 아닌 것이다. 내 생각에 중국은 너무 자체로 만족적이어서 특별히 통합을 필요로 하지 않는다.

물론, 미국의 '신실크로드' 프로젝트도 무시해서는 안 된다.

이렇게 초강대국들이 제안하는 유라시아 경제공간의 모델은 아직은 물론 아주 분명하지는 않지만 점차 분명한 협력의 변수와 경계를 설정하기 시작하고 있고, 이미 상당히 분명하게 나타나 있다. 그 경계 안에서 두 세 개의 계획 모델들이 제안되었거나 아니면 이미 실행 중이고 더 강해질 수 있는 두 세 개의 모델들이 공존하게 될 공산이 크다.

이렇게 계획들이 공존하려면 규칙, 절차, 형식을 설정하고 정식화해야하고 그 결과가 공존 가능한 것이어야 한다. 그렇지 않으면 유라시아 공간의 모델이 지정학적, 전략적 맥락에서 국가간, 기구간에 더 치열하고 더 비타협적인 경쟁을 부추기게 되지 않을까? 아니면 결국 경제적 통합계획들을 초강대국간에 이미 존재하는 지정학적 경쟁이 순전히 경제적 척도로 나타난 것으로 보아야 할 것인가? 그러나 통합 계획들이 어떻게 전개된다 할지라도, 양자, 다자간 외교의 역할은 갈등을 부추기는 것을 최대한 막고 발생하는 대립을 균질화해버리는 것을 최대한 막을 필요성으로 귀결된다. 그리고 어느 누구에게도 내부에서나 외부에서나 유라시아 협력 공간에 위험한 것을 만들지 못하게 하는 것이다.

키르기스스탄은 ‘파이프라인 구도, 파이프라인 정치’에 참여하는 나라가 아니다. 따라서 ‘석유가스’ 외교가 없다는 것은 언뜻 보기에 작은 나라의 심각한 결점으로 보인다. 게다가 키르기스스탄은 세계경제의 주요 인프라 시스템에서 한 발짝 떨어져 있다. 그렇기 때문에 우리나라의 수요를 규정하는 가능성은 매우 위축되어 있다. 하지만, 가능성은 엄연히 있고 그것을 최대한 활용해야 한다.

모든 가능한 우선과제 중에서 내가 보기에 가장 중요한 것 두 가지를 꼽아 볼 수 있다.

첫째. 유라시아경제연합(EEU)의 공간에서 러시아-카자흐스탄이라는 경제적 ‘축’을 키르기스스탄식으로 ‘정착’시키는 것. 이 ‘축’은 유라시아 대륙의 정치, 경제 전반에 대한 불변 상수라고 할 수 있고 중앙아시아 지역에 그 영향이 ‘드리워져 있다’고 할 수 있다.

둘째. 러시아-카자흐스탄이 전체적으로 선호하고 우선시하는 것과는 달리, 키르기스스탄에게 중국 방향은 사실상 새로운 방향이다. 그러나 이미 오늘날에도 커다란 구멍도 뚫리고 무언가 짜깁기식임에도 불구하고, 키르기스의 정보공간 중에서 중국과 관련된 부분은 여론 형성과 각급의 정책결정에 매우 독특하면서도 강한 영향을 미치고 있다. 중국 방향의 국제협력은 현 단계 키르기스스탄에 지극히 중요하고 필요하다. 이는 비록 중국-키르기스스탄 관계가 느리게 구축되어 가는 과정에 체계성, 구조적 완결성, 충실성도 없지만 이미 활발하게 작동하고 있는 공식이다.

현재 러시아와 중국은 다른 나라들과 마찬가지로, 새로운 경제발전 모델, 새 시대에 부합하는 경제발전 모델을 수립하는 데에 골몰하고 있다. 러시아와 중국에서 수립 중인 경제 구상에서 양국에 필요하고 양측이 합의한 요소들 간에 어떤 조화를 이룰 가능성이 있는가? 아마도 있을 것이다. 키르기스스탄을 비롯한 중앙아시아 국가들로서는 이러한 과정을 더 유심히 지켜볼 필요가 있을 것이다.

위에서 서술한 내용은 유라시아 방향에서 키르기스스탄이 취할 수 있는 전략이다. 이 전략을 실현할 기제와 도구로 사용할 수 있는 것은 EEU와 ‘실크로드경제벨트’, 그리고 그 둘의 ‘키르기스식 연계’에 숨어있는 가능성이다.

우파(Ufa) 정상회담을 마치고 푸틴 러시아 대통령은 이렇게 말했다. “……우리는 이 두 구상(EEU와 실크로드경제벨트 – I.M.)이 양립가능하며 서로 배치되지 않는다고 생각한다.” 이어서 ‘연계’ 구도에 대해서는 “‘실크로드경제벨트’ 구상, TSR, BAM(바이칼-

아무르 철도) 개발에 관한 우리의 계획들, EEU 관련 몇몇 우리의 계획들, 이 모든 것은 결국 같은 것에 관한 이야기이다. 즉, 우리는 **우리의 노력을 연계하기만 하면** 된다(강조 – I.M.).”라고 말했다.

실제로는 ‘연계’란 아직은 두 정상, 러시아 대통령과 중국 주석의 정치적 의지와 의도의 ‘연계’를 의미하는 것으로 보인다.

분명한 것은, 유라시아경제연합과 ‘실크로드경제벨트’의 연계에 관한 러중 정상의 성명에 언급된 목표를 달성하기 위해서는, 신뢰의 공간, 특히 러시아와 중국 간의 신뢰의 공간을 만들어야 하고 중앙아시아 내에 러시아와 중국의 이해관계가 양립가능한 공간을 만들어야 한다는 점이다. 그러나 중앙아시아 국가들은 이러한 문제의 논의와 의사결정 과정에 더욱 적극적으로 더욱 건설적으로 참여하여야 할 것으로 보인다. 또한 정치적 부주의와 지나친 야심으로 인해 긴장의 응어리가 생기지 않도록 하는 것도 중요하다.

이와 관련하여 ‘실크로드경제벨트’를 포함한 유라시아 경제 통합 계획에 대한 대한 몇 가지 평가 변수를 짚고 넘어가야 한다. 예를 들어, 현재 ‘실크로드경제벨트’ 구상은 중국과 실크로드 대에 위치한 나라들 간의 양자 프로젝트들의 총합으로 보인다. 그러므로 이 구상은 모두와 모두 간의 협력이 아니라 모두와 중국 간의 협력을 전제로 하고 있고, 그것도 양자간 계획의 체제 내, 그 공간의 틀 내에서의 협력을 전제로 하고 있다는 느낌이다. 그리고 대부분의 그러한 계획들은 중국이 참여하지 않는 다자간 구도로 변형되지는 않을 것이다. 그러나 중국과 다른 나라 간의 양자 구도, 또 다른 나라를 끌어들일 수도 있는 구도로 발전할 수 있다. 이 경우, 카자흐스탄의 ‘누를리 졸(Nurly Zhol)’ 계획과 ‘실크로드경제벨트’ 구상의 ‘연계’ 아이디어에 대해 생각해 볼 수 있다. 카자흐스탄의 나자르바예프 대통령은 “누를리 졸은 카자흐스탄에 유리한 대륙횡단 물류 프로젝트인 ‘신실크로드’ 경제벨트의 일부이다.»라고 말한 바 있다(Kazinform. 2015.9.17). 2015년 9월 중앙아시아 국가의 정상들과 관련 사전 합의가 있었다.

10월 16일 아스타나 EEU 정상회담에서 채택된 ‘실크로드경제벨트’와의 연계에 관한 가입국의 행동조율에 관한 문서는 일종의 ‘통합자’ 역할을 하게 될 것이나, 의문의 여지가 남는다.

다른 한편, 아직은 실제로 ‘실크로드경제벨트’를 모든 의미에서 무언가 단일한 구체적인 계획으로 분류하는 것은 어려울지도 모른다. 현재 이는, 내 생각에는, 결국 하나의 ‘구상’의 틀 내에 단일한 인프라 시스템으로 묶인 양자간 프로젝트들의 총합이고,

가까운 미래에 그러한 전략적, 실행적 맥락으로 발전하게 될 것이다. EEU와의 '연계'를 보자면, 한편으로 그 둘의 개념적 불일치가 외적으로 양립이 어렵다는 공식으로 나타나고 다른 한편으로 유라시아경제연합의 통합이 불충분한 점이 내적으로 발전의 부족으로 나타나게 되어, 또 중앙아시아 국가들이 '이해관계의 균형을 위해 움직이고자'하는 바람으로 말미암아, EEU는 (독자적인) 프로젝트 공간으로 나아가거나 '실크로드경제벨트'의 실현 메카니즘이 되거나, 아니면 동시에 이 둘 모두가 될 수도 있을 것이다.

내 생각에 유라시아 통합 계획을 무언가 역사적인 과정, 즉 새로운 수준의 국제 소통 문화에 부응하여, 약소국가의 이해를 침해하지 않고 새로운 형태, 새로운 내용의 리더십을 갖춘, 실크로드 공간의 지나친 군사화를 배제한 그러한 역사적 과정의 형성 방향(trend)으로 이끌어내는 것이 가장 타당할 것이다. 물론 테러, 극단주의 및 기타 국제범죄와의 전쟁에 대한 공동의 노력을 더욱 활성화해야 한다.

이러한 상황에서 키르기스스탄은 어떻게 행동해야 하는가?

무엇보다 키르기스스탄은 '연계'할 수 있는 무언가가 있어야 한다. 예를 들어, 전 국민의 합의에 기초하여 수립된 국가 발전 구상, 나라의 미래에 대한 사회정치적 계약, 즉, 사회적 민족적 규율을 준수할 필요성, 국민 국가(nation state)를 건설할 필요성, 다민족, 다종교 사회를 건설할 필요성, 민족정체성의 기본 요소들을 설계할 필요성을 규정하는 일종의 사회정치적 계약이 될 수 있는 국가 발전 구상이 있어야 한다. 그리고 당연히, 대규모의 국가적 개발 계획들이 나와야 한다.

둘째, '실크로드경제벨트'의 이른바 키르기스 구간을 건설하는 것은 키르기스스탄의 EEU 참여에 배치되는 것이 아니어야 한다. 나아가 오늘날 분명한 것은, EEU에 참여하는 것이 키르기스스탄과 EEU 참여국들이 가지고 있는, 아직 활용되지 못한 가능성과 자원을 동원하는 것을 촉진한다면, '실크로드경제벨트'는 이 동원이 잘 되도록, 또 중국과 유럽 및 아시아의 다른 국가들이 이 잠재력을 적극 활용할 수 있도록 필요한 동력을 부여해 줄 수 있다. 다시 말해, 발전을 위한 길을 열어주고 협력의 지평을 넓혀줄 수 있는 것이다. '지향성', 즉 대개 인위적이고 작위적으로 부가된 성격을 띠는 '지향성'의 딜레마는 해소될 수 있고 중화되고 나아가 극복될 수도 있는데, 이는 유라시아 통합 계획들, 이니셔티브들의 좌표 체계를 올바르게 설계하고 조화를 달성함으로써, 자체 외교를 활성화함으로써, 유연성을 가짐으로써, 필요한 변화와 혁신을 자국의 경제발전 전략에 알맞은 때에 투입함으로써 가능하다.

셋째, 완전한 참여 또는 부분적인 참여가 가능해야 한다. 또는 다른 참가국들이 계획하는 다자간 프로그램과 프로젝트에 키르기스스탄이 참여하는 것도 가능해야 한다.

물론, 키르기스스탄이 유라시아 통합 계획들에 대한 제대로된 참여 구상을 만들어내기 위해서는 상당수의 연구자, 외교관, 전문가 집단이 상당한 노력을 기울여야 한다.

ЕВРАЗИЙСКОЕ ПРОЕКТИРОВАНИЕ, ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ПОЯС ШЕЛКОВОГО ПУТИ И КЫРГЫЗСТАН.

(К вопросу о подходах Кыргызстана к проблеме «сопряжения»)

Евразийские проекты, в числе коих прежде всего следует отметить Евразийский экономический союз, (при этом не забудем, что Экономический пояс Шелкового пути и американский «Новый Шелковый путь» также являются таковыми. Предлагаемые радикально-религиозные проекты, включая создание вилайата «Хорасан», - это отдельный вопрос для обсуждения, требующие особого внимания), представляют очевидный интерес для центральноазиатских стран, вместе с тем при всех их развернутых и скрытых преимуществах и достоинствах страдают, как мне представляется, некоторым дефицитом содержательности, точнее, смысловых конструкций, предопределяющих деятельность людей и государств, и в основе которых должно быть, наверное, конструирование совокупности неких моделей идентичности, в данном случае, например, евразийской.

Смыслы, ценностные емкости и ориентиры в проектировании нового евразийского пространства могли бы быть, наверное, обозначенными в пределах и внутреннем содержании некоей привлекательной идеи. Либо, скажем так, в виде чего-то очень важного одновременно для всех, не могущее пока быть сформулированным до конца и точно, но которое всеми имеется в виду и по нему имеется не фрагментированный, а всеобъемлющий, но молчаливый консенсус. За рамками формулировок и консенсуса остается возможным лишь прямое либо опосредованное принуждение, которое политически и стратегически, в общем-то, контрпродуктивно.

Во-вторых, наличие совокупности ценностных емкостей необходимо для формулирования общих интересов на достаточно длительную временную перспективу, их продвижения и отстаивания совместными усилиями и во благо всех.

В-третьих, крупные с претензией на глобальную значимость проекты, наверное, не должны ограничиваться только эконометрическими параметрами. Видимо целесообразно включать и такие процессы как формирование совместного, но не единообразного, культурно-гуманитарного пространства сотрудничества, в основе которого, на мой взгляд, должно быть взаимопонимание, свободное от информационно-мировозренческих искажений прошлого, нагромождений подобного рода на день сегодняшний и, что особенно важно, конструирование позитивных образов и символов для общего будущего. Я отчетливо представляю себе важность и нужность промышленного производства, транспорта, финансов,

материальных ресурсов и т.п., но параллельное развитие сотрудничества в области культуры, искусства, спорта и т.п. понятным образом может сбалансировать зависимость нарастающих процессов партнерства от этой своеобразной монополии сугубо экономико-инвестиционного компонента и его издержек, прежде всего с точки зрения, например, общественной поддержки, плавности и безболезненности перехода к следующим этапам партнерства, пролонгирования существования упомянутых выше образов и символов.

И в четвертых, что может показаться весьма странным и даже нелогичным суждением, но оно верно для простраивания фундамента совместной деятельности, - общие ценности формируют всеми признанный и единый в толковании вокабуляр, включая терминологический сектор.

Основная политико-организационная платформа, наверное, должна содержаться в возможности совместного развития без нормативного и бытового оформления иерархической пирамиды «старших и младших» и не только в процедурном смысле. И будет ли у евразийских проектов экономическая и иная периферия?

Разумеется, сказанное следует рассматривать как некое предварительное понимание проблемы, без учета которой не возможен даже слабенький равноправный предметный диалог, не говоря уже о какой-то совместной созидательной деятельности и достижения искомых результатов.

Вполне возможно, что проектировщики современного евразийства, предлагаемых концепций и программ и не ставят задачу конструирования понятной всем участникам модели совместной идентичности на основе каких-то ценностных ориентиров, но, думается, что строить современное даже ограниченное пространство сотрудничества в виде международной организации на основе идеи только экономического сотрудничества с соответствующим набором процедур и некоей активной деятельности «экономического человека» не достаточно и такие конструкции, как мне представляется, недолговечны, особенно, если учесть привлекательность и выгоды предлагаемых вариантов со стороны.

В условиях системного глобального кризиса, распадающегося на локальные и функциональные, видимо, требуется консенсусное движение к формированию многослойного пространства партнерства. Применительно к евразийским проектам, речь может идти, например, если опять же иметь в виду Евразийский экономический союз, о наиболее важном для всех бывших советских республик, и которое забыли или упустили в пылу борьбы за светлое «рыночное» будущее, – о совместном поиске выхода из или освобождения от «посткоммунистического» состояния и последующей созидательной деятельности на благо всех.

Разумеется, реферирование проблемы современного евразийства нельзя осуществлять вне контекста развития современной глобальной ситуации, которой сегодня характерны такие явления как глубокий кризис концепций социально-экономического развития, религий, гуманитарных ценностных емкостей, международного права, а также и других основ, принципов и движителей международного общения, и многого другого.

Геоэкономическое проектирование и реализация соответствующих программ будет, разумеется, иметь геополитические последствия. И евразийское экономическое проектирование, равно и как другие глобальные и региональные проекты и программы, - это, в общем-то, проектирование интересов великих держав, которые не всегда и ни во всем совпадают с интересами тех, кто является объектом проектирования.

В связи с вышеизложенным, подлежит ли обсуждению вопрос: проектные работы в Евразии – это конец некоей эпохи или начало новой?

Теперь о Кыргызстане. С точки зрения, скажем так, суверенного евразийского экономического проектирования у Кыргызстана может быть несколько пространств экономического и иных форм сотрудничества.

ПЕРВОЕ и самое актуальное – собственно центральноазиатская модель при партнерстве с внерегиональными акторами. Этот вариант, наверняка, может рассматриваться как наиболее оптимальный, но не самый перспективный, в том числе и с точки зрения возможности осуществления.

Известно, что попытки создания такого рода региональных структур уже были, правда, оказались безуспешными. Последнее, как негативный результат деятельности центральноазиатских государств, на наш взгляд, связано все-таки в большей степени с проблематичностью формирования истинных ценностных емкостей и приоритетов страновой и региональной классификации, совокупности национальных и опять же региональных интересов и полноценности национальной государственности. И очевидно их последующее влияние на возникновение внешнеполитических дискурсов, обширность информационно-аналитических лакун и нестратегический характер международной политики большинства центральноазиатских стран.

СЛЕДУЮЩИЙ возможный вариант построения пространства сотрудничества – евразийская модель. Здесь следует отметить два процесса. (Разумеется, предлагаются к реализации и другие)

Первый. Как это ни парадоксально, евразийская модель интеграции при всех ее недостатках, усеченности, слабости и даже отсутствия плотных межрегиональных связей и т.д. имеет больше шансов на имплементацию

нежели центральноазиатская. Инерционное политико-психологическое и историко-государственническое влияние геополитического проектирования, имевшего место в недалеком прошлом, достаточно велико и до сих пор, причем не только в России, но и во всех без исключения центральноазиатских государствах, правда с различной амплитудой восприятия и влияния и, разумеется, с различными перспективами.
Почеркивая особую роль России в проекте евразийского сотрудничества отметим очень важное принципиальное изменение ее нынешнего лидерского статуса в отличие от ситуации стопятидесятилетней давности. Сегодня Россия – интегратор.

Второй. Постепенное инкорпорирование в т.н.евразийское экономическое пространство Китая: становится очевидным и общепризнанным, что процесс этот будет становится все более масштабным и ускоряющимся. Предложенная в ходе визита в центральноазиатские страны в 2013 году Председателем КНР Си Цзиньпином идея создания «Экономического пояса Шелкового пути» есть ни что иное как некая схема-модель более тесного торгово-экономического, транспортно-инфраструктурного и иного сотрудничества Китая со странами евразийского пространства. Речь идет именно о сотрудничестве, а не о интеграции. Как мне представляется Китай слишком самодостаточен и особо не нуждается в интеграции.

Не следует, конечно, игнорировать и американский проект «Новый Шелковый путь».

Таким образом моделирование евразийского экономического ареала, предложенное великими державами, постепенно начинает обретать пока, правда, не очень отчетливые, но уже достаточно ясно обозначенные параметры и границы сотрудничества, и в пределах которого будут, скорее всего, сосуществовать две-три заявленные либо уже действующие и могущие укрепиться проектные модели.

Режим сосуществования проектов требует формирования и формулирования правил, процедур, формата и совместимости искомых результатов. Или моделирование евразийского пространства спровоцирует более жесткое и более бескомпромиссное соперничество государств, организаций в геополитическом и стратегическом контекстах? Или все-таки следует рассматривать экономическое проектирование как некое сугубо отраслевое измерение уже существующей геополитической конкуренции великих держав? Однако, при любом развитии проектного простраивания роль дипломатии как двусторонней, так и многосторонней будет заключаться в потребности максимально избежать провоцирования конфликтов, нивелирования возникающих противоречий и т.д. И не дать кому-либо изнутри или извне соорудить что-то опасное на пространстве евразийского сотрудничества.

Кыргызстан не является участником «трубопроводных схем и политики» Соответственно, «нефтегазовая» дипломатия, вернее, ее отсутствие кажущийся, на первый взгляд, серьезный недостаток небольшой страны. К тому же пока Кыргызстан находится несколько в стороне от основных инфраструктурных систем мировой экономики. Поэтому возможности, которые определяют потребности страны, весьма сужены, но они есть и их надо максимально использовать.

Из всех возможных приоритетов полагаю возможным выделить два, как я представляю себе, основных.

ПЕРВОЕ. «Оседлание» Кыргызстаном экономической «оси» Россия – Казахстан на пространстве ЕАЭС. Об этой «оси» можно говорить как о постоянной константе политико-экономической жизни Евразийского континента и его «нависающем» влиянии на центральноазиатский регион.

ВТОРОЕ. В отличие от российско-казахстанской суммы предпочтений и приоритетов китайское направление для Кыргызстана является практически новым направлением, но, уже сегодня, несмотря на некоторую мозаичную с огромными лакунами, сектор кыргызского информационного пространства, связанный с Китаем, весьма, своеобразно, но впечатляюще влияет на формирование общественного мнения и принятие решений на всех уровнях. Китайское направление международного сотрудничества является чрезвычайно важным и актуальным на современном этапе для Кыргызстана. Сказанное – активно функционирующая формула, несмотря на отсутствие системности, конструктивизма и лояльности в медленно формирующемся русле китайско-кыргызских отношений.

В настоящее время Россия и Китай, равно как и другие страны, озобочены разработкой новых, адекватных новому времени моделей экономического развития. Существует ли возможность некоей гармонизации необходимых для обеих стран и согласованных двумя сторонами элементов разрабатываемых в Москве и Пекине экономических концепций? Наверное, да. Для государств Центральной Азии, в том числе и для Кыргызстана, наверняка полезно пристальней присмотреться к этим процессам.

Изложенное выше - это возможная стратегия Кыргызстана на евразийском направлении. В качестве механизмов и инструментария реализации этой стратегии могут быть использованы возможности, сокрытые в идеях ЕАЭС и «Экономического пояса Шелкового пути» и их «кыргызского сопряжения».

По итогам Уфимских Саммитов Президент России В.Путин сказал: «…мы считаем, что оба эти проекта (ЕАЭС и Э.п.Ш.п. – И.М.) совместимы и друг другу не противоречат». И далее о механике «сопряжения»: «Дело как раз в

том , что и проект «Экономического пути Шелкового пути» и наши проекты по развитию Транссиба и БАМа, некоторые наши планы в рамках ЕАЭС – все говорят об одном и том же: нам нужно п р о с т о с о п р я г а т ь н а ш и у с и л и я (разрядка моя – И.М.)».

На самом деле, как представляется, пока речь идет о «сопряжении» политических воль и намерений двух руководителей – Президента России и Председателя КНР.

Очевидно, что для достижения искомой цели, изложенной в Заявлении руководителей России и Китая о сопряжении Евразийского экономического союза и «Экономического пояса Шелкового пути» необходимо и далее простраивать пространство доверия прежде всего между Москвой и Пекином и совместимости их интересов в Центральной Азии. Но представляется, что центральноазиатские государства должны более активно и конструктивно привлечены к обсуждению этих вопросов и принятию решений. Важно также избежать возникновения сгустков напряженности вследствие политической неряшливости и чрезмерных амбиций.

В этой связи следует видимо уточнить некоторые оценочные параметры евразийского экономического проектирования, в том числе и концепции «Экономического пояса..». Например, пока последняя представляется как совокупность двусторонних проектов Китая со странами, расположенными в полосе Шелкового пути. Поэтому создается впечатление, что концепция предполагает сотрудничества не всех со всеми, но всех с Китаем, причем в режиме и в пределах пространства двусторонних проектов. И, что большинство подобных проектов не будут трансформированы в многосторонние без участия Китая, но могут развиваться на двусторонней китайско-иностранной основе с возможным привлечением каких-то других стран. В данном случае напомню об идее «сопряжения» казахстанской программы «Нурлы жол» и концепции «Экономического пояса..». Президент Казахстана Н.Назарбаев сказал, что «Нурлы жол является частью Экономического пояса «Новый Шелковый путь», выгодного для Казахстана трансконтинентального логистического проекта». (Казинформ. 17.09.15). Соответствующие предварительные договоренности достигнуты с руководителями стран Центральной Азии во сентябре 2015 года.

Принятый 16 октября на Саммите ЕАЭС в Астане документ о координации действий стран этой организации по сопряжению с «Экономическим поясом Шелкового пути» должен бы вроде сыграть роль некоего «объединителя», но сомнения остаются.

С другой стороны, наверное, пока действительно сложно квалифицировать «Экономический пояс…» как некий единый во всех смыслах конкретный проект. Сегодня это скорее, как мне представляется, все-таки больше

совокупность соединенных едиными инфраструктурными системами билатеральных проектов в рамках одной Идеи и в обозримом будущем будет развиваться в таком стратегическом и исполнительском контексте. Что касается «сопряжения» с ЕАЭС, то их концептуальная неидентичность, как формула внешней недосовместимости, с одной стороны, и некоторая недоинтегрированность Евразийского экономического союза, как недостаток его внутреннего развития, а также желание центральноазиатских стран «поиграть в баланс интересов», скорее всего, выведет ЕАЭС в русло либо проектного пространства, либо механизма реализации «Экономического пояса…», либо того и другого одновременно.

Как мне представляется, было бы весьма целесообразным вывести евразийское проектирование в тренд формирования некоего исторического процесса с соответствующим новым уровнем культуры международного общения без поражения интересов малых государств, новым форматом и содержанием лидерства, без чрезмерной милитаризации пространства Шелкового пути. Разумеется, должны быть подобающим образом активированы общие усилия по борьбе с терроризмом, экстремизмом и иными проявлениями трансграничной преступности.

Как должен действовать Кыргызстан в такой ситуации?

Прежде всего для Кыргызстана необходимо иметь что-то, что можно «сопрягать». Например, национальную концепцию развития, выработанную на основе общенационального консенсуса, и могущей стать общественно-политическим договором о будущем страны, предусматривающего необходимость соблюдения социальной и этнической дисциплины, построения национального государства, формирования национального полиэтнического и поликонфессионального общества и, наконец, конструирования базовых элементов национальной идентичности. И разумеется предложить к освоению крупные страновые проекты.

Во-вторых, создание кыргызского, скажем так, национального участка «Экономического пояса…» не должно противоречить участию Кыргызстана в деятельности ЕАЭС. Более того, сегодня очевидно, что, если членство в последней стимулирует мобилизацию имеющихся и еще неиспользованных возможностей и ресурсов как самого Кыргызстана, так и стран-участниц ЕАЭС, то «Экономический пояс …» может придать необходимую динамику развитию этой мобилизации, активному использованию предоставляющихся потенциалов Китая и других стран Европы и Азии, т.е. открыть путь к развитию и расширить географию сотрудничества. Полагаю, что диллема «ориентации», которая носит в большей степени искусственный и привнесенный характер, может быть размыта, нивелирована и даже устранена правильным конструированием и гармонизацией систем координат евразийских проектов и инициатив посредством активизации

собственной дипломатии, гибкостью и своевременным инкорпорированием необходимых изменений и инноваций в экономическую стратегию развития страны и т.п.

И, в-третьих, должно быть предусмотрено полное или фрагментарное присоединение либо участие Кыргызстана в планируемых другими участниками многосторонних программах и проектах.

Разумеется, требуется серьезная работа немаленького коллектива ученых, дипломатов и других специалистов, чтобы сверстать полноценную концепцию участия Кыргызстана в евразийских проектах.

М.С.ИМАНАЛИЕВ

Speech Topic 2

Implementation and Future Prospects of Policies on Central Asia's Industrial Diversification

Yevgeniy Khon

Head of Department of Economic Studies at Kazakhstan Institute for Strategic Studies under the President of the Republic of Kazakhstan

중앙아 주요국의 산업다각화 정책 추진현황과 발전전망

예브게니홍(YevgeniyKhon)
카자흐스탄공화국대통령산하
전략연구소경제연구팀장

글로벌 경제위기가 심화되고 에너지자원 및 기타유용광물에 대한 수요가 점증하는 한편 상품판로확대를 위한 신규시장 개척의 필요성이 날로 증대되고 있다. 이런 가운데 한국에 있어 유라시아 및 중앙아시아의 중요성이 날로 증대되고 있다. 이를 잘 대변해주는 것으로 한국이 주도하는 «한-중앙아시아» 협력포럼과 «유라시아 이니셔티브» 개념을 들 수 있고, 이것은 모두 «기술과 자원의 교환»형태의 호혜적인 협력을 지향하고 있다. «유라시아이니셔티브»는 박근혜 정부의 가장 중요한 글로벌 전략 중 하나로 2013년 10월 공표되었다.

«유라시아 이니셔티브»의 개념은 남북한과 중국, 러시아, 중앙아시아, 동•서유럽지역의 에너지 및 물류네트워크를 통한 통합을 목표로 한다. 이를 실현하기 위한 핵심적 메커니즘으로 실크로드의 복원, 즉, 새로운 교통축 «SilkRoadExpress»를 구축하는 것이다. 이 대규모프로젝트는 본질적으로 중국의 이니셔티브인 «실크로드경제벨트»와 맥을 같이하며, 한국의 역내지위를 확고히 하고, 유라시아 공간의 통합과정 등의 협력을 통해서 경제적 «틈새» 이익을 얻고자 하는 의지의 발현이다.

중앙아시아 각국이 독립한 이래 한국은 이들 국가의 주요 경제•통상 파트너 중 하나가 되었다. 예를 들면, 지난 14년 동안 교역량은 14배 증가하여 2014년 현재 약 57억 달러를 기록했다.

중앙아시아의 대 한국 수출품 중 가장 많은 비중을 차지하는 것은 유용광물과 농작물이며, 특히 그 중에서도 원유, 석유제품, 가스, 석탄, 알루미늄, 철합금, 곡물류 등이 주를 이루어, 전체 수출에서 차지하는 비중이 83.5%이다. 역내 각국의 대 한국 수입품은 주로 부가가치가 높은 완제품으로 자동차 및 그 부품, 통신장비, 설비, 엔진, 플라스틱제품, 타이어 등이다.

이러한 개괄적인 통계에서 알 수 있듯이 중앙아시아 각국의 수출입 구조는 원자재 기반경제를 특징으로 하는 전형적인 개도국의 특징을 보인다. 중앙아시아 대부분 국가들이 제조업 중심의 경제 구조조정을 추구하고 있음을 고려할 때, 이 분야에서의 한국과의 협력은 각국의 중기적인 우선과제가

될 것이다.

이 분야에서의 협력은 결코 새로운 것이 아닌 바, 현재 한국의 중소기업뿐 아니라 대규모프로젝트 차원에서도 한국기업들이 역내에 광범위하게 진출해있다.

카자흐스탄에서 시행되고 있는 양국 간 대규모프로젝트는 발하쉬 화력발전소건설, 아티라우 주 가스화학단지 건설, 잠빌 유전 개발 등이다. 한국의 대 카자흐스탄 투자액은 약 80억 달러로, 이로써 카자흐스탄은 포스트 소비에트 국가들 중 한국으로부터 가장 많은 투자를 유치한 국가이다.

현재 카자흐스탄에는 한국 자본이 참여한 합작기업의 수가 700개가 넘는다. 알마티에서는 현대 자동차가 트럭을, 코스타나이에서는 쌍용차가 승용차를 생산하고 있고, 삼성, LG전자, SK상사 등이 적극 활동하고 있다.

카자흐스탄의 가장 중요한 산업정책 방향 중 하나는 기술집약산업과 첨단기술 분야의 협력을 제고하는 것이다. 한국은 IT, 텔레콤, 모바일 테크놀로지, 전자정부, 의료분야에서 공인된 선진국으로서 이는 다양한 국제적인 순위에서 입증되고 있다. 카자흐스탄은 이러한 분야에 많은 관심을 갖고 있다. 그 예로 정부의 산업혁신 발전 계획에서 모바일 및 멀티미디어기술, 나노기술, 우주기술, 로봇공학, 유전공학, 미래 에너지 등이 우선 과제로 선정되었다.

«나자르바예프대학»을 기반으로 현재와 미래의 방향에 관한 기초과학 및 응용과학 연구실천에 특별한 관심이 부여되고 있다. 이와 관련하여 한국 내 유수 연구기관들과 긴밀히 협력하는 것이 카자흐스탄의 학술연구 정책의 주요 우선 과제가 될 것이다.

키르기스스탄 산업에 대한 한국의 투자 유치는 상대적으로 제한적이다. 현재 타시쿠미르 지역에 철합금 공장 건설프로젝트가 시행되고 있는데, 1단계 공장 건설에 필요한 차관 2,500만 달러를 POSCO가 제공하고 있다. 1단계에서는 연간 14,000톤의 제품생산이 예정돼있다. 연간 총 생산량은 톤당 1,500 달러의 가격에 6억 5,000만 톤까지 증가하게 될 것이다.

타지키스탄에는 현재 한국 자본이 참여한 16개 합작기업이 운영되고 있다. 이 합작기업들은 주로 섬유 원료 가공 및 제철 분야에 종사하고 있다. 박근혜 대통령의 최근 타지키스탄 방문 중 산업 및 일상 폐기물 처리 공장 건설과 급수시설 발전 방안이 논의되었다.

투르크메니스탄 내 주요 한국기업은 «LG International»과 «Hyundai Engineering»사로 이들 기업은 «갈키니시»가스전개발과 상업용 가스 생산 공단 건설 및 기타 대규모프로젝트를 시행하고 있다. 다양한 프로젝트 중 옥탄

가가 높고 국제표준에 맞는 양질의 자동차용 휘발유 생산을 위한 투르크멘바시 정유공장 설비건설프로젝트가 대표적이다.

우즈베키스탄에는 한국자본이 참여한 합작기업의 수가 408개사이며, 그 중 68개는 한국자본 참여율이 100%이다. 이들 합작기업의 대부분은 유통업, 경공업, 광산업, 화학산업, 식료품산업, 기계, 금속가공, 주택공공사업, 보건, 관광 및 서비스업에 종사한다.

우즈베키스탄은 한국과의 협력을 통해서 고도의 기술집약상품 생산을 위한 많은 프로젝트를 시행했다. 이들 중 특히 우스튜르트 가스화학단지, 칸딤 가스처리시설, «나보이»복합물류허브 건설 프로젝트가 대표적이다. 한국가스공사와의 협력은 비단 우스튜르트 가스화학단지에서 뿐 아니라 우즈베키스탄 북서부 우준쿠이-투아르키르 투자블록의 지질탐사 과정에서도 이루어지고 있다.

중기적 전망에서 한국자본의 중앙아시아 진출에 영향을 미치는 중요한 요인으로 유라시아경제연합 차원의 통합과정 또한 간과할 수 없다. 카자흐스탄과 키르기스스탄의 경제비중이 역내 GDP의 65%를 차지한다는 점을 고려하면, «유라시아경제연합 vs 한국»간 협력 가능성에 주목할 필요가 있다.

금년 5월 베트남과 유라시아경제연합이 FTA 창설협정에 서명했다. 향후 한국과도 FTA 체결 가능성이 있다고 보고, 이에 따라 향후 양자 틀을 기반으로 보다 효율적인 산업협력이 이루어질 것으로 본다.

그것은 곧 유라시아경제연합 내 카자흐스탄, 키르기스스탄 및 러시아 3국 간 한국의 투자유치를 놓고 치열한 경쟁이 벌어질 것이기 때문이다. 이들 3국에는 경제다각화와 수출 지향적 경제건설을 위한 자본투자가 절실하게 요구되고 있기 때문에 해외 금융자본에 대한 관심이 집중되고 있다. 세계상품시장 시황이 좋지 않은 점, 서방측의 대러 제재정국 및 부정적인 경제상황 등을 고려할 때 한국과의 공동 프로젝트를 시행하고자 하는 경쟁은 더욱 고조될 뿐이다. 물론 카자흐스탄과 키르기스스탄 시장이 수익성 면에서 그리 크지 않은 것은 사실이다. 하지만 그들이 유라시아경제연합에 가입함으로써 러시아와 벨라루스 시장에 무관세로 상품을 수출할 수 있게 되어, 한국인 투자자들을 끌어들일 수 있을 것이다.

이와 관련하여 각국은 경제정책을 통해서 주요 제조업과 신기술 부문에 외국인 투자자를 유치하기 위해 유리한 여건 조성에 박차를 가할 것이다. 예를 들면, 카자흐스탄 정부는 기업활동 여건 개선에 많은 노력을 기울이고 있다: 투자자들을 위한 새로운 대책마련, 절차간소화, «전자정부»개설, 투자

자들을 위한 «단일창구»도입 등 다양한 대책이 취해지고 있다. 이 모든 것은 카자흐스탄의 비즈니스 환경개선과 투자매력도 증진에 기여할 것이다.

키르기스스탄 역시 투자여건 개선 정책을 추진하고 있다. 특히 정부는 아시아개발은행의 지원 하에 기업활동 효율성 및 투명성제고, 투자촉진, 무역활성화, 금융접근성개선, 민관협력(PPP)기반강화 등과 같은 다양한 분야의 경제개혁을 시행했다. 키르기스스탄은 세계은행의 «DoingBusiness 2016»순위에 따르면 기업등록 절차와 건설인허가 획득 면에서 카자흐스탄과 러시아를 크게 앞지른다. 더구나 임금이 비교적 저렴한 것 또한 한국인 투자자들을 위한 주요경쟁우위 중 하나이다.

이처럼 박근혜 대통령의 유라시아 이니셔티브는 중앙아시아 각 국의 경제정책 목표 및 우선과제와 잘 부합한다. 이것은 산업분야의 협력을 더욱 강화할 수 있는 확고한 기반이다. 유라시아 공간의 통합과정은 기존의 양자관계의 틀에 크게 영향을 미칠 것 같지는 않지만, 한국기업들과의 공동프로젝트 시행을 위한 경쟁을 강화하게 될 것이다.

Implementation and Future Prospects of Policies on Central Asia's Industrial Diversification

Yevgeniy Khon
Head of Department of Economic Studies
at Kazakhstan Institute for Strategic Studies
under the President of the Republic of Kazakhstan

В условиях нарастания кризисных явлений в мировой экономике, роста потребностей в энергоресурсах и других полезных ископаемых, а также необходимости расширения рынков сбыта своей продукции, значение евразийского и центрально-азиатского вектора для Южной Кореи ежегодно усиливается. Ярким свидетельством этого являются инициированный Сеулом форум "Центральная Азия - Республика Корея" и концепция "новой азиатской инициативы", направленная на взаимовыгодное сотрудничество в формате «ресурсы в обмен на технологии».

Одной из наиболее значимых глобальных стратегий администрации Президента Пак Кын Хе, является "Евразийская инициатива", анонсированная в октябре 2013 г. Данная концепция направлена на объединение энергетических и логистических магистралей Южной и Северной Кореи, Китая, России, Центральной Азии, Восточной и Западной Европы. При этом ключевым механизмом ее реализации названо возрождение нового Шелкового пути – транспортного коридора Silk Road Express. По сути данный масштабный проект похож на китайскую инициативу "Экономического пояса Шелкового пути" и показывает стремление Сеула укрепить собственные позиции в регионе и занять определенную "нишу" в получении экономических выгод от сотрудничества, в том числе - на фоне интеграционных процессов на евразийском пространстве.

С момента обретения независимости странами Центральной Азии Южная Корея является одним из основных торгово-экономических партнеров. Так, товарооборот за последние 14 лет. увеличился примерно в 14 раз и по состоянию на 2014 г. составил в порядка 5,7 млрд. долл. США.

В структуре товарного экспорта из Центральной Азии в Корею наибольшую долю занимают ископаемые ресурсы и продукция сельского хозяйства, в частности сырая нефть и нефтепродукты, газ, каменный уголь, алюминий, ферросплавы, зерновые

культуры. На данные товары приходится 83,5% всего экспорта. Импорт товаров из Южной Кореи в страны региона в основном представлен готовыми товарами с высокой добавленной стоимостью – автомобили и запасные части, аппаратура связи, оборудование, двигатели, изделия из пластмасс, шины.

Как видно из статистического обзора структура экспортно-импортных потоков вполне характерна для развивающихся стран с сырьевой экономикой. Учитывая желание большинства стран реструктуризировать собственную экономику с акцентом на развитии промышленных процессов, сотрудничество с Южной Кореей в этой области будет главным приоритетом в среднесрочной перспективе.

Взаимодействие в этом направлении не является новым, так как южнокорейский бизнес широко представлен в регионе, как на уровне малого и среднего бизнеса, так и в рамках крупных проектов.

В Казахстане одними из крупнейших двусторонних проектов являются строительство Балхашской ТЭС, газохимического комплекса в Атырауской области, освоение нефтяного месторождения Жамбыл. Объем южнокорейских инвестиций в рамках реализации имеющихся договоренностей составляет порядка 8 млрд. долл. США, что уже выводит Казахстан в лидеры постсоветского пространства по данному показателю.

В Казахстане с участием южнокорейского капитала в настоящее время действуют свыше 700 совместных предприятий. Производятся грузовики "Hyundai" (Алматы), автомобили "SsangYoung" (Костанай), активно развернули свою деятельность корпорации "Samsung", LG Electronics, SK Corporation и др.

Одним из главных направлений в казахстанской промышленной политике является сотрудничество в области наукоемких отраслей и секторов высоких технологий. Корея является признанным лидером в сфере информационных, телекоммуникационных и мобильных технологий, развития электронного правительства и медицинских исследований, что подтверждается многими международными рейтингами. Для Казахстана данные направления представляют особый интерес. Например в рамках государственной программы индустриально-инновационного развития приоритетными отраслями определены мобильные и

мультимедийные технологии, нано- и космических технологий, робототехника, генная инженерия, энергия будущего.

Особое внимание уделяться реализации фундаментальных и прикладных научных исследований по актуальным и перспективным направлениям на базе «Назарбаев Университета». В этой связи установление тесного сотрудничества с ведущими исследовательскими центрами Южной Кореи станет одним из важных приоритетов научно-исследовательской политики РК.

В Кыргызстане вовлечение южнокорейских инвестиций в промышленную отрасль сравнительно ограничено. В настоящее время реализуется проект строительства ферросплавного завода в г. Таш-Кумыр. Кредит в размере 25 млн. долл. США для строительства первой очереди завода предоставляет южнокорейская сталелитейная компания POSCO. На первом этапе планируется производство 14 тыс. тонн продукции в год. Валовой объем производства будет доведен до $650 млн в год при цене 1,5 тыс. долл. США за 1 тонну.

В Таджикистане в настоящее время работают 16 совместных предприятий, финансируемых Южной Кореей. В основном данные предприятия задействованы в области переработки текстильного сырья и металлургии. В рамках последнего визита Президента Пак Гын Хе в Таджикистан были озвучены идеи строительства предприятия по переработке промышленно-бытовых отходов, а также развития водоснабжения.

Самыми заметными игроками из Южной Кореи в Туркменистане являются корпорации «LG International» и «Hyundai Engineering», задействованные в освоении газового месторождения «Галкыныш», в частности, строительстве комплекса заводов по подготовке товарного газа, и реализации других крупных проектов. Среди них – возведение установок на Туркменбашинском комплексе нефтеперерабатывающих заводов, предназначенных для производства высокооктановых марок автомобильного бензина, отвечающего международным стандартам качества.

В Узбекистане количество предприятий с участием корейского капитала составляет 408, в т.ч. 68 - со 100% корейским капиталом. Деятельность данных предприятий в основном сосредоточена в сфере торговли, легкой, горно-металлургической, химической, пищевой промышленности, машиностроения и

металлообработки, жилищно-коммунального хозяйства, здравоохранения, туризма и услуг.

Следует отметить, что Узбекистан в сотрудничестве с Южной Кореей реализовал ряд проектов по выпуску продукции с высокой добавленной стоимостью по передовым наукоемким технологиями среди которых следует отметить строительство в Устюртского газохимического комплекса, Кандымского газоперерабатывающего комплекса, интермодального центра логистики «Навои». Сотрудничество с Корейской газовой корпорацией осуществляется не только в рамках Устюртского газохимического комплекса, но также затрагивает проведение геологоразведки на Узункуи-Туаркырском инвестиционном блоке на северо-западе Узбекистана.

Нельзя игнорировать и тот факт, что в среднесрочной перспективе важным фактором, оказывающим воздействие на присутствие южно-корейского капитала в регионе, будут интеграционные процессы в рамках ЕАЭС. Учитывая, что удельный вес экономик Казахстана и Кыргызстана составляет порядка 65% от регионального ВВП, необходимо также принять во внимание дальнейшие возможности сотрудничества в связке ЕАЭС – Южная Корея.

В мае этого года Вьетнам и ЕАЭС подписали соглашение о создании зоны свободной торговли. В перспективе возможно подписание подобного соглашения и с Южной Кореей. Вместе с тем, на наш взгляды, более эффективное взаимодействие в промышленной отрасли будет все же строиться на основе двустороннего формата.

Главной причиной является нарастание конкуренции между Астаной, Бишкеком и Москвой за инвестиции Южной Кореи в рамках ЕАЭС. Казахстан, Кыргызстан и Россия испытывают острую необходимость в капитале для диверсификации собственных экономик и создания экспортоориентированных производств. Большая ставка делается именно на зарубежные финансовые ресурсы. Принимая во внимание неблагоприятную конъюнктуру мировых товарных рынков, режим санкций в отношении России со стороны стран Запада и негативную экономическую ситуацию конкуренция за совместные проекты с Южной Кореей будет только возрастать. Конечно, рынки Казахстана и Кыргызстана являются недостаточно емкими с точки зрения доходности производства, однако их членство в ЕАЭС открывает широкие

возможности для дальнейшего беспошлинного экспорта на рынки России и Беларуси, что может привлечь южнокорейских инвесторов.

В этой связи в экономической политике стран будет усилена работа по созданию благоприятных условий для привлечения иностранных инвесторов в приоритетные отрасли промышленного производства и новых технологий. Например, правительством Казахстана проводится большая работа по улучшению условий ведения бизнеса: принимаются новые стимулы для инвесторов, упрощаются процедуры, развивается «Электронное Правительство», внедряется принцип «одного окна» для инвесторов и многое другое. Все это делается как раз для того, чтобы улучшить бизнес-среду и повысить инвестиционную привлекательность Казахстана.

В Кыргызстане также проводится политика улучшения инвестиционного климата. В частности, при поддержке Азиатского банка развития правительством осуществлен ряд экономических реформ, таких как повышение прозрачности и эффективности ведения бизнеса, продвижение инвестиций и содействие торговле, улучшение доступа к финансам и развитие механизмов государственно-частного партнерства (ГЧП). По данным рейтинга Всемирного банка Doing Business в 2016 г. Кыргызстан значительно опередил Казахстан и Россию по простоте регистрирования предприятия и получения разрешения на строительство. Более того, сравнительно низкий уровень оплаты труда является одним из основных конкурентных преимуществ для южнокорейский инвесторов.

Таким образом, евразийская инициатива Пак Гын Хе гармонично совпадает с целями и приоритетами экономических политик стран Центральной Азии, что является прочным фундаментом для углубления дальнейшего сотрудничества в промышленной отрасли. Интеграционные процессы на евразийском пространстве вряд ли окажут существенное воздействие на сложившийся формат двусторонних отношений, однако будут способствовать активизации конкурентной борьбы за совместные проекты с южнокорейскими предпринимателями.

Session 3

Speech Topic 3

Measures to Expand Korea-Central Asia Economic Cooperation in Transportation and Logistics

Weon-Yong Sung

Professor of Incheon National University

한·중앙아 교통물류 협력 확대를 위한 방안

성원용(인천대학교 동북아국제통상학부)

I. 한·중앙아 관계에 대한 회고

한국에게 중앙아시아는 '매력적인' 지역이다. 석유·가스·광물 자원 등 풍부한 지하자원이 매장된 이들 국가들과 교역·투자관계를 확대하는 것은 대외의존적인 한국경제가 향후 지속가능한 경제성장을 이어갈 수 있는 물적 토대가 된다. 최근 동북아를 포함한 아·태지역의 지정학적·지경학적 환경이 급변하는 상황에서 중앙아시아 국가들과의 긴밀한 협력체제 구축은 한국의 외교 전략을 투사하고 실현하는 공간적 범위를 확장시킬 수 있고, 나아가 안보 위협 요소에 공동 대응할 수 있는 잠재적인 연대의 축을 제공하게 된다. 경쟁과 패권 의식이 아직도 꿈틀거리는 동북아에서 주변'제국'으로부터 양자택일의 선택을 강요받는 외교 현실에서 그 강력한 자장을 뚫고 유라시아로 진출할 수 있는 연대의 축들이 필요한데, 중앙아시아는 바로 그 무대를 제공한다. 그런 까닭에 한국의 지도자들이 그 어느 지역보다도 자주 중앙아시아를 순방했고, 에너지·자원 외교 및 글로벌 이슈 해결을 위한 협의 강화, 지역·국제무대에서의 협력 제고, 고려인에 대한 지원 및 한류 네트워크 확대 등이 의제로 논의되었다. 이제 한국과 중앙아시아 사이에는 포괄적 협력을 강화하는 '전략적 동반자관계'(strategic partnership)가 설정되었다. 그리고 에너지·자원 분야의 협력을 포함하여 다양한 경제·통상 분야에서 실질협력을 증진하려는 노력이 가속화되고 있다.

그러나 한국의 對중앙아시아 관계에는 적잖은 문제점들도 발견된다. 무엇보다도 한국의 중앙아시아에 대한 이미지는 부분적으로 '왜곡'되어 있다. 한국은 호혜적, 수평적 관계에서 중앙아시아를 인식하기보다는, 자본수출국으로서 저발전 자원부국 또는 거대 소비시장으로만 바라본다. 주로 자원과 소비재를 교환할 뿐, 여타 산업협력은 매우 저조한 현재의 경제관계는 그러한 현실인식이 실체적임을 증거하고 있다. 이러한 왜곡된 중앙아시아에 대한 인식은 전통적인 '제국'의 시선에 맞닿아 있다. 저렴하고 안정적인 자원공급지 외에 우리의 시각에서 보다 적극적으로 중앙아시아의 전략적 가치를 인식하고 호혜적인 협력관계를 구축하려고 했는가에 대한 반성이 필요하다. 한국의 對중앙아시아 관계에서는 얄팍한 '상업주의적' 행태가 발견된다. 역사문화적 공감대, 문명과 가치체계의 공유가 전제되지 않은 채 이윤극대화에 몰입된 '호모 에코노미쿠스'적 집단욕망이 날것의 '경제주의'와 '개발주의'로 분출·투사되고 있는 현실에 대한 반성이 필요하다.

'한국형 발전모델'을 중앙아시아 공간 전체로 확장하려는 신화 생산·확산에 몰입하려는 자기중심적 태도도 결코 바람직하지 않다. 토대와 문화가 다르고 제도와 관행이 다른 지역에서 기계적으로 이식된 모델은 생산적이기보다는 오히려 파괴적일 수 있다는 것을 명심해야 한다. 이제 우리는 유라시아에서 신대륙주의(Neo-continentalism)의 기세가 강렬하고, 유라시

아의 패권적 질서를 놓고 격돌하는 '제국'의 각축과 합종연횡이 가시화된 상황에서 '어떻게' 중앙아시아와 '함께' 유라시아시대를 준비할 것이며, '어떻게' 그들과 '연대하는' 지정학·지경학의 loop를 구축할지를 고민해야 한다. 그동안 우즈베키스탄, 카자흐스탄 등과 '전략적 동반자 관계'를 설정하는 성과를 거두었지만, 실질관계가 내실화되지 못했던 원인은 어디에 있는지 반성도 필요하고, 상대국의 '전략적 이해관계'를 충족시키는 호혜적인 협력 사업들을 지속적으로 발굴해나가는 노력도 필요하다. 이러한 측면에서 중앙아시아와의 교통물류 협력은 양자 간 '전략적 이해관계'가 상호 일치되는 부문이다. 한국의 유라시아 이니셔티브가 투사되는 지역이 중앙아시아이고, 중앙아시아의 실크로드 구상의 최동단은 한반도이다. 어떻게 이들 구상을 실현하는 과정에서 상호 시너지효과를 극대화할 수 있을 것인가?

II. 중앙아시아 교통물류체계의 현황

1. 교통체계

중앙아시아에서 교통물류체계의 발전은 이들 국가들의 대외교역 발전과 세계경제로의 편입 관점에서 매우 중요한 역할을 담당한다. 중앙아시아에서 교통물류의 발전이 중요한 의미를 갖는 이유는 중앙아시아가 처해 있는 지리적 위치와 지정학적 환경 때문이다. 대다수의 국가들은 내륙국가(landlocked country)이다. 국제교역의 80% 이상이 해상운송에 의해 이루어지는 현실을 고려할 때 직접 바다로 진출할 수 있는 출해 통로가 없다는 것은 그 어떤 국가들보다도 중앙아시아에서 교통물류체계가 중요한 전략적 의미를 갖게 한다. 또한 중앙아시아 각국의 대외교역 발전은 일국의 교통인프라의 발전만이 아니라 인접 국가들의 교통물류체계와 유기적인 협력·공조체제를 유지하고 있는가에 크게 좌우된다. 즉 교통물류 측면에서 주변 국가들과의 연계성(connectivity) 여부가 경제발전을 결정짓는 관건이 된다.

중앙아시아의 교통인프라는 경제발전이 비슷한 수준에 있는 여타 국가들과 비교할 때 상대적으로 발달된 철도·도로 교통 인프라를 갖추고 있다. 그러나 여전히 역내통합(또는 국제교역)의 관점에서 연계 네트워크의 부족이라든지, 낙후된 인프라 시설, 인프라 유지·보수 자금의 부족 등은 해결되어야 할 중대한 문제로 남아 있다. 중앙아시아 역내에는 일정한 수준의 통합교통망이 존재하고 있지만, 교통물류 측면에서 관찰해보면 그 성격이 일정 부분 왜곡되어 있다는 것을 알 수 있다. 중앙아시아의 교통로들은 과거 소비에트 시기에 건설된 것들로서 현존하는 중앙아시아 국가들의 국경을 특별히 고려하지 않고 건설된 것들이다. 사실상 중앙아시아 대부분의 교통 인프라는 그 방향이 러시아와 직접 연결되는 통로로서의 의미가 부여된 교통로들이며, 중앙아시아 각국을 통합·연계하는 네트워크는 미발달되어 있다.

향후 중앙아시아에서는 동-서 축, 특히 EU와 중국을 연결하는 국제운송로의 활성화와 관련하여 육상교통 인프라를 개선하는 노력이 가속화될 것이다. EU와 중국은 서로를 필요로 하고 있고, 두 지역을 상호 연결할 수 있는 직통로를 확보하기 위해 중앙아시아의 교통물류 시장에 경쟁적으로 뛰어들고 있다. 특히 중국은 이미 유라시아대륙의 교통물류체계를 발전시

키는 데 있어 독립적인 행위자로 성장했다. 중국은 중앙아시아와 아·태지역을 연결하는 통과국으로서의 입지를 활용하기 위한 '일대일로'구상을 추진하고 있다. 중앙아시아 국가들은 한편으로는 중국 경제의 급부상과 영향력 팽창을 두려워하고 있지만, 다른 한편으로는 중국으로부터의 지원과 경제협력 강화를 위해 운송협력을 확대해야만 하는 상황에 처해 있다.

중앙아시아 경제에서 교통부문의 역할은 지속적으로 증가하고 있다. 특히 2000년대 들어 급속한 경제성장에 힘입어 중앙아시아의 물동량은 전반적으로 큰 폭으로 상승했다. 2009년 글로벌 금융위기의 여파로 카자흐스탄의 경우에는 화물운송 실적이 전년 대비 3%가 감소되는 결과를 낳았지만, 우즈베키스탄의 경우에는 오히려 17%나 증가하는 결과가 나왔으며, 이후 안정적인 증가 추세를 이어가고 있다. 2000년 대비 최근 실적을 보면 중앙아시아 국가들의 화물운송 규모가 얼마나 증대했는지를 가늠할 수 있다. 아래의 <표 1>에서 보듯이 2013년 카자흐스탄과 타지키스탄의 화물운송실적은 각각 2000년의 2.84배와 2.61배로 증대되었고, 키르기스스탄과 우즈베키스탄의 경우에는 각각 2000년의 1.86배와 1.80배로 증대되었다.

<표 1> 중앙아시아 국가들의 화물운송실적(파이프라인 운송 제외)

	2001	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
전년 대비 실적(%)								
카자흐스탄	109	104	103	97	116	123	109	109
키르기스스탄	97	91	121	107	101	105	107	104
타지키스탄	100.8	115	107	125	105	101	102	100.4
투르크메니스탄[1)]	…	…	…	…	107	104	108	108
우즈베키스탄	94	106	109	117	110	108	104	105
2000년 대비 실적(%)								
카자흐스탄	109	150	173	168	195	239	262	284
키르기스스탄	97	106	148	158	160	167	178	186
타지키스탄	100.8	155	192	239	251	254	260	261
우즈베키스탄	94	93	119	139	153	165	172	180

주: 1) 파이프라인 운송 포함

자료: Межгосударственный статистический комитет Содружества Независимых Государств, http://www.cisstat.org

2. 물류환경

중앙아시아의 물류서비스 환경은 형태, 가격, 질 등 모든 측면에 있어서 전반적으로 낙후되어 있다. 이것은 일차적으로는 효율적이고 안정적인 물류서비스를 가능하게 하는 물리적 측면의 운송인프라가 낙후되어 있기 때문이다. 또한 중앙아시아의 물류서비스 환경이 열악한 것은 비물리적 측면의 장애요인으로서 물류서비스의 효율성을 제고할 수 있는 법적 규제 체계가 아직 제대로 정비되지 않았기 때문이다. 국제운송업자들의 중앙아시아 국가들에 대한 반응은 매우 부정적인 것으로 나타나고 있는데, 이것은 무엇보다도 불투명한 규제체계와 관행 등으로 과다한 운송시간과 비용이 소요되고, 정시성의 미확보 등 예측가능성이 떨어지며, 또 부패 문제가 심각하여 추가적인 운송비용을 발생시키기 때문이다. 특히, 국경지점에서의

과도한 규제 등에 따라 통관지연 사태가 발생하고, 또한 수많은 할증료를 부과하는 등 비우호적인 정책이 진행됨에 따라 중앙아시아가 갖고 있는 통과운송의 잠재력을 키워나가지 못하고 있다.

지금까지 진행된 물류서비스 개선 노력에 비추어본다면 중앙아시아 국가들의 물류경쟁력은 크게 바뀌지 않은 것으로 판단된다. 현재 세계은행은 전 세계 국가들을 대상으로 통관, 물류인프라, 물류경쟁력, 트랙킹 & 트레이싱(tracking & tracing), 운송적시성 등의 분야별 지표를 종합하여 물류성과지수(Logistics Performance Index: LPI)를 발표하고 있다. 2007년 150개국, 2010년 155개국, 2012년 155개국, 2014년 160개국을 대상으로 한 지표 종합 결과를 살펴보면, 중앙아시아 국가들은 대체로 중하위권에 머물러있다. 순위만을 놓고 본다면 2010년에는 2007년과 비교하여 전반적으로 대약진하는 모습을 보여주었지만, 2012년 지표에서는 다시 하락세로 반전하는 모습을 보여주었고, 2014년의 지표에서도 타지키스탄을 제외하면 모든 국가들의 LPI 순위는 하락했다. LPI 순위의 하락 외에도 이들 중앙아시아 국가들과 물류선진국 사이의 격차도 더 벌어지고 있다. 이들 중앙아시아 국가들의 물류서비스 수준은 전통적인 저소득국가들의 지표와 비슷한 수준을 유지하고 있으며, LPI는 물류선진국이라고 할 수 있는 최상위국(싱가폴, 독일) LPI의 50% 이내에 머물러있다. 2014년의 경우에 타지키스탄이 7.8% 포인트 올라선 것을 제외하면, 다른 국가들의 경우에는 그 차가 비슷하거나 더 악화되는 것으로 나타났다. 키르기스스탄의 경우에는 2012년과 비교하여 3.6% 포인트 하락하여 최상위 국가의 38.7% 수준으로 떨어지고 말았다.

<표 2> 중앙아시아 국가들의 물류성과지수 비교

	연도	물류성과지수(LPI)			분야별지표					
		순위	점수	최상위대비 (%)	통관	물류 인프라	국제운송	물류기업 경쟁력	트랙킹& 트레이싱	운송 적시성
카자흐스탄	2007	133	2.12	50.5	1.91	1.86	2.10	2.05	2.19	2.65
	2010	62	2.83	58.9	2.38	2.66	3.29	2.6	2.7	3.25
	2012	86	2.69	54.2	2.58	2.60	2.67	2.75	2.83	2.73
	2014	88	2.70	54.4	2.33	2.38	2.68	2.72	2.83	3.24
키르기스스탄	2007	103	2.35	56.0	2.20	2.06	2.35	2.35	2.38	2.76
	2010	91	2.62	52.0	2.44	2.09	3.18	2.37	2.33	3.1
	2012	130	2.35	43.3	2.45	2.49	2.00	2.25	2.31	2.69
	2014	149	2.21	38.7	2.03	2.05	2.43	2.13	2.20	2.36
타지키스탄	2007	146	1.93	46.0	1.91	2	2	1.90	1.67	2.11
	2010	131	2.35	43.2	1.9	2	2.42	2.25	2.25	3.16
	2012	136	2.28	41.1	2.43	2.03	2.33	2.22	2.13	2.51
	2014	114	2.53	48.9	2.35	2.36	2.73	2.47	2.47	2.74
투르크메니스탄	2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2010	114	2.49	47.9	2.14	2.24	2.31	2.34	2.38	3.51
	2012	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2014	140	2.30	41.8	2.31	2.06	2.56	2.07	2.32	2.45
우즈베키스탄	2007	129	2.16	51.6	1.94	2.0	2.07	2.15	2.08	2.73
	2010	68	2.79	57.5	2.2	2.54	2.79	2.5	2.96	3.72
	2012	117	2.46	46.9	2.25	2.25	2.38	2.39	2.53	2.96
	2014	129	2.39	44.7	1.80	2.01	2.23	2.37	2.87	3.08
대한민국	2007	25	3.52	84.0	3.22	3.44	3.44	3.63	3.56	3.86

	2010	23	3.64	84.7	3.33	3.62	3.47	3.64	3.83	3.97
	2012	21	3.70	86.2	3.42	3.74	3.67	3.65	3.68	4.02
	2014	21	3.67	85.4	3.47	3.79	3.44	3.66	3.69	4.00

주: 2007년, 2012년 투르크메니스탄은 조사 대상에 포함되지 않았고, 2007년 LPI 최상위국은 싱가폴(4.19), 2010년은 독일(4.11), 2012년은 싱가폴(4.13), 2014년은 독일(4.12)이었음. 2007년 각국의 최상위 대비 비율은 필자가 계산. LPI는 1~5 사이의 값임.

자료; World Bank(2007); World Bank(2010); World Bank(2012); World Bank(2014).

III. 유라시아 이니셔티브: 중앙아시아의 관점

중앙아시아는 전체적으로 한국의 '유라시아 이니셔티브'를 지지하는 입장을 취하고 있으며, 특히 카자흐스탄과 같이 유라시아경제연합(EEU)에 적극적으로 참여하고 있는 국가는 한국 정부의 '유라시아 이니셔티브'와 EEU를 연계할 수 있는 이해관계의 접점이 무엇인가를 고민하고 있다.

'유라시아 이니셔티브'를 통해 제기된 여러 사안들 중에서도 특히 중앙아시아 국가들은 '실크로드의 부활'을 알리는 SRX 사업에 커다란 관심을 표명하고 있다. 그것은 무엇보다도 중앙아시아가 내륙국가의 한계를 벗어나기 위해 교통물류적 측면에서 해외시장과의 연계성을 확보하는 것이 절실한 상황이며, 아시아-유럽을 연계하는 데 있어 중앙아시아가 가진 통과수송로의 지리적 이점을 극대화하는 데도 SRX 사업이 중요한 기여를 할 수 있다고 판단하기 때문이다.

중앙아시아는 기본적으로 '유라시아 이니셔티브'가 유라시아대륙이라는 공간을 새롭게 조직하려는 야심찬 계획이라는 긍정적인 평가를 내리고 있다. 또한 이 제안이 아시아의 신뢰 구축이라는 차원에서 보면, 이전의 어떤 제안이나 구상보다도 갈등적 요소가 적다고 평가하고 있다. 카자흐스탄의 구밀료프 유라시아국립대의 M. Sydyknazarov는 이를 가리켜 "전략적, 전술적 성격의 극복할 수 없는 장애가 발견되지 않는다"는 표현으로 대체하고 있다. 그의 주장에 따르면 '대유럽'이라는 개념과 달리 '실크로드', '유라시아 공간'이라는 개념은 그것이 유라시아의 역사적, 정치경제적 진화에 뿌리를 두고 있다. 또한 '중심부-주변부' 모델에 따른 '유라시아 이니셔티브' 건설 요소가 없다는 점이 강조되고 있는데, 이것은 한마디로 공간적 배치가 전술적으로 비갈등적이라는 것을 의미한다. 또한 일반적으로 특정 국가가 여타 국가에게 자신의 구상을 제안할 때에는 동등한 권리, 신뢰의 문제들이 순차적으로 제기될 수도 있는데, 아시아 지역에서 '유라시아 이니셔티브'의 멘탈리티나 문화적 정체성과 같은, 극복할 수 없는 복잡한 난관들이 검토되지 않았다는 점을 지적하고 있다.[1] 이것은 무엇보다도 '유라시아 이니셔티브'가 갈등적 요소를 최소화하면서 공통의 이해관계를 극대화할 수 있는 실용주의적 프로젝트를 제안했다는 것에서 비롯된 것이다. 하지

1) Mukhit Sydyknazarov, "Евразийский экономический союз и ≪Евразийская инициатива≫ - точки соприкосновения," *Strategic Cooperation between Korea and Kazakhstan in the Era of Eurasia. APRC Proceeding Series*, 2014-8. Asia-Pacific Research Center, Hanyang University. December 5, 2014.

만 정반대로 그것은 '유라시아 공간'의 정체성에 대한 개념적 정의가 결여되어 있기 때문에 참여하는 구성국들을 통합과 연대로 견인할 수 있는 내적 동기가 취약할 수도 있다는 것을 의미한다.

다른 한편으로 중앙아시아가 '유라시아 이니셔티브'에 대해 호의적인 태도를 보이는 것은 다음과 같은 두 가지 이유 때문이라고 판단된다. 하나는 '유라시아 이니셔티브'가 제안하고 있는 일련의 프로젝트 사업(교통회랑, 에너지회랑, IT회랑 등)이 현재 이들 중앙아시아 국가들의 추진하고 있는 국가발전전략의 구성 요소와 상당 부분 일치하기 때문이다. 내륙국가인 중앙아시아는 IT를 활용한 지능형 교통물류시스템을 구축함으로써 낙후된 교통물류체계를 현대화하고, 이를 통해 통과운송국의 입지를 다지겠다는 장기발전계획을 실천하고 있다. 또한 에너지 수송 인프라도 확충함으로써 자원수출과 관련된 네트워크의 다변화도 시도하고 있다. 이런 점에서 한국의 '유라시아 이니셔티브'는 경제발전 측면에서 중앙아시아가 당면한 과제를 해결하는 데 중요한 파트너라는 인식을 심어주는 데 큰 기여를 하고 있다.

또한 앞서 언급한대로 이 제안에는 명목적으로 '갈등적' 요소가 배제되어 있고, 국가간 다자협력에 있어 동등한 권리와 신뢰의 문제를 제기하는 중앙아시아 국가들의 전략적 접근에 정당성을 부여하고 있다. 소연방 붕괴 후 중앙아시아를 둘러싼 역외 국가들의 '신거대게임'이 전개되면서 중앙아시아는 어느 한 진영이나 세력에 편입되지 않고, 다양한 지역협력체에 적극적으로 참여하는 방식으로 대응해왔다. 러시아나 중국, 미국, 유럽 등 열강의 대립적 갈등 구도에 편입되지 않으면서 주권국의 자유로운 이익 실현을 모색하는 것이 중대하다고 판단하고 있기 때문이다. 실제로 카자흐스탄과 같은 경우에도 EEU 건설에 적극적으로 참여하고 있기는 하지만, 이 지역통합체의 역할과 기능이 당분간은 경제 영역에 제한되기만을 원하고 있고, 정치 및 안보 영역으로까지 급격하게 확장되는 것은 경계하고 있다. 그것은 무엇보다도 EEU를 주도하는 러시아의 '제국적 팽창' 및 힘의 불균형에 따른 카자흐스탄의 정치외교적, 군사안보적 자율성 약화를 경계하고 있기 때문이다. 따라서 '유라시아 이니셔티브'에 대해 중앙아시아 국가들은 다자협력의 공간적 범위를 확대함으로써 과도하게 힘의 축이 역외 국가의 한 곳에 경사되는 것을 방지하고, 역내 국가들의 산업경쟁력을 제고하는 실질적 경제협력을 촉진할 수 있을 것이라는 기대를 하고 있다.

Ⅳ. 교통물류 협력: 잠재력과 발전 전망

중앙아시아는 동-서 교역을 연결했던 고대실크로드의 통과 지역이다. 중앙아시아는 교통·물류측면에서 내륙국가라는 한계를 갖고 있지만, 반면에 동서남북으로 교차하는 유라시아 내륙의 중심에 위치하고 있기 때문에 아태지역과 유럽을 연결하고, 북방지역과 서남아시아를 연결하는 국제통과운송회랑으로서 거대한 잠재력을 갖고 있다. <그림 1>에서 보는 바와 같이 유라시아 공간을 포괄하는 4개의 경제권들은 육상·해상 운송로로 직접 상호 연결되기도 하지만, 크게 <남-북>, <동-서> 축으로 놓고 보면 모두 다 중앙아시아와 연계된 운송루트를 형성하기도 한다. <동-서> 축으로는 EU-중앙아시아-중국이 연계되고, <남-북> 축으로는 러시

아-중앙아시아-인도가 연계된다. 또한 대각선 방향으로는 중앙아시아를 통해 중국 서부지역과 중동지역이 연계되고, 북유럽이 인도와 연계된다. 따라서 한국은 유라시아 대륙교의 통과 운송 루트로서 뛰어난 입지조건을 갖고 있는 중앙아시아와의 교통·물류 협력을 강화함으로써 본격적인 유라시아 진출 기반을 다지는 노력이 필요하다.

<그림 1> 유라시아 운송회랑의 물류체계

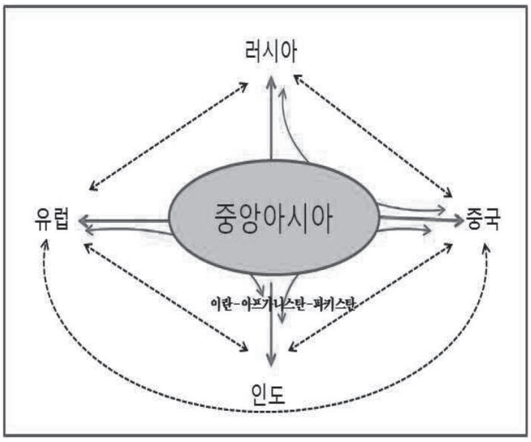

자료: Emerson, Michael and Evgeny Vinokurov. 2009. *Optimisation of Central Asian and Eurasian Trans-continental Land Transport Corridors*. EUCAM Working paper 07, December 2009

국제운송회랑(international transport corridor)은 단순히 사람과 물자를 이동시키는 운송 물류체계의 문제가 아니라 '공간'을 지배하려는 지정학의 대상이다. 그래서 국제운송회랑은 '국제정치의 횡단선'이다. 이런 관점에서 현재 중앙아시아의 교통물류체계를 자신의 영향권 아래에 두려는 다양하면서도 매우 복잡한 지정학적 요소들이 어떻게 상호 영향을 주고받으며, 대립·갈등하는 양상으로 발전해가고 있는지를 주의 깊게 관찰해야 한다. 무엇보다도 지정학적 게임의 역동적인 판을 정확하게 읽어야 하며, 과연 한국이 이러한 지정학적 게임의 공간에서 어떻게 전략적 이익을 관철시킬 수 있는지 실천적 방안을 찾아야 한다. 예를 들어 EU의 TRACECA 프로그램이 영향권을 중앙아시아로 확장하려는 동진(東進) 전략이라고 한다면, 중국과 ADB가 주도하여 중앙아시아의 운송인프라를 건설하고 국제운송회랑을 개발하려는 CAREC 프로그램, 중국의 '일대일로' 계획은 동측에서 시작된 경제 성장 에너지를 EU 경제권까지 분출·연계시키려는 서진(西進) 전략을 배경으로 하고 있다. 여기에 러시아가 주도하는 종축, 즉 '남-북 국제운송로'(North-South International Transport Corridor)가 작동하고 있다. 러시아는 EU의 동진을 차단하고, 유럽-흑해-카프카즈-카스피해-중앙아시아로 연결되는 연대의 축을 뚫고 페르시아만, 남아시아와 새롭게 공고한 협력 벨트를 구축하는 전략을 구사하고 있다. 또한 초광역권 협력으로는 EEU와 SCO 사이에 통합복합운송회랑을 구축하기 위한 논의가 구체화되고 있다. 가히 유라시아 대륙에 '개발회랑'(Development Corridors) 전쟁이 일어나고 있다고 해도 과언이 아니다.

여기에서 우리가 주목해야 할 것은 유라시아대륙 내 러시아와 유럽간 지정학적 경쟁이 치열해지는 상황에서 점차 중앙아시아에 미치는 중국의 영향력이 눈에 띄게 증대되고 있다는 사실이다. 중앙아시아는 중앙아시아-중국간 경제협력이 확대될수록, 한편으로는 중국 경제의 부상과 영향력 증대에 우려와 경계심을 가지겠지만, 다른 한편으로는 경제협력의 구심력에 끌려 중국과 운송협력을 확대·강화해야만 하는 상황에 처해 있다. 한국은 바로 이와 같은 지정학적, 지경학적 경쟁 상황과 중앙아시아가 처한 딜레마적 상황을 깊이 고려하여, 교통물류 분야에서 중앙아시아와의 전략적 협력을 강화해야 한다. 현재 ADB 등을 포함한 다자기구가 지원하는 CAREC(Central Asia Regional Economic Cooperation) 프로그램이 중앙아시아의 경쟁력 있는 운송로를 지정하고, 지속적·안정적·사용자 친화적인 운송통상 네트워크를 발전시켜 여객과 화물의 효율적인 이동을 촉진한다는 목표 하에 CAREC 교통·무역원활화전략(Transport and Trade Facilitation Strategy)을 추진하고 있다.

<표 3> 중앙아시아의 주요 국제운송회랑

국가/프로젝트	주도국 (연도)*	건설**	물류***
중국			
국제운송회랑 ≪중국-키르기스스탄-우즈베키스탄≫	1996	-	-
도로회랑 ≪서유럽-중국 서부≫	2003	2009	+
중앙아시아를 통과하는 이란과의 철도 연계	2003	2009	-
카쉬가르에서 바다흐샨(타지키스탄)을 통과하여 아프가니스탄과 연결된 철도·도로	2010	-	-
ADB-CAREC의 6개 회랑	1997	+	+
카쉬가르-그바다르 경제회랑	1990년 말	+	+
이란			
≪남-북≫ 철도회랑	2000	2009~현재	+
≪Узень-Кызылкая-Берекет-Этрек-Горган≫ 카스피해 교통회랑	2007	2009~현재	-
Колхозабад - Нижний Пяндж - Кундуз - Мазари-Шариф - Герат - Мешхед	2007	2011~현재	-
러시아			
시베리아횡단철도 개발	1990년대 중반	+	+
≪러시아-카자흐스탄-키르기스스탄-타지키스탄≫ (Чуй-Фергана) 철도	2013	-	-
아프가니스탄(타지키스탄)			
투르크메니스탄에서 아프가니스탄을 통과하여 타지키스탄과 연결된 철도	2013	-	-
미국(인도)			
신실크로드	2011	-	-
EU			
트라세카(유럽-흑해-카프카즈-카스피해-중앙아시아)	1993	일부, 비확정	+

* 프로젝트 착수 공식 선언 국가, ** 건설 시작, *** +: 실제 운영, -: 미운영

자료; Центр экономических исследований, Аналитический доклад No. 2014/12. Ташкент.

그렇다면 향후 한국은 중앙아시아와 어떠한 방향에서 교통물류 협력을 강화해나갈 것인가?[2] 우선 앞서 언급한대로 CAREC 운송로와 연계되는 도로건설 사업이 계속 추진되고 있다

는 것을 고려한다면 대기업과 중소기업이 전략적 파트너십 관계 하에 CAREC 도로건설 등 관련 사업에 동반 진출하는 노력을 가속화해야 한다. 더구나 중국이 AIIB 출범과 함께 '일대일로'의 실행 계획을 구체화할 때, 한국의 기업들이 관련 프로젝트에 참여할 수 있는 여지를 '가능한 한'극대화해야 할 것이다.

중앙아시아가 단기간 내에 물류환경을 획기적으로 개선하기 위해서는 물리적 측면의 교통물류 인프라를 개선하기 위한 과감한 자본투자가 필요하다. 그러나 또 다른 측면에서 보면 국제운송 경험을 갖춘 전문적인 물류전문가의 양성이 반드시 동반되어야 한다. 이러한 배경에서 한국과 중앙아시아는 관련 분야의 관료들을 대상으로 물류에 대한 이해를 제고시키고, 현대적인 물류체계에 관한 체계적이고 종합적인 지식을 갖춘 물류전문가를 양성하는 데 협력할 수 있을 것이다. 물류전문가 양성을 특별히 고려한 공적개발원조(ODA) 방식의 교육지원 프로그램, 혹은 한국국제협력단(KOICA)이 주도하는 개도국 연수생 초청사업 등을 활성화하는 것도 하나의 방안이 될 수 있을 것이다. 물류전문 인력을 양성하는 대학간 교육 프로그램의 협력과 한국 교육프로그램의 중앙아시아 진출도 고려해야 할 과제 중 하나이다.

카자흐스탄, 우즈베키스탄 등이 중앙아시아, 나아가 유라시아의 물류중심국가가 되기 위해서는 국제적인 규모의 대규모 물류단지가 건설되어야 한다. 이런 차원에서 한국은 우즈베키스탄 정부가 의욕적으로 사업을 추진하고 있는 타쉬켄트 지역 국제 물류센터 'Angren Logistic Center'와 Navoi 국제공항을 중심으로 한 물류거점지역 건설 프로젝트에 보다 적극적으로 참여하고, 양자간 전략적 동반자관계를 강화함으로써 이를 통해 유라시아 내륙 물류시장 진출 기반을 구축해야 한다.

향후 카자흐스탄, 우즈베키스탄을 비롯해 중앙아시아 정부들이 대규모 인프라 투자 계획 및 물류센터 강화 계획을 발표하고 있다. 이에 따라 교통물류 분야의 여건도 많이 개선될 것으로 전망된다. 한국은 지금까지 주로 현지의 한국계 업체들의 물류서비스를 대행해주는 초기 단계의 물류사업을 진행했지만, 앞으로는 제3자물류(3PL) 시장 진출 전략을 수립해야 하며, 우즈베키스탄 기업과의 협력도 점차 고부가가치 물류서비스 영역으로 확대해나가야 할 것이다.

한-중앙아시아 간 교역투자관계가 강화되면서 중앙아시아 교통물류체계에 대한 국내의 관심도 고조되고 있지만, 이에 대한 구체적이고 전문적인 정보를 제공하는 채널은 극히 제한되어 있다. 중앙아시아 물류시장에 성공적으로 진출하기 위해서는 무엇보다도 관련 정보가 체계적으로 제공되어져야 한다는 차원에서 국책연구기관에 '중앙아시아 교통물류정보센터'를 설립하고, 이를 통해 중앙아시아 물류정보의 획득과 체계적인 분석, 물류정보의 교류 및 확산, 교통물류 전문가들의 인적 네트워크 강화 등을 추진해가야 할 것이다.

국제운송회랑의 활성화가 단순히 일국의 교통인프라 확충에 의해서만 좌우되는 것이 아니라 국경통과 절차의 단순화 등 각종 규범의 제도적 통일 및 확립이 동반되어야 한다는 점을 고려할 때, 한-중앙아 간 정례적인 양자·다자간 교통물류 협의 채널을 구축해야 할 것이다.

---

2) 이하는 성원용, 「우즈베키스탄 교통물류 기초 조사」, 한국교통연구원 용역보고서, 2014. 12의 내용 중 일부를 수정함.

Способы расширения взаимодействия в области транспорта и логистики между Кореей и Центральной Азией

Сон Вон-ён
Профессор
факультета международной торговли Северо-Восточной Азии
Университета Инчхон

I. Ретроспективный обзор корейско-центральноазиатских отношений

Для Кореи Центральная Азия представляется «привлекательным» регионом. Расширение торгово-инвестиционных взаимосвязей со странами Центральной Азии с их недрами богатыми нефтью, газом и минеральными ресурсами послужит материальной основой для дальнейшего устойчивого роста экономики Кореи. Последнее время, когда резко меняется геополитическая и геоэкономическая обстановка в Азиатско-Тихоокеанском регионе, в том числе в Северо-Восточной Азии, создание механизма тесных взаимосвязей с центральноазиатскими странами позволяет Корее расширить пространственный масштаб для проецирования и реализации внешнеполитической стратегии и создать потенциальную «ось солидарности» для совместного реагирования на угрозы безопасности.

Однако, в нынешних отношениях Кореи со странами Центральной Азии наблюдается немало проблем. Прежде всего, представление Кореи о Центральной Азии частично «искажено». Корея воспринимает Центральную Азию не на основе взаимовыгодных и горизонтальных отношений, а с точки зрения экспортёра капитала рассматривает её как недостаточно развитые «державы ресурсов» или огромный рынок потребительских товаров. О том, что такое понимание реалий действительно существует, свидетельствуют нынешние экономические связи, характеризующиеся простым обменом ресурсами и потребительскими товарами и очень низким уровнем промышленного взаимодействия.

Теперь, когда в Евразии усиливается тенденция «неоконтинентализма» (Neo-continentalism) и наблюдается откровенная борьба «империй» за гегемоническое влияние на евразийский порядок и различного вида объединение между ними, нам пора серьёзно задумываться о том над тем, **как** подготовиться к «Евразийской эре» **совместно** с Центральной Азией, **как** создать геополитическое и геоэкономическое «кольцо» на основе **объединения** с центральноазиатскими странами. В частности, транспортно-логистическое сотрудничество с Центральной Азией является точкой соприкосновения «стратегических интересов» двух сторон. Регион, на который проецируется корейская Евразийская инициатива, — это Центральная Азия, а самый восточный край идеи Шёлкового пути в

Центральной Азии — это Корейский полуостров. Отсюда естественно вытекает вопрос: как мы сможем достичь максимальных взаимных синергетических эффектов этих идей в ходе их реализации?

II. Нынешнее состояние транспортно-логистической системы в Центральной Азии

1. Транспортная система

Развитие транспортно-логистической системы в Центральной Азии играет очень важную роль с точки зрения развития внешней торговли стран региона и их интеграции в мировую экономику. Большинство стран Центральной Азии не имеет выхода к морю. А развитие внешней торговли страны зависит не только от развития транспортной инфраструктуры этой страны, но и в значительной степени от уровня органического взаимодействия с транспортно-логистическими системами соседних стран. Другими словами, развитие экономики зависит от «связности» (connectivity) с соседними странами в сферах транспорта и логистики.

В связи с транспортной инфраструктурой в Центральной Азии существуют такие проблемы, как недостаток сетей инфраструктуры, устаревшие инфраструктурные объекты, нехватка средств для эксплуатации и реконструкции инфраструктуры. Транспортные коридоры в Центральной Азии были созданы во времена Советского Союза; понятно, что при их строительстве не могли быть учтены нынешние границы между странами. В действительности объекты транспортной инфраструктуры Центральной Азии в основном служили прямыми каналами, соединяющими страны Центральной Азии с Россией, а транспортные сети, соединяющие страны Центральной Азии между собой, в достаточной мере не развиты.

В будущем в Центральной Азии будут активизироваться усилия, направленные на улучшение наземной транспортной инфраструктуры по оси «Восток — Запад», в частности «Евросоюз — Китай». Европейский союз и Китай, опережая друг друга, бросятся к центральноазиатским рынкам транспорта и логистики для обеспечения прямого доступа друг к другу. В частности, Китай перерос в самостоятельного «игрока» в развитии транспортно-логистической системы евразийского континента, и начал продвигать концепцию «Один пояс, одна дорога».

Роль транспортной сферы в экономике Центральной Азии постоянно возрастает. В частности, с начала 2000 гг. благодаря резкому росту экономики в странах ЦА объём грузопотоков в общем существенно увеличился. По сравнению с 2000 годом объём грузоперевозок в 2013 г. в Казахстане и

Таджикистане увеличился в 2,84 раза и 2,61 раза соответственно, а в Киргизии и Узбекистане — в 1,86 раза и в 1,80 раза соответственно (см. Таблицу 1).

Таблица 1. Объём грузоперевозок стран Центральной Азии
(без учёта трубопроводных перевозок)

	2001	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
По сравнению с предыдущим годом (%)								
Казахстан	109	104	103	97	116	123	109	109
Киргизия	97	91	121	107	101	105	107	104
Таджикистан	100.8	115	107	125	105	101	102	100.4
Туркменистан[1)]	…	…	…	…	107	104	108	108
Узбекистан	94	106	109	117	110	108	104	105
По сравнению с 2000 г. (%)								
Казахстан	109	150	173	168	195	239	262	284
Киргизия	97	106	148	158	160	167	178	186
Таджикистан	100.8	155	192	239	251	254	260	261
Узбекистан	94	93	119	139	153	165	172	180

Примечание 1. С учётом трубопроводных перевозок
Источник: Межгосударственный статистический комитет Содружества Независимых Государств, http://www.cisstat.org

2. Логистические условия

Условия логистических услуг в Центральной Азии в общем отстают по всем показателям, в том числе по формам, ценам и качеству. Это связано с тем, что ещё не созданы ни физическая транспортная инфраструктура, ни нефизическая, т.е. законодательная система регулирования. Кроме того, такие проблемы, как непрозрачная система и практика регулирования, чрезмерно большие сроки доставки и высокая стоимость, коррупция, являются причиной дополнительных транспортных издержек.

Конкурентоспособность стран Центральной Азии в сфере логистики не подвергалась большим изменениям. По мировому рейтингу Индекса эффективности логистики (LPI) Всемирного банка, центральноазиатские страны занимают средне- низкие места. У них уровень логистических услуг практический равен уровню индекса стран, которые традиционно считаются странами с низкими доходами. ИЭЛ стран Центральной Азии находится на уровне ниже 50% наивысших показателей (Сингапура и Германии).

Таблица 2. Индекс эффективности логистики (ИЭЛ) стран Центральной Азии

	Год	ИЭЛ			Индекс по критериям					
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
Казах-стан	2007	133	2.12	50.5	1.91	1.86	2.10	2.05	2.19	2.65
	2010	62	2.83	58.9	2.38	2.66	3.29	2.6	2.7	3.25
	2012	86	2.69	54.2	2.58	2.60	2.67	2.75	2.83	2.73
	2014	88	2.70	54.4	2.33	2.38	2.68	2.72	2.83	3.24
Киргизия	2007	103	2.35	56.0	2.20	2.06	2.35	2.35	2.38	2.76
	2010	91	2.62	52.0	2.44	2.09	3.18	2.37	2.33	3.1
	2012	130	2.35	43.3	2.45	2.49	2.00	2.25	2.31	2.69
	2014	149	2.21	38.7	2.03	2.05	2.43	2.13	2.20	2.36
Таджики-стан	2007	146	1.93	46.0	1.91	2	2	1.90	1.67	2.11
	2010	131	2.35	43.2	1.9	2	2.42	2.25	2.25	3.16
	2012	136	2.28	41.1	2.43	2.03	2.33	2.22	2.13	2.51
	2014	114	2.53	48.9	2.35	2.36	2.73	2.47	2.47	2.74
Туркмени-стан	2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2010	114	2.49	47.9	2.14	2.24	2.31	2.34	2.38	3.51
	2012	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2014	140	2.30	41.8	2.31	2.06	2.56	2.07	2.32	2.45
Узбеки-стан	2007	129	2.16	51.6	1.94	2.0	2.07	2.15	2.08	2.73
	2010	68	2.79	57.5	2.2	2.54	2.79	2.5	2.96	3.72
	2012	117	2.46	46.9	2.25	2.25	2.38	2.39	2.53	2.96
	2014	129	2.39	44.7	1.80	2.01	2.23	2.37	2.87	3.08
Корея	2007	25	3.52	84.0	3.22	3.44	3.44	3.63	3.56	3.86
	2010	23	3.64	84.7	3.33	3.62	3.47	3.64	3.83	3.97
	2012	21	3.70	86.2	3.42	3.74	3.67	3.65	3.68	4.02
	2014	21	3.67	85.4	3.47	3.79	3.44	3.66	3.69	4.00

Источник: World Bank (2007); World Bank (2010); World Bank (2012); World Bank (2014).
(1) Место в рейтинге
(2) Отметка
(3) Процентное соотношение к наивысшим показателям (%)
(4) CUSTOMS: Эффективность таможенного и пограничного оформления
(5) INFRASTRUCTURE: Качество торговой и транспортной инфраструктуры
(6) INTERNATIONAL SHIPMENTS:
Простота организации международных перевозок по конкурентоспособным ценам
(7) LOGISTICS QUALITY AND COMPETENCE: Качество и компетентность логистических услуг
(8) TRACKING AND TRACING: Отслеживание прохождения грузов
(9) TIMELINESS: Своевременность поставок грузов

III. Евразийская инициатива: точка зрения Центральной Азии

Центральная Азия в принципе положительно оценивает Евразийскую инициативу. Это связано с тем, что Евразийская инициатива является прагматичным проектом, нацеленным на минимизацию конфликтных моментов и максимизацию общих интересов. Ряд проектов, предложенных в

рамках Евразийской инициативы (проекты по транспортным, энергетическим коридорам и коридорам информационных технологий), в значительной мере совпадает с составляющими факторами национальной стратегии развития, реализуемой в странах Центральной Азии. В связи с Евразийской инициативой центральноазиатские страны рассчитывают на то, что, расширив пространственный масштаб многостороннего взаимодействия, она сможет предотвратить чрезмерную склонность «силовой оси» к какой-нибудь точке за пределами региона и будет способствовать реальному экономическому сотрудничеству, а тем самым повышению промышленной конкурентоспособности стран в регионе.

IV. Сотрудничество в сфере транспорта и логистики: потенциалы и перспективы развития

Через Центральную Азию проходил древний Шёлковый путь, соединявший торговые пути между Востоком и Западом. Она расположена в самом центре евразийского континента, поэтому обладает огромным потенциалом в качестве международных транзитных коридоров, соединяющих Азиатско-Тихоокеанский регион и Европу, северные регионы и Юго-Западную Азию. Как показано на Рисунке 1, Корее необходимо стремиться к созданию основы для активного выхода в Евразию путём укрепления сотрудничества в области транспорта и логистики со странами Центральной Азии, которая является транзитным регионом «евразийского сухопутного моста» (land bridge).

Рисунок 1. Логистическая система транспортных коридоров в Евразии

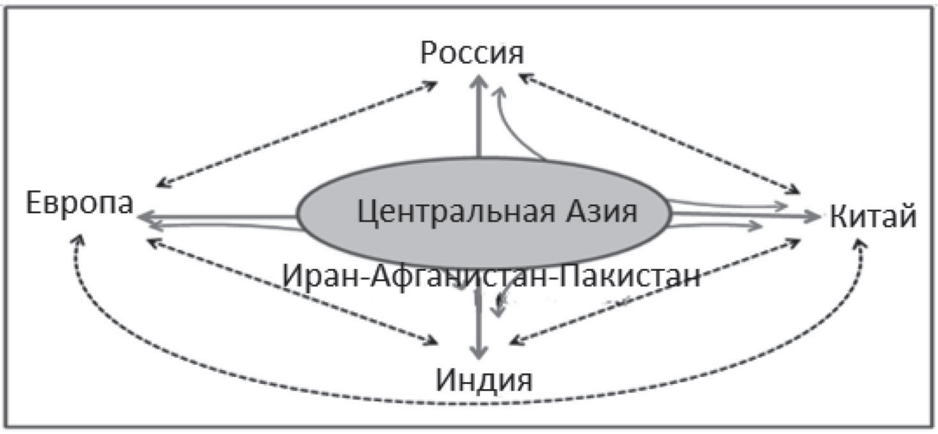

Источник: Emerson, Michael and Evgeny Vinokurov. 2009. Optimisation of Central Asian and Eurasian Trans-continental Land Transport Corridors. EUCAM Working paper 07, December 2009

Международный транспортный коридор (МТК) — это «коридор международной политики». Как можно отстаивать стратегические интересы в этом пространстве геополитической игры? На этот вопрос Корее необходимо

найти практические ответы. Следует обратить внимание на то, что в условиях ужесточения геополитической конкуренции между Россией и Европой на евразийском континенте, усиливается влияние Китая на Центральную Азию. Центральная Азия, с одной стороны, опасается подъёма и роста влияния Китая, но, с другой стороны, вследствие «центробежной силы» экономического сотрудничества ей придётся расширять и укреплять взаимодействие в сфере транспорта с Китаем. Корея должна глубоко проанализировать геополитическую и геоэкономическую обстановку и учитывать «дилеммы», в которой находится Центральная Азия, и укреплять стратегическое сотрудничество с Центральной Азией в области транспорта и логистики.

Таблица 3. Основные международные транспортные коридоры в Центральной Азии

Страны / проекты	Инициатива*	Строительные работы**	Товарные потоки**
Китай			
МТК «Китай – Киргизия – Узбекистан»	1996	-	-
Автокоридор «Зап. Европа – Зап. Китай»	2003	2009	+
Ж/Д через ЦА до Ирана	2003	2009	-
Ж/Д и автодорога из Кашгара через Бадахшан (Таджикистан) в Афганистан	2010	-	-
6 коридоров под эгидой АБР-ЦАРЕС	1997	+	+
Кашгар-Гвадарский экономический коридор	Конец 1990-х	+	+
Иран			
Ж/Д коридор «Север – Юг»	2000	2009 по н.в.	+
Прикаспийский транспортный коридор «Узень – Кызылкая – Берекет – Этрек – Горган»	2007	2009 по н.в.	-
Колхозабад – Нижний Пяндж – Кундуз – Мазари- Шариф – Герат – Мешхед	2007	2011 по н.в.	-
Россия			
Развитие Транссиба	Сер. 1990-х гг.	+	+
Ж/Д «Россия – Казахстан – Кыргызстан – Таджикистан» (Чуй-Фергана)	2013	-	-
Афганистан (Таджикистан)			
Ж/Д из Туркмении в Таджикистан через Афганистан	2013	-	-
США (Индия)			

Новый Шёлковый путь	2011	-	-
Евросоюз			
ТРАСЕКА (Европа – Чёрное море – Кавказ – Каспийское море – ЦА)	1993	Частично не предусмотрено	+

* Официальное объявление о начале проекта
** Начало строительных работ
*** «+» - грузопоток осуществляется, «-» - грузопоток не осуществляется
Источник: Центр экономических исследований, Аналитический доклад № 2014/12. Ташкент.

Корее необходимо быстрыми темпами наращивать усилия для совместного участия крупных предприятий и малого и среднего бизнеса в таких проектах, как строительство автодорог по Программе Центральноазиатского регионального экономического сотрудничества (ЦАРЕС). Кроме того, в условиях, когда Китай конкретизирует свои планы реализации концепции «Один пояс, одна дорога», учредив Азиатский банк инфраструктурных инвестиций (AIIB), Корее необходимо обеспечить максимум возможностей для участия корейского бизнеса в соответствующих проектах.

Для улучшения транспортно-логистической инфраструктуры Центральной Азии необходимы решительные капиталовложения. Кроме того, необходима подготовка экспертов по логистике в области международных перевозок. В деле подготовки экспертов с глубокими и комплексными знаниями современной логистической системы Корея и Центральная Азия должны тесно сотрудничать. Возможными конкретными направлениями сотрудничества может стать программа по содействию обучению в рамках помощи в целях развития (ODA), а также активизация программ по приглашению стажёров развивающихся стран, проводимых Корейским агентством международного сотрудничества (KOICA), и сотрудничество в рамках программ по обучению логистике между корейскими и центральноазиатскими вузами.

Для того чтобы Казахстан и Узбекистан и другие центральноазиатские страны стали логистическими центрами Центральной Азии и Евразии, необходимо построить крупномасштабные логистические комплексы международного уровня. А для этого Корее необходимо более активно участвовать в проектах строительства логистического центра «Ангрен» (Angren Logistic Center) и создания опорного района логистики вокруг международного аэропорта Навои. Таким образом, в рамках этих проектов необходимо укреплять двустороннее стратегическое партнёрство и тем самым создать основу для выхода на рынок логистики в центральные части Евразии.

Страны Центральной Азии объявляют свои планы крупномасштабных инвестиций в инфраструктуру и планы развития логистических центров. В ходе реализации этих планов ожидается значительное улучшение условий в транспортно-логистических сферах. До сих пор Корея в основном занималась

логистическими проектами простой формы, например, предоставлением логистических услуг корейским предприятиям, работающим в Центральной Азии. Однако, в дальнейшем необходимо разработать стратегию по выходу на рынок «логистики третьей стороны» (3PL: third party logistics) и расширить взаимодействие с центральноазиатскими странами и в сфере логистических услуг с высокой добавочной стоимостью.

Несмотря на то что между Кореей и Центральной Азией увеличиваются торговые и инвестиционные взаимосвязи, каналы для предоставления профессиональной информации о транспортно-логистической системе Центральной Азии крайне ограничены. В связи с этим целесообразно будет создать Информационный центр транспорта и логистики Центральной Азии при институтах с государственным финансированием, на основе которого можно было бы осуществлять сбор, систематичный анализ, обмен и распространение информации о логистике Центральной Азии и укреплять «человеческие сети» между специалистами по транспорту и логистике.

Учитывая, что активизация МТК зависит не только от расширения транспортной инфраструктуры той или иной страны, но и должна сопровождаться установлением и стандартизацией различных норм, в том числе упрощением пограничного оформления, необходимо создать двусторонние и многосторонние платформы для регулярных переговоров по транспортно-логистическим вопросам.